Gemeente *Stein*

PROGRAMMABEGROTING 2024-2027

Dat maakt
Stein voor mij ...

Voorwoord

Hierbij bieden wij de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 aan. Het is de tweede in deze bestuursperiode. We bevinden ons in een uitdagende situatie waarin we te maken hebben met een financieel ravijn voor de jaren 2026 en 2027.

Sinds het aantreden van het kabinet Rutte IV stond er voor het jaar 2026 een forse besparing op het gemeentefonds ingeboekt, in ruil voor een andere financieringssystematiek en/of een uitbreiding van het lokale belastinggebied. Het tekort dat gemeenten hierdoor in 2026 hadden, loopt op in de jaren erna en staat ook wel bekend als het 'financiële ravijn'. Gemeenten vragen al anderhalf jaar om dit financiële probleem op te lossen. Alle gemeenten komen samen zo'n € 3 miljard te kort.
In tegenstelling tot vorige jaren is de septembercirculaire voor het eerst vertaald in deze begroting. Daar waar normaal gesproken het gemeentefonds een jaarlijkse groei laat zien om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te vangen, is vanaf 2026 een daling zichtbaar.
Concreet betekent dit dat de gemeente Stein als gevolg van de kortingen op het gemeentefonds in 2026 circa € 3,6 miljoen minder uit dit fonds ontvangen dan in 2025 en dat de jaren 2026 en 2027 als gevolg daarvan een 'financieel ravijn' vertonen, ondanks dat we voor 2026 en 2027 een eenmalige rijksbijdrage voor de nieuwe financieringssystematiek hadden ontvangen van respectievelijk € 1,1 en € 0,8 miljoen.

De VNG heeft aan haar leden geadviseerd om geen sluitende begroting te maken voor de jaren vanaf 2026 en daarmee de nadelige financiële gevolgen van het kabinetsbeleid zichtbaar te maken. Deze uitzonderlijke maatregel is volgens het bestuur nodig omdat de gemeentelijke financiën onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket. De VNG wil doordat de gemeenten de tekorten laat zien het gesprek met het Rijk aangaan en de middelen binnen halen die de gemeenten toekomt. Het bestuur van de VNG erkent dat dit een uitzonderlijk advies is. Het is echter besproken in het landelijk Vakberaad Gemeentefinanciën van de provinciale toezichthouders, en zij herkennen het standpunt van de VNG.
De provinciaal toezichthouder begrijpt de actie van de VNG wel en ook waarom zij dit hebben gedaan. Zij adviseert de gemeente Stein een structureel en reëel (SRE) sluitende begroting 2024 en 2025 op te stellen zodat er sprake is van repressief toezicht.

Puur vanuit de wet- en regelgeving bekeken moeten de jaren 2026 en 2027 ook sluitend zijn. Echter hebben we hier te maken met de problematiek van niet-taakgebonden kortingen van het rijk waarover de VNG nog gesprekken zal gaan voeren. Met het advies en standpunt van de VNG en de toezichthouder is de urgentie om het tekort dat zou kunnen ontstaan als gevolg van de Rijksbezuinigingen op korte termijn weg te werken er niet meer.
Het VNG zal worden gevolgd, met wel de volgende kanttekeningen:
- Het eventuele tekort voor 2026 en 2027 moet niet groter worden dan het betreffende ravijn. Behoudendheid is noodzakelijk.
- Het is niet wenselijk om bezuinigingen in te zetten als die op een later moment niet nodig blijken te zijn. Echter zien we ook bij het Rijk financiële problemen ontstaan. Het zou zo maar kunnen zijn dat het ravijn niet of helemaal niet gedempt wordt. Daarom is het belangrijk om deze ontwikkelingen te blijven monitoren en hier dan ook vroegtijdig op te anticiperen en alsnog eventuele bezuinigingen door te voeren.

Deze problematiek is tevens beschreven in de paragraaf "Problematiek niet-taakgebonden kortingen rijk" in het programma "Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen".

Deze begroting laat voor zowel 2024 alsook de meerjarenschijven 2025-2027, na het verwerken van de septembercirculaire een positief begrotingssaldo zien. Hier hoort wel een winstwaarschuwing bij. Er worden vanaf 2024 enkele substantiële uitgaven verwacht, onder meer op het gebied van Informatisering (ICT) en accommodaties. Ook zullen pas in 2024 de personele - en daarmee gepaard gaande financiële - effecten zichtbaar worden van de doorontwikkeling van

de organisatie. Ten gevolge van die nog doorlopende doorontwikkeling zal ook in 2024 de post 'inhuur' nog hoger uitvallen. In deze begroting is veiligheidshalve maar een gedeelte van die hogere verwachting ingeraamd en komt het college mogelijk nog met een aanvullende budgetvraag.
Voor alle genoemde posten geldt, dat daar ofwel een apart raadsvoorstel voor komt of dat het in de bestuursrapportage 2024 een plek krijgt. In alle gevallen zal de budgetvraag gepaard gaan met een bijbehorend dekkingsvoorstel.

Dit alles zorgt ervoor dat het college de raad vraagt om terughoudend te zijn met aanvullende vragen uit het positieve begrotingssaldo van de eerstkomende twee jaar.

College van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Inhoudsopgave 5

Algemeen 6

Leeswijzer 6
Inleiding 8
Financiële samenvatting 9

Programma's 10

Veiligheid 10
Verkeer, vervoer en water 13
Economie 16
Onderwijs 21
Sport, cultuur en recreatie 23
Sociaal Domein 26
Volksgezondheid en milieu 33
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting 39
Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen 44

Paragrafen 59

Lokale heffingen 59
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 67
Grondbeleid 71
Onderhoud kapitaalgoederen 76
Financiering 80
Bedrijfsvoering 88
Verbonden Partijen 92
Wet Open Overheid 104

Financiële begroting 105

Algemeen 105
Uitgangspunten begroting 2024 105
Totaal lasten en baten 107
Recapitulatie begrotingsevenwicht 108
Incidentele baten en lasten 110
Totaal saldo per taakveld 114
Reserves en voorzieningen 116
Uiteenzetting financiële positie 126
EMU saldo 127
Geprognosticeerde balans 128
Investeringsplanning 2024-2027 130

Bijlagen 140

Bijlage I Overzicht Formatie 140
Bijlage II Verplichte indicatoren 141
Bijlage III Overzicht subsidies 143
Bijlage IV Begrippenlijst 144

Algemeen

Leeswijzer

Dit is de begroting 2024 van de gemeente Stein. Deze programmabegroting 2024 volgt de wettelijke voorschriften en is opgebouwd uit een 'beleidsbegroting' en een 'financiële begroting'. In de programma's is een verdeling in uniforme taakvelden ondergebracht .
Algemeen
De begroting begint met een hoofdstuk Algemeen, met daarin:

- Leeswijzer
- Inleiding
- Financiële samenvatting.

Programma's:
Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende programma's:
0. Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen *
1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

* we presenteren dit programma als laatste omdat dit programma uit veel uiteenlopende taakvelden bestaat. Tevens is hier extra een totaal overzicht van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

Het tweede gedeelte van deze begroting bestaat uit een nadere toelichting op de 9 programma's en de bijbehorende 3 'W-vragen'. Bij elk programma is de volgende informatie opgenomen:

- Inleiding: hierin wordt aangegeven welke bijdrage het programma levert aan de kernwaarden en de daaraan gekoppelde strategische keuzes uit de strategische toekomstvisie 2018-2022.
- Een overzicht van de taakvelden die onderdeel uitmaken van het programma.
- Wat willen we bereiken?
- Daar waar van toepassing, een overzicht van de bezuinigingen, die reeds in de begroting 2021 zijn verwerkt, maar pas ingaan vanaf het jaar 2024. Deze bezuinigingen worden verder toegelicht in de programma's.
- Wat gaan we daarvoor doen ? De tweede W-vraag richt zich vooral op de taakvelden binnen het betreffende programma.
- Relatie verbonden partij met desbetreffende programma.
- Wat mag het kosten ? De lasten en de baten per programma.

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht. Aan het eind van elk programma is daarom een tabel opgenomen met de relevante afwijkingen in bedragen tussen de begroting 2023 en de begroting 2024. Aanpassingen van budgetten tussen twee begrotingsjaren worden zo zichtbaar. Maar ook een incidenteel budget kan een afwijking tussen twee begrotingsjaren zijn.
In beginsel zijn incidentele (restant)budgetten van 2023 in 2024 niet meer beschikbaar, echter is het wel mogelijk dat door middel van de slotwijziging (een gedeelte van) deze budgetten worden doorgeschoven naar 2024.

Paragrafen:
Het derde gedeelte bevat de paragrafen die zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV). In tegenstelling tot de programma's, waarbij in

eerste instantie de beleidsmatige invalshoek centraal staat, worden in de paragrafen een aantal meer beheersmatige aspecten beschreven, die dwars door de programma's heen lopen.

Financiële begroting:
Het vierde gedeelte bevat uitgebreidere informatie over de financiële middelen. Hierin is onder andere opgenomen overzicht totale lasten en baten, incidentele lasten en baten, recapitulatie begrotingsevenwicht, mutaties in de reserves en voorzieningen en de geprognosticeerde balans.

Bijlagen:
In het laatste deel staat informatie over onder andere overzicht van de formatie, verplichte indicatoren en subsidies. We sluiten af met een begrippenlijst.
Voor de relevante beleidsplannen- en verordeningen verwijzen wij naar het nieuw vastgestelde Normenkader.

Inleiding

Stein is een eigenzinnige, groene woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief.

Onze missie ligt aan de basis van ons doel en drijfveer als gemeente. Waarom doen we de dingen die we doen? Dit ligt uiteindelijk aan de basis voor de programmabegroting.
De strategische toekomstvisie is opgebouwd uit drie kernwaarden met daaraan gekoppeld strategische keuzen die invulling geven aan de missie van de gemeente Stein. Het gaat om de volgende kernwaarden en strategische keuzen:

Kernwaarde 1 Sociale en vitale kernen
Samenleven door ontmoeten
Samenleven door verbinden
Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren
Van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren
Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten

Kernwaarde 2 Een duurzame leefomgeving met unieke waarden
Duurzame ontwikkeling: energietransitie en klimaatadaptie
Woonmilieus afstemmen op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief
Verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten

Kernwaarde 3 Bereikbare en bedrijvige gemeente
Versterken van de lokale economie in de regio
Ontwikkelen van een duurzame en lokale economie
Verdiepen Economische Samenwerking Zuid-Limburg
Vrijetijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler

De strategische toekomstvisie wordt geactualiseerd. Hierbij wordt de toekomstvisie meer in lijn gebracht met de Omgevingsvisie Stein 2040 die in 2022 is vastgesteld door de raad. Bovenstaande kernwaarden en strategische keuzen vormen de basis voor de Omgevingsvisie.

Financiële samenvatting

Door het vaststellen van de voorliggende programmabegroting 2024 autoriseert de gemeenteraad de financiële middelen (exploitatie- en investeringsbudgetten) die zijn verbonden aan de programma's. De raad geeft hiermee inhoud aan zijn kaderstellende rol. Deze autorisatie vindt plaats op programmaniveau, zoals geregeld in de wet Dualisering Gemeentebestuur.

Het college van burgemeester en wethouders is na autorisatie van de gemeenteraad bevoegd uitvoering te geven aan taakvelden van de betreffende programma's. Voor zover het college binnen de door de raad per programma aangegeven budgetten blijft (en uiteraard met inachtneming van de te bereiken resultaten) hoeft het college géén begrotingswijzigingen aan de raad voor te leggen. Middels de programmarekening legt het college verantwoording af aan de raad over de uitvoering van de programma's en dus ook over de besteding van de middelen en de bereikte resultaten. Het schuiven van budgetten tussen verschillende programma's kan slechts plaatsvinden via een – door de raad vastgestelde – begrotingswijziging, als onderdeel van de bestuursrapportage of slotwijziging.

Ieder programma bestaat uit een aantal subtaakvelden.
De basis voor de voorliggende programmabegroting 2024 wordt gevormd door de jaarschijf 2024 uit de begroting 2023 inclusief de bestuursrapportage 2023 en reeds vastgestelde begrotingswijzigingen.

Overzicht verloop begrotingssaldi 2024-2027

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Primaire begroting 2023 (incl. amendement)	3.023	4.732	1.206	
Mutaties raadsbesluiten				
Aanvullend krediet Avonturijn	-45	-29	-29	
Laagdrempelig ontmoeten	-19	-19	-19	
Slotwijziging 2022	-14	-28	-29	
Stationsomgeving Beek-Elsloo	-8	-19	-18	
Bestuursrapportage 2023	233	-59	-403	-208
Totaal saldo voor begroting	**3.169**	**4.577**	**708**	**-208**
Begroting 2024				
- Indexering	152	132	169	391
- Kadernota	-664	-756	-737	-563
- Begroting	-661	7	101	139
- Septembercirculaire	503	442	321	1.054
Begrotingssaldo	**2.499**	**4.401**	**561**	**812**
Incidentele lasten	1.964	584	502	57
Incidentele baten	1.958	584	502	57
Structureel saldo	**2.506**	**4.401**	**561**	**812**

<u>Toelichting</u>
Zoals uit bovenstaande tabel blijkt wordt Stein vanaf 2026 met het 'financiële ravijn' geconfronteerd. In het voorwoord en in de paragraaf "Problematiek niet-taakgebonden kortingen rijk" in het programma "Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen" wordt dit verder toegelicht.

Programma's

Veiligheid

Inleiding
Het programma veiligheid biedt randvoorwaarden om veilig en prettig te kunnen wonen en ondernemen in onze gemeente. Het programma draagt bij aan de kernwaarde 'een duurzame leefomgeving met unieke kwaliteiten'. Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners is essentieel voor een woongemeente. Dit mede met het oog op de ligging van onze gemeente in de nabijheid van Chemelot en snel- en waterwegen.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
1.1 Crisisbeheersing en brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken ?
Continu wordt er gewerkt om de leefbaarheid in de kernen te vergroten. Samen met diverse partners als de Veiligheidsregio, de brandweer en politie wordt er regelmatig geëvalueerd wat er zich afspeelt in Stein en hoe hier vroegtijdig op ingezet kan worden. De participatie van inwoners, ondernemers en organisaties hierbij is van belang om meer draagvlak te creëren.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Crisisbeheersing en Brandweer

Crisisbeheersing
Naar aanleiding van het vernieuwde 'Rampbestrijdingsplan Hoogwater Maas en Zijrivieren' is het interne draaiboek Hoogwater van de gemeente Stein geactualiseerd. Het draaiboek is tevens uitgebreid met een evacuatiestrategie. In 2024 wordt deze evacuatiestrategie verder uitgewerkt waarbij de gemeente Stein als pilotgemeente de brandweer actief gaat betrekken bij een eventuele evacuatie.

Brandweer
Het meerjarenbeleidsplan 2024-2027 en het bijbehorende Provinciaal Risicoprofiel 2024-2027 van de Veiligheidsregio Zuid - Limburg is vastgesteld. Uit het Provinciale Risicoprofiel 2024-2027 zijn de fysieke veiligheidsrisico’s gedestilleerd waarbij de brandweer een taak heeft op het gebied van het voorkomen, beperken en/of bestrijden ervan. Dit is het zogenaamde Brandweerrisicoprofiel.
De gemeente Stein is in overleg met de brandweer om de risico's uit het Brandweerrisicoprofiel lokaal in kaart te brengen en deze zoveel mogelijk te beperken. Doordat de gemeente continu in ontwikkeling is, blijft dit een doorlopend proces waarbij gekeken wordt welke ontwikkelingen er zijn, waardoor hier specifiek op ingezet kan worden.

Openbare orde en veiligheid

Integrale veiligheid
In lijn met het bestuursakkoord zal in 2024 worden ingezet op het verstevigen van de samenwerking op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Daarnaast gaat in 2024 de looptijd van het nieuwe Regionaal Beleidsplan Politie van start. Hierin is de herverdeling van de politiecapaciteit opgenomen, wat betekent dat het basisteam Westelijke Mijnstreek 4,1 fte aan formatie dient af te staan aan andere regio's. In de Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke is rekening gehouden met de herverdeling van de politiecapaciteit bij het formuleren van ambities en prioriteiten. Desondanks bestaat er de mogelijkheid dat er nog implicaties ontstaan voor de gemeentelijke processen.
De lobby inzake Netwerk Veilig Limburg, waar burgemeester Leurs voorzitter van is, zal ook in 2024 door gaan. Doel van de lobby is het krijgen van meer menskracht, middelen en experimenteerruimte voor de veiligheidsketen (politie, OM en gemeenten) vanuit Den Haag en Brussel.

Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO)
In het voorjaar 2024 zullen we samen met samenwerkingspartners in een zogenaamde dialoogsessie de resultaten van de OKO monitor gaan bespreken en afspraken maken over daarop aansluitende projecten, acties en activiteiten.

Ondermijning
In 2024 blijven we ons richten op de aanpak van ondermijning. We pakken onze positie en zien meerwaarde in de integrale aanpak met ketenpartners; zoals onder andere het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum), de politie, de belastingdienst en het openbaar ministerie. Onze informatiepositie op het gebied van ondermijning wordt versterkt door het feit dat we aangesloten zijn op Meld Misdaad Anoniem. Hierdoor kunnen signalen vanaf het begin gemonitord, en daar waar mogelijk en noodzakelijk, aangepakt worden. We optimaliseren de bestuursrechtelijke instrumenten en leggen slimme, effectieve combinaties tussen bestuursrecht en strafrecht om een vuist te maken tegen (ondermijnende) criminaliteit. In dit kader hebben we bijvoorbeeld ook bijzondere aandacht voor cybercriminaliteit.
Het doel van de aanpak van ondermijning is om het vestigingsklimaat voor criminelen en criminele netwerken zo onaantrekkelijk mogelijk te maken. De focus ligt daarbij onder andere op het uitvoeren van een maatwerk-aanpak die voortkomt uit onze informatiepositie (een eenpersoons-/netwerkgerichte aanpak van casuïstiek), het uitvoeren van integrale controles met partners en het uitvoeren van het Damoclesbeleid. Het uitvoeren van integrale controles wordt onder andere vorm gegeven door de inzet van het nieuwe Intergemeentelijk Bestuurlijk Handhavingsteam Westelijke Mijnstreek.
Ook wordt met het Bibob-beleid uitvoering gegeven aan het opwerpen van barrières om onder andere misbruik van vergunningen tegen te gaan.
Tot slot blijven we doorgaan met het vergroten van het bewustzijn op het gebied van ondermijning binnen de interne organisatie door middel van het geven van voorlichting en training op dit gebied. Ook hierbij worden we ondersteund door het RIEC.

Buurtveiligheidsplannen
In 2024 zal het onderzoek rondom de nulmeting veiligheidsgevoel worden afgerond en de verbinding met de inwoners worden gelegd voor het bespreken van de resultaten. Daarnaast zal er op buurtniveau gekeken worden naar acties om het veiligheidsgevoel te vergroten. De gezamenlijk gedragen acties zullen op basis van capaciteit, budget en haalbaarheid in een uitvoeringsplan worden vastgelegd.

Project drugsoverlast
In het bestuursakkoord 2022-2026 is voor het project drugsoverlast vanaf 2023 een jaarlijks budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor 2023-2025.
Op basis van de uitkomsten van het nulsituatie-onderzoek gebiedsveiligheidsplannen, zal het budget project drugsoverlast in 2024 worden ingezet op de thema's en gebieden waar dit, gelet op de uitkomsten, noodzakelijk is. Zo wordt de verbinding gelegd met de gebiedsveiligheidsplannen, kan een specifieke aanpak geformuleerd worden en wordt de aanpak drugsoverlast integraal opgepakt.

Cameratoezicht
De gemeente Stein zet gemeentelijk cameratoezicht in voor de handhaving van de openbare orde. Daarom wordt geïnvesteerd in een nieuw camerasysteem. Hiervoor is reeds een investeringsbudget beschikbaar. In 2024 wordt een evaluatie gehouden. Deze zal middels een evaluatierapport en raadsinformatiebrief met de gemeenteraad gedeeld worden.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Veiligheidsregio Zuid Limburg	GR	Zorg dragen voor de fysieke veiligheid (met name brandweerzorg en de crisisbeheersing) voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg

Wat gaat het kosten ?

Veiligheid (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	2.367	2.882	2.854	2.895	2.905	2.974
Baten	114	100	103	105	108	110
Resultaat	**-2.252**	**-2.781**	**-2.751**	**-2.790**	**-2.797**	**-2.864**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
OOV	
In de begroting 2023 is een budget opgenomen voor de uitvoering en tijdelijke ondersteuning van buurtveiligheidsplannen	70
Algemeen	
In 2024 worden meer interne uren doorberekend	-55

Verkeer, vervoer en water

Inleiding
Een goede bereikbaarheid zorgt voor het versterken van onze gemeente als woongemeente met sociale vitale wijken en kernen. Daarnaast draagt het bij aan het versterken van ons economisch klimaat.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
2.1 Verkeer en vervoer
2.2 Parkeren
2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken ?
Een bedrijvige gemeente in een duurzame leefomgeving met unieke waarden hangt samen met een goede bereikbaarheid van de gemeente Stein. Door onze goede geografische ligging aan diverse snel en -waterwegen hebben wij zowel een goed woon -en leef klimaat alsmede een gunstig economisch klimaat. Om dit te behouden en te versterken blijven we investeren in de bereikbaarheid van Stein en wordt onze infrastructuur verder geoptimaliseerd. Veiligheid en aandacht voor ontwikkelingen op het vlak van mobiliteit en logistiek zijn daarbij belangrijke speerpunten.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Verkeer, wegen en water

Verkeersarrangement
Eind 2020 is het Mobiliteitsplan 2021-2025 vastgesteld. Onderdeel van dit Mobiliteitsplan is het Meerjaren Investerings Plan Verkeer 2021-2025 (MIP Verkeer 2021-2025). In dit MIP Verkeer is een doorkijk gemaakt en bepaald welke korte termijn projecten de komende jaren vanuit het budget Verkeersmaatregelen / Veilige schoolomgeving worden uitgevoerd. Voor 2024 zijn dit:
- Kruising Raadhuistraat-Grote straat;
- Aanleg plateau en loopstrook kruising Raadhuisstraat - Grote Straat Urmond.
- Kruising Berger Maasstraat - Koningstraat Berg aan de Maas.
- Kruising Kapelaan Berixstraat / Maasbanderkerkweg.
- Parkeerplaatsen de Bath.

Ingegeven door het bestuursakkoord 2022-2026 is voor de periode 2024-2027 in totaal € 11,2 miljoen opgenomen voor de uitvoering van lange termijn maatregelen uit het verkeersarrangement. Voor 2024 worden de volgende lange termijn maatregelen voorbereid of uitgevoerd:
- Aanpassen rotonde Koolweg;
- Herinrichting Michiel de Ruyterstraat;
- Herinrichting Koolweg;
- Herinrichting Heerstraat Zuid;
- Herinrichting Mauritslaan naar 30 km per uur.

Gebiedsgerichte aanpak
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 zijn extra middelen opgenomen voor gebiedsgerichte aanpakken (GGA). In de meerjarige investeringsplanning is rekening gehouden met de

gebiedsgericht aanpak in Meers, Nieuwdorp en Stein. De voorbereiding voor de projecten in Meers en Nieuwdorp staat gepland in 2024, de uitvoering vindt vervolgens plaats in 2025 en 2026. GGA Stein wordt vanaf 2025 voorbereid en uitgevoerd.

Uitbreiding fietspadenstructuur
Stein profileert zich steeds meer als fiets- en wandelgemeente. Daarbij hoort een nieuwe visie op de inrichting voor de fietser en wandelaar.
Een aantal woongebieden en wegen wordt de automobilist "te gast" door bijvoorbeeld de weg als fietsstraat in te richten. Daar waar wenselijk en mogelijk komt er een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners maar ook tussen voetgangers en fietsers. Voordat concrete maatregelen worden benoemd wordt in 2024 eerst gewerkt aan een nieuwe visie voor de inrichting van de openbare ruimte voor fietsers en wandelaars. Voor de uitvoering is voortvloeiend uit het bestuursakkoord 2022-2026, een investeringsbudget van € 750.000 in de meerjarige investeringsplanning opgenomen. De jaagpaden langs het Julianakanaal worden tevens in de visie en het bijbehorend uitvoeringsprogramma meegenomen. Daarnaast is de inschatting dat door overleg met en het verkrijgen van de benodigde vergunningen c.q. toestemming van Rijkswaterstaat uitvoering eerder niet mogelijk is.

Doorfietspad/op-afrit Elsloo
De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen en de Chemelot Campus zijn van groot belang om onze sterke economische positie te behouden. Om die situatie ook op langere termijn te kunnen garanderen blijven investeringen op het gebied van verbetering van infrastructuur noodzakelijk. We investeren daarom in de infrastructuur rond het bedrijventerrein in Elsloo, de bereikbaarheid van Station Beek-Elsloo en het creëren van een snelfietsroute langs ons hoofdroutenetwerk.

In 2022 is hiervoor gestart met het project 'Aanpak rotondes en op- en afritten Businesspark Stein'. Het project heeft tot doel om het wegennet te verbeteren, de doorstroming te bevorderen en de verkeersveiligheid te verbeteren. Het project heeft impact op en raakvlakken met meerdere (toekomstige) projecten langs dit traject van zowel gemeente als provincie Limburg. Het betreft onder andere het project 'Snelfietsroute Maastricht-Sittard' van de provincie en het project 'Stationsomgeving Beek - Elsloo'. De provincie heeft € 2,4 miljoen subsidie verstrekt voor het doorfietspad op Steins en Beeks grondgebied. Op grond van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning in 2025 een investeringsbudget van € 750.000 opgenomen voor de aanleg van het doorfietspad.

Herstel oude dorpskernen
In navolging van de gebiedsgewijze aanpak in de Maasband worden ook in andere historische dorpskernen zoveel mogelijk de oude dorpshistorische elementen hersteld en versterkt. Het opwaarderen van deze gebieden draagt naast het verbeteren van de leefbaarheid tevens bij aan het versterken van het toeristisch recreatief profiel van onze gemeente. Om problemen met doorstroming en parkeren te beperken wordt hierbij de mogelijkheid van eenrichtingsverkeer en centraal parkeren nadrukkelijk bekeken.

Economische havens en waterwegen

De Blueport havens waar Haven Stein onderdeel van uit maakt zijn, van groot belang voor de economie en werkgelegenheid in Limburg. Via de Maas en het Albertkanaal hebben de Blueport havens goede verbindingen met de zeehavens van Rotterdam en Antwerpen. Maar ook het Duitse achterland is goed met de havens verbonden. Diverse trends en ontwikkelingen in de wereld, in de omgeving en in de binnenvaart sector hebben invloed op de Blueport havens. Zaken als de verandering van ladingstromen, aanpassingen van infrastructuur, de vergroting van schepen, de vergroening en de energietransitie, digitalisering, de sterke stijging van e-commerce en de opkomst van circulaire economie hebben allemaal hun impact op de binnenvaart en de Blueport havens.

Met een sterkere samenwerking tussen de havens kan het belang en de betekenis van de Blueporthavens als economische driver nog krachtiger en concreter bij stakeholders (lokale en regionale overheden (wethouders, bestuurders, ambtenaren) en bedrijfsleven) naar voren gebracht worden, zodat integraal beleid uitgevoerd wordt en de groei van de havens met draagvlak gewaarborgd wordt. Dit integraal beleid met voornoemde doelstellingen is vastgelegd in de Havenvisie Limburg.

In het verlengde hiervan wordt in 2024 in samenwerking met de Provincie, Chemelot en de overige gebruikers in de haven een integrale visie opgesteld, mede in relatie tot het Blueportsnetwerk en Knooppunt 046.

Wat gaat het kosten ?

Verkeer en vervoer en waterstaat (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	4.361	5.260	5.666	6.043	6.321	6.847
Baten	545	566	638	638	638	638
Resultaat	**-3.816**	**-4.694**	**-5.029**	**-5.405**	**-5.683**	**-6.209**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
In 2024 worden meer interne uren/kosten doorbelast	-95
Ontwikkeling kapitaallasten	-356
Openbare verlichting	
Ten opzichte van 2023 zijn de energieprijzen gedaald en dit zorgt voor een lager benodigd budget in 2024	137
Wegen	
Aanbesteding klein onderhoud wegen	-20
Garantstelling Rijkswaterstaat	-77
Lagere bijdrage voorziening onderhoud wegen	81
RWM	
Stijging kosten RWM in 2024 voor straatreiniging, onkruidbestrijding en gladheidsbestrijding. De kosten voor straatreiniging worden gedekt uit afval- en riooltarief.	-70
Zwerfvuil	
Vergoeding zwerfvuil	84

Economie

Inleiding
Door de goede geografische ligging in de Euregio aan diverse snelwegen, de aanwezigheid van een haven, de nabijheid van de Chemelot Campus en een vliegveld en zeker niet te vergeten een sterk MKB, heeft Stein een gunstig economisch klimaat.

Het programma economie draagt bij aan de kernwaarde 'een bereikbare en bedrijvige gemeente'. Als strategische keuzen hebben wij in de strategische toekomstvisie opgenomen dat wij de lokale economie in de regio willen versterken door het ontwikkelen van een duurzame, circulaire en lokale economie en het verdiepen van de Economische Samenwerking Zuid-Limburg.

Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme zijn in de strategische toekomstvisie benoemd als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente. Zie ook programma sport, cultuur en recreatie (2.5).

Daarnaast is de aanwezigheid van voldoende arbeidspotentieel essentieel voor de verdere ontwikkeling van de regionale en lokale economie. Bij dit laatste wordt tevens een relatie gelegd met het programma sociaal domein (2.6).

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
3.1 Economische ontwikkeling
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken ?
Onze gemeente heeft een goed economisch klimaat. Om dit te behouden en verder te versterken is het van belang om juist die kansen te benutten die aansluiten bij de economische identiteit van onze gemeente en de economische diversiteit bevorderen. Om de huidige economische ontwikkeling verder te versterken is het essentieel dat er voldoende arbeidspotentieel in de regio aanwezig is. Daarnaast dient de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd te worden. Vrijetijdseconomie, recreatie en toerisme zien we als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente.

Een ander belangrijk thema is het optimaliseren van de bedrijventerreinen. Het komende jaar vindt er een onderzoek plaats naar de mogelijkheden om de terreinen te optimaliseren door duurzaam ruimtegebruik, focus op het profiel, de transitie naar een circulaire economie, verduurzaming en vergroening van de terreinen. De MKB Greendeal gaat ondernemers ondersteunen om een duurzaam businessmodel te ontwikkelen.

Dit alles bereiken we mede aan de hand van de kaders en ambities uit een geactualiseerd Economisch beleidsplan dat in 2024 wordt vastgesteld. De kaders en ambities zijn richtinggevend voor de uitwerking in concrete projecten en maatregelen via de uitvoeringsagenda welke op de langere termijn bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat met meer werkgelegenheid, meer lokale bestedingen en meer mensen naar vermogen aan het werk.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Economische ontwikkeling

In 2022 is de basis gelegd voor het actualiseren en herijken van ons economisch beleid. Het in beeld brengen van cijfers en trends alsmede de input die is verkregen uit 1 op 1 gesprekken met ondernemers vormen belangrijke bouwstenen voor een nieuwe economische visie. Het in 2024 door de Raad vast te stellen economisch beleid is voor de middellange termijn (periode 2024-2027) en richt zich vooral op de veranderende sociaaleconomische vraagstukken. Concrete acties worden verder vertaald in een uitvoeringsprogramma als onderdeel van het economisch beleidsplan.

Op Zuid-Limburgse schaal is de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL, 2017) geëvalueerd en zijn door een extern bureau aanbevelingen gedaan voor aanpassing van het beleid. Een aantal van deze aanbevelingen vraagt om meer discussie en/of nader onderzoek. Bij het opstellen van deze begroting loopt dit proces nog. Het kan niet worden uitgesloten dat de SVREZL fundamenteel wijzigt waardoor in 2024 besluitvorming door de Raad van toepassing kan zijn. De Economische Samenwerking Zuid-Limburg wordt via het principe van coalition of the willing verder gecontinueerd.
Een tweede traject is de behoefteraming voor werklocaties. In de behoefteraming voor werklocaties in de Westelijke Mijnstreek in de periode 2021-2030 is een aanzienlijke opgave geconstateerd om het vestigingsklimaat in de regio aantrekkelijk te houden. Op de bedrijventerreinen mag voor die periode een extra ruimtebehoefte van 26 tot 62 hectare verwacht worden. Op kantoorlocaties is daarentegen juist een overschot aan ruimte geconstateerd. Uit de behoefteraming komt tevens een algehele opgave voor verduurzaming en een kwaliteitsslag aan de orde. Deze conclusies zijn door vertaald naar de volgende drie opgaven voor de gehele regio:
1. Behoud en versterk de kwaliteit van de werklocaties;
2. Voorzie in voldoende en geschikte ruimte op bedrijventerreinen;
3. Breng vraag en aanbod op de kantorenmarkt in balans.

Op basis van de drie opgaven werkt Westelijke Mijnstreek een regionaal uitvoeringsprogramma uit, waarin gezamenlijke prioriteiten worden gesteld en gezamenlijk een aanpak voor de drie opgaven wordt uitgewerkt. Om dat uitvoeringsprogramma op te stellen heeft de regio behoefte aan inzicht in:
1. De ruimtewinst die te behalen valt op de bestaande bedrijventerreinen en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.
2. Binnen welke termijn deze maatregelen uitvoerbaar zijn.
3. Welke investeringen nodig zijn om de maatregelen uit te voeren.

Stap 1 is afgerond. In 2024 zullen stap 2 en 3 verder worden vormgegeven.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Overeenkomstig de doelen uit onze Omgevingsvisie worden onze bedrijventerreinen verder versterkt en verduurzaamd. Hierbij wordt aangesloten bij de kerndoelen zoals opgenomen in de vastgestelde Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg. Als onderdeel van de verduurzaming van bedrijventerreinen worden deze zoveel mogelijk vergroend. Als onderdeel van de versterking van de bedrijventerreinen wordt in ieder geval ingezet op de volgende acties:
Bedrijventerrein Kerensheide
Met Poort van Stein BV worden in 2024 harde afspraken gemaakt over een definitieve invulling van het terrein. In onze gesprekken met Chemelot blijven we de ligging van het bedrijventerrein en daarmee het economisch potentieel benadrukken. Verzoeken over beschikbare locaties voor nieuwe vestiging worden eveneens in contact gebracht met de huidige eigenaar.

Bedrijventerrein Schuttersstraat
Met de toekomstvisie als basis wordt in 2024 onderzocht welke maatregelen meerjarig kunnen worden getroffen om de kwaliteit van het bedrijventerrein te verbeteren. De financiële vertaling daarvan vindt in de begroting 2025 plaats.

Businesspark Stein
Op en rond het bedrijventerrein wordt ook in 2024 verder geïnvesteerd in het verbeteren van de bereikbaarheid. De projecten die daarmee verband houden staan beschreven in het programma verkeer, wegen en water.

Blueport havens
De haven in Stein maakt onderdeel uit van de Blueport havens. Uitgangspunt is dat alle havens zich inzetten voor een optimale benutting van hun watergebonden kavels met uitsluitend watergebonden bedrijvigheid aan het water. Ook wordt sterk ingezet op verduurzaming. Daarvoor wordt onder meer ingezet op elektrificatie en alternatieve brandstoffen. Pijler is ook het faciliteren in circulaire activiteiten (bijv. recyclingactiviteiten, uitbreiding afvalverwerking faciliteiten en clean energy. Om de doelstellingen te behalen is het belangrijk om een intensieve samenwerking tussen de Blueport havens te bevorderen.
De Paalweg vormt een uitloper van het havengebied en ligt langs het Julianakanaal, in de onmiddellijk nabijheid van de woonwijk Bramert Zuid. Het is wenselijk om dit gebied bij het revitaliseren van de haven te betrekken en de vergroening en verduurzaming van het terrein verder door te trekken. Uit het onderzoek "uitvoeringsagenda werklocaties westelijke mijnstreek" moet blijken wat de mogelijkheden zijn.

Bedrijfsloket- en regelingen

Evenementenbeleid
In 2023 is een start gemaakt met een nieuw evenementenbeleid, welk in 2024 verder vorm zal krijgen.

Economische samenwerking Zuid-Limburg
De Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) is een inhoud gedreven netwerkstrategie waarbij de samenwerking niet langer geïnstitutionaliseerd is, maar vorm krijgt middels coalities. Coalities die op velerlei manieren gevormd kunnen worden en waarbij wordt uitgegaan van de gemeentelijke autonomie. Elke gemeente beslist zelf over meedoen en waarmee. Het eigen gemeentelijk beleid in samenhang met de regionale opgaven is daarbij leidend. Wat betreft de regionale opgaven is de NOVI agenda de komende jaren leidend.
Het bestuur ESZL heeft eerder besloten tot een continuering als een 'lean en mean' stichting ESZL met een aanjaagfunctie. De centrumgemeenten nemen hierin regionale en financiële verantwoordelijkheid door gezamenlijk een budget en personeel beschikbaar te stellen om projecten en/of andere initiatieven met een economische doelstelling op Zuid-Limburgse schaal te concretiseren. In 2021 is ingezet op het opstellen van een regionaal economische herstel- en transitieplan, 'Plan V'. Dit plan is gestoeld op de vastgestelde opgaven en beleidsdoelen van het Plan van Aanpak NOVI Zuid-Limburg (nov. 2020) en gerelateerd aan het missie-gedreven beleidskader van de provincie Limburg. De thematische assen van dit plan V blijven ook in 2024 het kader waarlangs de uitvoering van de opgaven geordend is.

Grensinfopunt
Het grensinfopunt (GIP) is het centraal informatiepunt voor iedereen die grensoverschrijdend actief is, was of wordt. Specialisten op gebied van onder andere fiscaliteit en sociale zekerheid helpen te komen tot een goede afweging bij de keuze om te werken over de grens. Zij ondersteunen ook werkgevers met kennis van het grensoverschrijdend werken. De dienst draagt hiermee bij aan het versterken van het woon- en werkklimaat van Zuid-Limburg, het mee oplossen van knelpunten op de arbeidsmarkt voor het bedrijfsleven en het bieden van kansen op werk voor alle inwoners van

Zuid-Limburg. Door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Provincie Limburg structureel financieel te binden aan het grensinfopunt kan de gemeentelijke bijdrage gelijk blijven ondanks de stijging van kosten. Bij het opstellen van deze begroting moet de evaluatie nog plaatsvinden.

Intaketafels
De intaketafel waar onder andere vraagstukken over en aanvragen voor omgevingsvergunningen van ondernemers worden behandeld, worden in 2024 verder doorgezet en vooral doorontwikkeld. De intaketafel wordt bemenst door een multidisciplinair team en heeft mede tot doel om sneller en efficiënter tot afhandeling van aanvragen van ondernemers te komen. In de intaketafel wordt een initiatief integraal gewogen en de wenselijkheid en haalbaarheid van een ontwikkeling bepaald.

Accountmanagement Bedrijven
In het economisch beleidsplan zal een verdere visie op en duiding worden gegeven aan accountmanagement voor onze ondernemers. Daarbij wordt tevens het aspect van het faciliteren en adviseren van onze ondernemers op het vlak van duurzaamheid betrokken.

Economische promotie

Programma recreatie en toerisme
In 2024 wordt op basis van het in 2023 geactualiseerde toeristisch beleid voortgebouwd op hetgeen in 2019 is ingezet met de toeristische uitvoeringsagenda. Door het verder positioneren en doorontwikkelen van de rivierparkings, waaronder de aanleg van een nieuwe parkeerplaats aan de achterzijde van het Steinerbos, wordt spreiding van bezoekersstromen binnen onze gemeente geoptimaliseerd, in combinatie met routing en signing. Ook wordt gewerkt, dan wel een financiële bijdrage geleverd, aan de verbetering van strategische locaties: de toeristische hotspots, zoals het kasteelpark in Elsloo, de kasteelruïne en kasteelpark in Stein, en het Bath in Urmond.
In 2024 wordt een gemeentedekkend wandelknooppuntennetwerk gerealiseerd. In het veld worden knelpunten op belangrijke wandelroutes aangepakt. Ook is aandacht voor kwalitatief hoogwaardig onderhoud van de gemeentelijke wandelroutes.
Naast het uitbouwen en op orde brengen van de recreatieve infrastructuur, gaan we starten met de thematisering van een aantal wandel- en fietsroutes om bredere en andere doelgroepen toeristen en recreanten aan te spreken.

De culturele verenigingen en de toeristisch/recreatieve ondernemers worden actief gestimuleerd en gefaciliteerd door middel van een subsidieregeling om als ambassadeurs bij te dragen aan de verwezenlijking en verbetering van onze gemeente als toeristisch Hart van de Maasvallei en de benoemde speerpunten zoals de Maascultuur, de bandkeramiek, bezinning en het stille genieten.
In samenwerking met Visit Zuid-Limburg, de toeristische werkgroep Maaskentj en het Rivierpark Maasvallei wordt gewerkt aan de verdere positionering, profilering en promotie van Stein als Hart van de Maasvallei.

Binnen de Regio Westelijke Mijnstreek c.q. Grensmaasvallei wordt de toeristische samenwerking intensiever opgezocht met als einddoel de doorontwikkeling van het fietsroutenetwerk, waardoor onze regio een belangrijke schakel vormt tussen het Heuvelland en België. De fietsbrug Stein-Maasmechelen blijft onze aandacht houden en wij continueren de lobby.

Tenslotte wordt gewerkt aan een aantal projecten voor toerisme in Zuid-Limburg op basis van de in 2020 vastgestelde Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, zoals het werken aan een dataplatform op Zuid-Limburgs niveau.

Wat gaat het kosten ?

Economie (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	878	1.337	1.036	805	803	800
Baten	293	307	337	328	338	347
Resultaat	**-585**	**-1.030**	**-699**	**-477**	**-465**	**-453**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
Hogere doorverdeling salarislasten met name als gevolg van cao stijging	-40
Economische ontwikkeling	
De stimuleringsregeling energiekosten MKB 2023 is beëindigd. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt dus voor een afwijking.	200
In 2023 heeft er een storting plaats gevonden in het ondernemersfonds van € 100.000. In 2024 vindt er geen storting plaats. Dit zorgt voor een afwijking.	100
In 2023 is er € 20.000 beschikbaar voor het opstellen van het economische beleidsplan. In 2024 is dit budget niet beschikbaar en zorg voor een afwijking.	20
Economische promotie	
In 2024 is de begrootte opbrengst voor toeristenbelasting € 29.000 hoger dan in 2023. Dit zorgt voor een afwijking.	29
In 2024 is € 50.000 beschikbaar gesteld aan kunst en cultuur. Het budget voor economische promotie is hiermee verlaagd. Dit zorgt voor een afwijking.	50

Onderwijs

Inleiding
Kinderen en jongeren zijn belangrijk voor onze toekomst. Voldoende en kwalitatieve mogelijkheden op het gebied van onderwijs zijn naast leven, wonen, werken en ontspannen essentieel voor hun ontwikkeling. Het programma onderwijs levert dan ook een bijdrage aan onze kernwaarde 'sociale en vitale kernen'. Onderwijs zien wij tevens als middel om verder invulling te geven aan de strategische keuzen samenleven door ontmoeten en samenleven door verbinden. Ontmoeten en verbinden versterken de gemeenschapszin onder onze inwoners.

In de strategische toekomstvisie is tevens in het kader van een bereikbare en bedrijvige gemeente een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en samenwerking als speerpunt opgenomen. Dit op basis van de quatro helix (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke instellingen) om ook in de (nabije) toekomst over voldoende arbeidspotentieel in de regio te kunnen beschikken om de toenemende krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te kunnen bieden.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
4.1 Openbaar basisonderwijs
4.2 Onderwijshuisvesting
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken ?
Kinderen worden gezien en gevolgd wat betreft hun groei en ontwikkeling. Zonodig wordt er tijdig extra zorg geboden in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie zodat er sprake is van een goede startpositie. Basisscholen en het voortgezet onderwijs sluiten hierbij aan en zijn voor ons belangrijke partners bij het ontwikkelen van beleid en de uitvoer hiervan in de breedste zin van het woord. Dit om te realiseren dat we alle kinderen en jongeren in onze gemeente mogelijkheden bieden tot ontwikkeling op het gebied van onderwijs.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Openbaar basisonderwijs

De statuten van Stichting Kindante, bevoegd gezag van de in onze gemeente gehuisveste openbare basisschool De Maaskei, bevat een aantal bepalingen over de financiële documenten. Het vaststellen en goedkeuren van de begroting en de jaarrekening is voorbehouden aan respectievelijk het College van Bestuur en de Raad van Toezicht. Wel dient de gemeenteraad te worden geïnformeerd over de financiële stand van zaken. In mei (begroting) en in oktober (jaarrekening) worden de stukken met u gedeeld middels een raadsinformatiebrief. Gelijktijdig wordt de mogelijkheid geboden tot het stellen van inhoudelijke vragen. Ook is het College van Bestuur bereid, als daar behoefte aan bestaat, een toelichting te geven op de financiële en onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen binnen de Stichting, tijdens een beeldvormende bijeenkomst.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Peuterprogramma en VVE
De afgelopen jaren zien we een sterke stijging in het aantal geïndiceerde VVE-peuters op het consultatiebureau. Deze stijging zien we ook terug in het aantal geplaatste geïndiceerde VVE-peuters op de peutervang. Het afgelopen jaar is dit aantal gegroeid van 40 naar 60 peuters. Deze

ontwikkeling kan gevolgen hebben voor het beschikbare budget in 2024, echter is dit afhankelijk van de ontwikkeling van de OAB-middelen. De beschikking van deze specifieke uitkering volgt later. Ondanks dat dit nu nog niet goed te overzien is, is het goed om hier wel al rekening mee te houden.

Wat gaat het kosten ?

Onderwijs (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	3.153	3.491	3.429	3.611	3.520	3.532
Baten	524	671	572	476	481	487
Resultaat	**-2.629**	**-2.820**	**-2.856**	**-3.135**	**-3.039**	**-3.045**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Leerlingenvervoer	
Bij leerlingenvervoer zien we een stijging (indexering) en toename in aantallen die zorgt voor een hoger budget in 2024 dan in 2023.	-23
Onderwijshuisvesting kapitaallasten	
Door lopende investeringskredieten omtrent onderwijshuisvesting zijn de kapitaallasten in 2024 hoger dan in 2023.	-164
Energie	
Ten opzichte van 2023 zijn de energieprijzen gedaald en dit zorgt voor een lager benodigd budget in 2024.	98

Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden en in het bijzonder aan het verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.
In de strategische toekomstvisie hebben wij opgenomen dat wij de belevingswaarde willen versterken door in te zetten op landelijke verstilling en het behoud van cultuurhistorische waarden. Waarbij wordt ingezet op onder andere internationale verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte willen wij versterken door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

In het kader van de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente hebben wij als strategische keuze vrijetijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler geformuleerd. Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan de economische diversiteit die van belang is bij het verder ontwikkelen van een duurzame en lokale economie (zie ook programma Economie).

Tot slot levert dit programma een bijdrage aan het verder ontwikkelen van de kernwaarde sociale en vitale kernen. Cultuurhistorische waarden kunnen de eigen identiteit van een kern en het gevoel van gezamenlijke roots en sociale cohesie onder inwoners versterken waardoor invulling wordt gegeven aan de strategische keuze 'Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten'.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
5.1 Sportbeleid en activering
5.2 Sportaccommodaties
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4 Musea
5.5 Cultureel erfgoed
5.6 Media
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken ?

Onze inwoners en bezoekers waarderen momenteel de omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, willen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De waarde van ons groen (natuur en openbare ruimte) versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

Daarnaast willen we bereiken dat meer mensen in alle leeftijdscategorieën bewegen en sporten. Sport wordt hierbij gezien als middel en niet als doel. Daarmee is de relatie met het sociaal domein indirect gelegd. Door te bewegen en te sporten wordt ingezet op een gezondere levensstijl, op ontmoeten, verbinden en meedoen. Dit draagt bij aan positieve gezondheid waardoor mogelijk kosten binnen het sociaal domein voorkomen kunnen worden. Bewegen in de openbare ruimte vormt hier een onderdeel van.

Bezuinigingen
N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Sportbeleid en activering

In 2020 werd het 'Gezond Sport- & Beweegakkoord Stein' (kortweg: sportakkoord) gesloten. Hierin zijn door gemeente en stakeholders de gezamenlijke ambities vastgelegd op het gebied van sport, bewegen, gezondheid en vitaliteit. Hoofddoel is dat iedereen in Stein moet kunnen sporten en bewegen, waarmee we bijdragen aan gezondere en gelukkigere inwoners. Om dit te realiseren, werken we ook in 2024 aan vier thema's: gezond opgroeien, gezond meedoen, gezonde verenigingen en gezonde ruimte.
Daarnaast gaan we aan de slag met diverse ambities uit het bestuursakkoord rondom sport en bewegen. Denk hierbij aan implementatie van het beleidsplan en uitvoeringsprogramma 'Buiten in Beweging' en optimalisatie van advies en ondersteuning voor onze verenigingen.

Cultuurpresentatie, productie participatie

Kunst- en cultuurbeleid
Het nieuwe kunst- en cultuurbeleid beleid 2024-2027 is gericht op het versterken van wie wij zijn en het zichtbaar maken van wat onzichtbaar is. We willen de cultuur en kunst van Stein op de kaart zetten en ons verenigingsleven sterker maken. Met ons beleid geven we een duidelijke richting voor organisaties op het gebied van kunst en cultuur en benadrukken we het belang van samenwerking en verantwoordelijkheid. We zetten daarvoor in op drie duidelijke ambities:
1. Een sterke basis
Over het zichtbaar maken van onze kunst- en cultuur met bijvoorbeeld een cultuurkaart, een cultuurcoach en cultuurcafés.
2. Bron van cultuur
Over het zichtbaar maken van ons rijke culturele erfgoed. Ons unieke bandkeramiek verleden zo'n 7000 jaar geleden, onze streektaal en ons rijke immaterieel erfgoed zoals gewoonten, tradities en verhalen over wie we zijn en hoe wij leven.
3. Cultuur dichtbij
Over het toegankelijk maken van kunst- en cultuur voor iedereen. Te beginnen bij talentontwikkeling van jonge kinderen in de voorschoolse opvang, het onderwijs en bij verenigingen.
Met deze doelen geven we richting aan de toekomst van het nieuwe kunst- en cultuurbeleid voor de gemeente Stein, die vertaald zijn in een uitvoeringsprogramma voor de komende vier jaar.

Subsidiebeleid
In 2023 en 2024 wordt het subsidiebeleid van de gemeente Stein herijkt. In 2023 is een evaluatie gestart van het huidige subsidiebeleid, dat tot concrete verbetervoorstellen moet leiden tot een subsidiebeleid vanaf 1 januari 2025.

Media

Bibliotheekwerk
Sinds 1 januari 2023 heeft de gemeente Stein een regiefunctie ten aanzien van het informatiepunt digitale overheid welke wordt uitgevoerd door de bibliotheek. Hier staat een jaarlijks een specifieke rijksuitkering ter hoogte van € 25.000 voor gereserveerd.
Ook zet de bibliotheek samen met de gemeente Stein in op het voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid. Onder andere door samen als alliantiepartners op te treden in de aanpak laaggeletterdheid Westelijke Mijnstreek, het taal café en het stimuleren van taalonderwijs in de voorschoolse opvang (Boekstart) en het basisonderwijs (De bieb op school).

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Een veilige, gezonde en groene leefomgeving is een belangrijke voorwaarde voor het versterken van de leefkwaliteit in Stein als woongemeente. Daarnaast kan door in te zetten op een groenere leefomgeving gezondheidswinst worden geboekt. Om dit te bereiken wordt in 2024 het groenbeheer en onderhoud uitgevoerd zoals vastgelegd in het groenbeleidsplan en onze beheerplannen.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Steinerbos BV	Privaat	Bijdrage aan de vrijetijdseconomie en toerisme
NV Theodora	Privaat	Bijdrage aan het in stand houden van kasteel Elsloo en het kasteelpark.

Wat gaat het kosten ?

Sport, cultuur en recreatie (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	5.054	5.725	5.892	5.922	5.984	5.903
Baten	901	797	685	692	689	534
Resultaat	**-4.153**	**-4.927**	**-5.207**	**-5.230**	**-5.295**	**-5.369**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Kunst en cultuurbeleid	
Op basis van het nieuwe kunst en cultuurbeleid heeft er een bijstelling van de budgetten plaatsgevonden vanaf 2024.	-84
Algemeen	
Hogere doorbelasting interne uren/kosten	-206
Ontwikkeling kapitaallasten	-73
Ten opzichte van 2023 zijn de energieprijzen gedaald en dit zorgt voor een lager benodigd budget in 2024.	116
Openbaar groen	
Opstellen groen beheerplan in 2024	-20
Hogere kosten RWM bladverwijdering in 2024	-29
Sportaccommodaties	
Indexering huuropbrengsten	10

Sociaal Domein

Inleiding

Het programma sociaal domein levert een bijdrage aan de kernwaarde sociale en vitale kernen. Binnen onze kernen is sprake van dorpse saamhorigheid en gemeenschapszin. In onze kernen zijn inwoners actief, helpen ze elkaar en nemen ze zelf initiatief. Dit willen we behouden en verder versterken. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties blijven we grote maatschappelijke opgaven ook de komende jaren het hoofd bieden.
Actief eigenaarschap van onze inwoners en ondernemers is een strategische keuze die wij verder willen stimuleren zodat zij meer ruimte, zeggenschap en verantwoordelijkheid krijgen voor eigen initiatieven.

Het programma sociaal domein levert een bijdrage aan de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente. Het gaat dan in het bijzonder om de strategische keuze van voldoende arbeidspotentieel waarbij participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onderdeel is.

We intensiveren de samenwerking en werken toe naar partnerschap met de betrokken partijen om nog beter op de hoogte te zijn van dat wat er speelt.
Op het gebied van wonen en zorg is er een opgave voor de gemeente Stein. Er is sprake van bevolkingskrimp, van vergrijzing en ontgroening. Aansluitend op het rijksbeleid stimuleren wij dat mensen langer thuis blijven wonen in hun vertrouwde omgeving. Daarom streven wij naar toekomstbestendige kernen, met passende (zorg- en welzijn) voorzieningen en een infrastructuur die aansluit bij de uitdagingen van deze tijd.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
6.3 Inkomensregelingen
6.4 WSW en beschut werk
6.5 Arbeidsparticipatie
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
6.71B Begeleiding (WMO)
6.71C Dagbesteding (WMO)
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
6.72A Jeugdhulp begeleiding
6.72B Jeugdhulp behandeling
6.72C Jeugdhulp dagbesteding
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73A Pleegzorg
6.73B Gezinsgericht
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf
6.74C Gesloten plaatsing
6.81A Beschermd wonen (WMO)
6.81B Maatschappelijke- vrouwenopvang (WMO)
6.82A Jeugdbescherming
6.82B Jeugdreclassering

Wat willen we bereiken ?

In 2024 bouwen we verder door aan een toekomstbestendig sociaal domein in de gemeente Stein waarin we structureel grip houden op het sociaal domein. Dit op het gebied van financiële middelen maar ook op de effectiviteit en kwaliteit van de geleverde ondersteuning.

In 2024 wordt er gestart met een nieuw cliëntvolgsysteem. Dit zorgt samen met het dashboard sociaal domein ervoor dat we beter in staat zijn om data gedreven te werken, monitoren en waar nodig tijdig bij te sturen.

Daarnaast wordt met prioriteit verder gewerkt aan het terugdringen van wachtlijsten binnen de Wmo. Dit doen we door gerichte acties als onder anderen indiceren zonder einddatum en omgekeerde toets te gaan inzetten, de samenwerking met het voorliggend veld verder vorm te geven en door te zorgen voor een nog betere regionale samenwerking. De krapte op de arbeidsmarkt is hierin een risico. Zowel aan de kant van de gemeente, het voorliggend veld als bij de zorgaanbieders zien we dat het lastig blijft om kwalitatief personeel te vinden en behouden. Daarom zetten we in op informele zorg naast de ondersteuning in het voorliggende veld en in samenwerking met de zorgaanbieders. Dit is dan ook belangrijk en noodzakelijk richting de toekomst.

We zetten inhoudelijk stappen met projecten als Kansrijke Start, het Sinti project, Zorg & Veiligheid en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Met OKO willen we een voor de lange(re) termijn een kansrijke omgeving voor jongeren creëren waarin ze mentaal en fysiek gezond zijn. We zien OKO dan ook als de paraplu voor ons hele jeugdbeleid en zullen dit ook steeds meer gaan uitdragen.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Samenkracht en burgerparticipatie

Financiele gezondheid

In 2024 stimuleren we inwoners met geldzorgen extra om in beweging te blijven. Dat doen we in samenwerking met de fondsen en het OKO-project. Ondersteuning in het kader van nazorg wordt uitgebreid met als doel inwoners duurzaam financieel zelfredzaam te maken. Budgetbeheer is hierbij een belangrijk instrument. Met inwoners die niet zelfstandig hun financiën kunnen beheren, wordt een passende oplossing gevonden.

Seniorvriendelijk beleid

In 2024 gaan we aan de slag met de uitkomsten van de gesprekken die in het kader van seniorvriendelijk beleid in 2023 gevoerd zijn.

Informele zorg

In 2024 werken we verder aan een gemeente waarin inwoners voor elkaar kunnen zorgen. Het uitvoeringsplan informele zorg vormt daarvoor de basis. Ondersteuning voor mantelzorgers, bekendheid van voorzieningen en aandacht voor eenzaamheid en dementie zijn hierin belangrijke onderwerpen.

Wet inburgering

De taakstelling voor gemeenten voor het huisvesten van statushouders wordt steeds groter. Daarmee wordt ook de taak op gebied van begeleiding en ondersteuning in het kader van de Wet Inburgering groter. Tevens heeft dit ook weer effect op de Participatiewet. De uitvoering hiervan gebeurt door Vluchtelingenwerk en Vidar, waarmee gezamenlijk de ontwikkelingen gemonitord

worden. Daarnaast willen we verenigingen stimuleren om hierin een actieve bijdrage te leveren door het invoeren van een “buddy systeem”.

Sociale inclusie
Iedereen moet kunnen meedoen!
Eind 2023 is de tweede Sociale Inclusie Agenda opgesteld, voor de periode 2024-2027. Waar in de vorige periode nog vooral de nadruk lag op inclusie voor mensen met een beperking, kwam nu in de 'meedenkbijeenkomsten' die in 2023 werden gehouden naar voren dat we veel breder willen denken: inclusie voor jeugd en jongeren, ouderen, vrouwen, LHBTIQ+ers, vluchtelingen/ statushouders, tienermoeders, alleenstaande ouders, laaggeletterden, enz. Kortom: inclusie voor iedereen. We gaan de uitdaging aan om voor de komende periode inclusie zoveel mogelijk op alle gebieden te integreren. Natuurlijk gaat dit niet allemaal in een keer. We gaan aan de slag met de Inclusie Agenda als leidraad. Hiervoor is jaarlijks een budget van € 15.000 gereserveerd.

Brede SPUK/GALA
Door middel van een specifieke uitkering (SPUK) stelt het Rijk van 2023 t/m 2026 budget beschikbaar voor preventie en gezondheidsbevordering. Deze regeling omvat 15 onderdelen en geoormerkte budgetten (voornamelijk bestaande en deels nieuwe middelen) op de thema’s sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis. Zo wordt samenhang en integraliteit gestimuleerd, met als stip op de horizon een gezonde generatie in 2040. Om dit te realiseren is in september 2023 een integraal plan van aanpak ingediend, waaraan we in 2024 uitvoering geven.

Participatie
Participatie krijgt in Stein veel aandacht. En terecht. De Participatienota Omgevingswet is al vastgesteld en afgelopen jaren hebben we geëxperimenteerd met verschillende vormen van participatie. In het bestuursakkoord is opgenomen dat we streven naar vernieuwende concepten. Een van de concepten is het experimenteren met inwonersraadplegingen waarbij voor een breder maatschappelijk vraagstuk als bijvoorbeeld het sociaal domein of duurzaamheid gewerkt wordt met een inwonerspanel dat door loting wordt geselecteerd. In 2024 gaan we specifiek met dit concept aan de slag. Overigens zonder de overige concepten te verlaten.

Jongerenparticipatie
Op verzoek van de raad ligt er momenteel een door en voor jongeren opgestelde jongerenvisie. In deze visie zijn ook concrete ideeën door jongeren ten aanzien van verschillende onderdelen opgenomen. Ontmoeten springt er onder andere uit. In 2024 gaan we de mogelijkheden ten aanzien van ontmoeten (van en met jongeren) in de gemeente Stein bekijken. Deze behoefte komt op meerdere plekken - zoals in de Wijkverhalen Nieuwdorp maar dus ook in de jongerenvisie - regelmatig terug. Uiteraard zullen we ook kijken en werk maken van andere ideeën die ons aangeboden zijn.

Antidiscriminatievoorziening
In 2024 zal ADV Limburg extra middelen ter beschikking krijgen voor de aanpak discriminatie. Deze extra middelen ter hoogte van € 9.000 zijn middels de meicirculaire 2021 structureel toegekend en worden ingezet voor voorlichting/aanpak discriminatie op scholen en het genereren van naamsbekendheid van de ADV Limburg.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Welzijnswerk
In het eerste en derde kwartaal van 2024 wordt de pilot waakvlamfunctie geëvalueerd. De pilot is vanuit een landelijke subsidie ten behoeve van cliëntondersteuning gestart en heeft een looptijd van 1 jaar. In de Bestuursrapportage 2023 is deze pilot uitgebreid terug gekomen. Met de pilot

wordt het afschalen van een Wmo begeleidingsindicatie gestimuleerd. Bij de mogelijke afschaling van de indicatie wordt door MEE Zuid-Limburg een waakvlamfunctie ingezet.

Inkomensregelingen

Vidar
In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de Participatiewet en de uitvoering daarvan problemen kan veroorzaken voor een deel van de mensen en is de hardheid van de wet erkend. Om die balans terug te brengen wil de minister naar een Participatiewet die een toereikend bestaansminimum biedt en die mensen passende ondersteuning biedt om mee te doen in de samenleving. De 'Participatiewet in Balans' is in voorbereiding en zal naar verwachting 1 januari 2025 in werking treden. Met het voorstel moet de wet eenvoudiger worden en beter aansluiten bij wat inwoners nodig hebben zowel wat betreft de bestaanszekerheid als de ondersteuning naar werk. We onderzoeken samen met de gemeente Sittard-Geleen en Beek hoe we in 2024 kunnen vooruitlopen op deze toekomstige ontwikkelingen.

Het aantal mensen in de (bijzondere) bijstand loopt naar verwachting de komende jaren op door effecten van het Rijksbeleid (o.a. afsluiten Wsw, instroom Wajong tot 80% en hogere asielinstroom). Data-onderzoek heeft meer inzicht gegeven in het cliëntenbestand. Zo hebben we gemerkt dat de cliëntenstromen zijn veranderd. Minder mensen binnen ons bestand kunnen (direct) naar werk en meer mensen stromen in een participatietraject. Dit is het gevolg van de grote vraag vanuit de arbeidsmarkt van de afgelopen jaren. De mensen die nu nog niet zonder hulp aan het werk komen, hebben regelmatig te maken met verschillende zorgen zoals gezondheids-, relatie-, verslavings- en financiële-problematieken. Voor deze groep mensen komt nu de nadruk steeds meer op participatie te liggen, waarbij de multiproblematiek gestabiliseerd en aangepakt wordt. Tevens daalt de uitstroom uit de Wsw iets minder snel dan de landelijke trend. Ook wordt verwacht dat de aanspraak op middelen voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening minder snel daalt.
Vidar blijft zich inspannen om mensen passende ondersteuning te bieden in de vorm van werk, participatie, onderwijs en/of zorg. In 2024 wordt wederom de focus gelegd op nauwe samenwerking tussen de bedrijfscontactfunctionaris van gemeente Stein en team commercie van Vidar met als doel de samenwerking tussen lokale ondernemers en Vidar te versterken.

In 2023 is Vidar gestart om met alle inwoners die langer dan 5 jaar in de bijstand zitten zogenaamde ondersteuningsgesprekken te voeren. Het doel van deze gesprekken is om mensen passende ondersteuning (werk of participatie) te bieden en eventueel andere ondersteuningsvragen te beantwoorden. Deze gesprekken worden in 2024 voortgezet.

De pilot Vidar in de wijk is in 2023 geëvalueerd. In 2024 worden keuzes gemaakt over de toekomst van dit concept.

Deze en andere ontwikkelingen zijn tijdens de raadsbijeenkomst Vidar van 26 oktober jl. reeds toegelicht.

VDL Nedcar
De ontwikkelingen binnen VDL Nedcar hebben in 2023 en 2024 gevolgen voor de medewerkers. Rondom VDL Nedcar slaan de publieke en private partners de handen in elkaar. We gebruiken daarvoor de basis die in het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) is gelegd en zullen ook in 2024 vanuit een mobiliteitscentrum mensen ondersteunen op weg van werk naar werk.

Vidar Vooruit
Vidar verandert van een participatiebedrijf met de nadruk op arbeidsbemiddeling, naar een Vidar waar mensontwikkeling centraal staat. Zo wordt Vidar een integrale, flexibele en vooral eigentijdse organisatie die in open verbinding staat met de regio. De doorontwikkeling van Vidar vraagt een

mensgerichte en doelgerichte aanpak. Aan de hand van zes programmalijnen geeft Vidar uitvoering aan deze doorontwikkeling. De programmalijnen zijn een vervolg op het ondernemingsplan van 2019 en te beschouwen als een voortzetting van de project-, integratie- en implementatiekosten voor 2023 en de jaren daarna. Deze programmalijnen sluiten nauw aan op de zeven leefgebieden waarop Vidar kandidaten waar nodig ondersteunt. De zeven leefgebieden zijn: zingeving, financiën, wonen, psychische gezondheid, sociale relaties, werk en activiteiten en lichamelijke gezondheid. Al deze leefgebieden komen naar voren in de programmalijnen en zorgen voor de samenhang tussen de verschillende programmalijnen Vidar. Voor meer informatie wordt u verwezen naar raadsinformatiebrief 'Vidar Vooruit'

Kinderopvangtoeslagaffaire
Bij de gemeente Stein zijn 24 huishoudens bekend die getroffen zijn door de kinderopvangtoeslagaffaire. Deze huishoudens hebben sindsdien passende ondersteuning gekregen. De gemeenteraad is op 16 juli 2021 via raadsinformatiebrief Toeslagenaffaire Kinderopvang (0971165881) hierover geïnformeerd. In 2023 zijn en in 2024 worden gedupeerden de mogelijkheid geboden om zogenaamde brede ondersteuning te ontvangen. Het doel van aanpak brede ondersteuning is om huishoudens een nieuwe start te laten maken.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Woningaanpassingen
Vanaf 1 januari 2024 zal een herziend woonconvenant worden ingevoerd. In het woonconvenant zijn afspraken tussen woningcorporaties en de gemeente op het gebied van Wmo vastgelegd. Het herziend woonconvenant is een actualisatie van het huidig convenant.

Sociaal medische advisering
Op het gebied van de sociaal medische advisering wordt in samenspraak met de GGD en regiogemeenten een toekomstbestendige invulling van deze taak gezocht. Dit moet afgerond zijn op 1 juli 2024.

Wmo toezicht
In 2024 zal de gemeente Stein in samenspraak met de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek een keuze maken voor de toekomstige en bredere invulling van het Wmo toezicht, in navolging van landelijke kaders. Dit heeft betrekking op alle Wmo maatwerkvoorzieningen, zoals huishoudelijke ondersteuning en Wmo begeleiding.

Hulpmiddelen
Per 1 juli 2024 zal de aanbesteding hulpmiddelen worden afgerond. Deze aanbesteding wordt in samenwerking met de gemeenten Westelijke Mijnstreek uitgevoerd.

Hulp bij het huishouden (WMO)

Vanaf 1 januari 2024 zullen gedifferentieerde tarieven voor de aanbieders huishoudelijke ondersteuning worden ingevoerd. Dit betekent dat elke Zorg in Natura aanbieder voor de maatwerkvoorziening een eigen AmvB reëel tarief zal krijgen welke aansluit bij de bedrijfsvoering per aanbieder. Daarnaast zijn er actuele CAO-VVT verhogingen waar rekening mee is gehouden in de begroting.
De differentiatie in tarieven betekent ook een aanpassing van de Pgb tarieven voor Huishoudelijke ondersteuning. Deze komen terug in de verordening Wmo 2024.

Jeugdhulp

De afgelopen jaren zien we de kosten Jeugdzorg afnemen. In onderstaande tabel is zichtbaar welke ontwikkeling er heeft plaatsgevonden in de totale uitgaven voor alle onderdelen voor de jeugdzorg (JeugdZIN, gedwongen kader, PGB en JeugdzorgPlus) vanaf 2020:

2020	7,8 miljoen
2021	7,5 miljoen
2022	7,1 miljoen
2023	6,8 miljoen (prognose)

Grootste oorzaak hiervan is de wijziging van het woonplaatsbeginsel. Dit heeft een gunstig effect op de uitgaven gehad voor de gemeente Stein.
Daarnaast heeft een aantal andere ontwikkelingen een positief effect op de kosten. Denk hierbij aan de doelgroepenarrangementen, de praktijkondersteuner Jeugd en andere initiatieven die voortgevloeid zijn uit bijvoorbeeld het project Grip op Sociaal Domein.
Ook heeft de aanbesteding op onderdelen voor de gemeente Stein voordelen opgeleverd.

Per saldo heeft er in 2024 een aframing van de jeugdbudgetten plaatsgevonden van € 285.000.

Verder zien we een ontwikkeling ontstaan van een stijging van maatwerkvoorzieningen (niet gecontracteerde zorg) en een afname van gecontracteerde zorg (via centrumgemeente Maastricht).

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GR Vidar Wsw	GR	Het versterken van de lokale economie door het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)
Omnibuzz	GR	Het zorgdragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking bevorderd.

Wat gaat het kosten ?

Sociaal domein	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	29.226	30.971	30.754	30.482	30.508	30.805
Baten	5.526	6.273	6.830	6.230	6.344	6.369
Resultaat	**-23.700**	**-24.699**	**-23.924**	**-24.252**	**-24.163**	**-24.436**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Doorontwikkeling Sociaal Domein	
In 2023 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 104.000 voor doorontwikkeling Sociaal Domein. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt dus voor een afwijking.	104
Clientvolgsysteem	
In 2023 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 144.000 voor implementatie clientvolgsysteem. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt dus voor een afwijking.	144
Bijdrage Xonar	
In 2023 is er een incidentele toevoeging aan een voorziening van € 243.000 voor een bijdrage aan Xonar.	243
Energietoeslag	
In 2023 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 762.000 voor de energietoeslag. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt dus voor een afwijking.	762
Sociale werkvoorziening	
In 2024 is er minder beschikbaar voor de Sociale werkvoorziening dan in 2023. Dit heeft te maken met de sterfhuisconstructie.	100
Indexeringen Sociaal Domein	
Op het programma Sociaal Domein worden in 2024 indexeringen toegepast ten opzichte van 2023. Binnen het Sociaal zien we momenteel percentages voor 2024 tussen de 4,5 % en 7 %.	-500
Doorbelasting salarissen naar programma	
Ten opzichte van 2023 zijn er meer interne uren/kosten doorbelast.	-54

Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Het programma volksgezondheid en milieu levert een bijdrage aan de kernwaarde een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Het gaat dan met name om de strategische keuze 'duurzame ontwikkeling' binnen deze kernwaarde. De komende jaren staan we immers ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Daarnaast biedt dit programma in algemene zin (wettelijke) randvoorwaarden ter bescherming van de gezondheid van onze inwoners waarbij een relatie gelegd kan worden met een gezonde leefomgeving.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
7.1 Volksgezondheid
7.2 Riolering
7.3 Afval
7.4 Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken ?

Stein heeft unieke omgevingswaarden die we willen behouden en versterken. Enerzijds vanwege de gunstige geografische ligging en anderzijds door de aanwezigheid van hoogwaardige voorzieningen. Door de cultuurhistorische waarden, de ligging aan de Grensmaas en diverse groene verbindingen is tevens sprake van landelijk wonen binnen een groter verstedelijkt gebied. Deze troeven willen we nog verder uitspelen om ons als woongemeente te profileren. De komende jaren staan we ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Om het heft in eigen hand te houden op het gebied van keuzes én gevolgen voor de inwoners, organisaties en bedrijven in Stein, zal de gemeente de komende jaren intensiever aan de slag moeten dan in de vorige periode mogelijk was. Niet
alleen met onderzoek en beleid, maar vooral ook met de uitvoering. In 2021 werd slechts 14% van de lokale energievraag duurzaam opgewekt. Dat betekent nog 86% te gaan. Met name de warmtetransitie zal de komende jaren een fors capaciteitsbeslag leggen op de gemeentelijke organisatie. Er moet flink bespaard worden en woningen en gebouwen moeten stapsgewijs aardgasvrij worden. Ook met betrekking tot duurzame opwek van elektriciteit zijn flinke stappen nodig. Hoeveel energie kan daadwerkelijk lokaal worden opgewekt en op welke plekken?
Door middel van de in 2023 vastgestelde energievisie met uitvoeringsagenda willen we deze opgaven het hoofd te bieden. Een dergelijk programma moet ruimte bieden aan projecten die Stein als energie-neutrale gemeente op de kaart zetten.

Ons gezondheidsbeleid heeft als doel gezondheidsbevordering en preventie van gezondheidsproblemen bij onze bevolking. Deze doelen worden deels ook opgepakt binnen het sportbeleid (gezondheidsbevordering middels meer bewegen en tegengaan van overgewicht). Binnen het programma ligt de nadruk in deze beleidsperiode op de te realiseren trendbreuk in Zuid-Limburg. Een trendbreuk waarmee we de hardnekkige (gezondheids)achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van het land gaan proberen in te lopen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt op basis van wet - en regelgeving een belangenafweging gemaakt die leiden tot een evenwicht tussen enerzijds een goed woon -en leefklimaat en anderzijds ons economisch klimaat. Onze milieutaken zijn belegd bij de RUD. Deze ondersteunt ons bij het maken van een dergelijke belangenafweging.

In het kader van volksgezondheid en milieu zijn ook de thema's afval en water relevant. Het is van belang om huishoudelijk goed gescheiden aan te bieden. Op die manier kan van ons afval nieuwe grondstoffen worden gemaakt. Dit draagt bij aan een duurzame ontwikkeling (beperken CO2, minder grondstoffen onttrekken uit de aarde, nieuwe economie/werkgelegenheid). Goed gescheiden afvalstoffen hebben bovendien financiële waarde en levert geld op, terwijl het verbranden of storten ervan erg duur is. Goede scheiding heeft dan ook per definitie effect op het afvalstoffentarief.

Volgens de wetgeving heeft de gemeente drie zorgplichten voor Water, de zogenaamde gemeentelijke watertaken:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- zorgplicht voor afvloeiend hemelwater;
- zorgplicht voor het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen zodat de grondwaterstand geen problemen oplevert.

Het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is het (technisch en financieel) kader bij de uitvoering van deze watertaken en de basis voor het afleggen van verantwoording. Door invulling te geven aan deze watertaken dragen we bij aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Volksgezondheid

GGD

Zoals beschreven in het Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 van de GGD Zuid Limburg (MJB 24-27 GGD ZL), willen we de ingezette koers van Trendbreuk versterken, de focus op de jeugd behouden en verbreden naar andere doelgroepen. Tegelijkertijd zijn het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) ontwikkelingen die nauw aansluiten op het programma Trendbreuk.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) bundelt meerdere activiteiten op het gebied van sport & bewegen, gezondheid en sociale basis door middel van één specifieke uitkering. Hoewel gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor het indienen van het lokaal plan van aanpak GALA en hiervoor GALA-gelden aanvragen, ligt hier ook een regionale opgave die door gemeenten in Zuid-Limburg als zodanig wordt onderkend.
Het Integraal zorgakkoord (IZA) richt zich op de transformatie van de zorg en is een regeling tussen dertien landelijke partijen, waaronder gemeenten en zorgverzekeraars, om te komen tot regiobeelden, regioplannen en op basis daarvan te formuleren regionale gezondheidsdoelen. Dit krijgt zijn invulling in een regionale (preventie)infrastructuur.

Het AB heeft de GGD ZL daarom in maart 2023 opdracht gegeven het programmamanagement van Trendbreuk uit te voeren. Ook de regionale inhoudelijke coördinatie en procescoördinatie van GALA en IZA worden bij de GGD ZL belegd, waardoor een sterke verbinding met de regionale samenwerkingsstructuur van Trendbreuk wordt gerealiseerd.
De 16 gemeenten zijn vertegenwoordigd in de regionale werkgroep GALA en in 10 themagroepen, die zich richten op de GALA-thema's, waarvoor een regionale visie wordt opgesteld.

Gezondheid
Op basis van de Wet publieke gezondheid (Wpg) stelt de gemeenteraad iedere vier jaar een nota gezondheidsbeleid vast. Voor de frequentie van vier jaar is aangesloten bij het Rijksbeleid om elke vier jaar een landelijke preventienota uit te brengen. De regionale nota "Zuid Springt Eruit" is opgesteld voor de jaren 2020-2024. Om een gedegen nieuw regionaal beleidsplan op te kunnen stellen is het noodzakelijk om goed aan te sluiten bij de ontwikkelingen van IZA, GALA en Trendbreuk. Hierop is echter nu nog onvoldoende zicht om al te kunnen verwerken in een nieuw regionaal gezondheidsbeleid. Daarnaast is het huidige regionale gezondheidsbeleid nog actueel en worden de eerste resultaten zichtbaar. Derhalve wordt het huidige regionale gezondheidsbeleid 'Zuid Springt eruit' met één jaar te verlengd en wordt in 2024, op basis van de dan verkregen inzichten vanuit IZA, GALA en Trendbreuk, een nieuw regionaal gezondheidsbeleid opgesteld. Dit past binnen de wettelijke vereisten op grond van de Wpg.

Riolering

Water- en klimaatadaptie
In onze regio zijn de gemeenten Stein, Beek en Sittard-Geleen, het waterschap Limburg (WL), het waterschapsbedrijf Limburg (WBL) en de waterleidingmaatschappij Limburg (WML) samen verantwoordelijk voor de levering, inzameling, het transport en de zuivering van water. Binnen de Westelijke Mijnstreek werken we samen aan de invulling van deze verantwoordelijkheid. Door samen te werken willen we op een doelmatige manier goed omgaan met de waterketen.

In het in 2021 vastgestelde beleidsplan water & klimaatadaptatie is het beleid vastgelegd voor de gemeentelijke onderdelen van de waterketen. Het beleids- en uitvoeringskader voor de omgang met water in de Westelijke Mijnstreek bestaat uit vier plannen. Deze plannen vormen samen de verbrede gemeentelijke rioleringsplannen. In het projectenplan staan voor 2024 de volgende projecten opgenomen:

- BPS Zuid; We gaan een lokale oplossing inpssen om het water af te voeren en te bergen op een plek waar het niet tot overlast leidt (€100.000)
- Hayweghenstraat/Noelweg: we vergroten het riool zodat we meer water kunnen afvoeren (€140.000);
- Maalsteenstraat: we denken na over een nieuwe hemelwaterstructuur en voegen extra berging toe zodat water afgevoerd kan worden naar plekken waar het niet tot overlast of schade leidt (€150.000).

Afval

RWM
In het Regionaal Grondstoffenbeleidskader VANG zijn doelstellingen voor 2025 en 2030 geformuleerd. De doelstellingen schrijven een maximaal aantal kilogram restafval per inwoner per jaar voor. In 2025 is dit maximum vastgesteld op 100 kilogram per inwoner per jaar. Middels de vastgestelde maatregelen uit de Oplegnotitie Regionaal Uitvoeringsplan 'Van Afval Naar Grondstof' 2022 - 2025 verwachten we de doelstelling te behalen.
Waar in 2023 maatregelen zijn getroffen in de vorm van gewijzigde inzamelfrequenties voor diverse stromen (Q1 2023), aangepaste DIFTAR tarieven (Q1 2023), de inzet van grondstoffencoaches (Q3 2023) en het opstellen van het strategisch communicatieplan staan de volgende maatregelen geagendeerd voor 2024:

- Pilot GFE inzameling hoogbouw
  Volledige afvalscheiding mogelijk maken voor alle huishoudens zorgt voor duidelijk beleid en betere resultaten. GFE inzameling in de hoogbouw aanbieden leidt naar verwachting tot een restafval afname van 30 kilogram per persoon per jaar. Het doel van de pilot is het opstellen van een invoeringsplan voor GFE-inzameling in de hoogbouw waarmee na invoering het aandeel restafval steeds verder teruggebracht wordt. Voor deze pilot is een incidenteel bedrag van € 15.000 gebudgetteerd.

- Structurele inzet grondstoffencoaches
  Eind 2023 zijn grondstoffencoaches gestart om inwoners te informeren over het nut van (goed) scheiden. In geval van wijzigingen in het inzamelsysteem zijn grondstoffencoaches inzetbaar om de aanpassingen goed over te brengen. Om die reden zijn wij voornemens om de grondstoffencoaches in te zetten bij de pilot GFE-inzameling in de hoogbouw. Afhankelijk van de uitkomsten van de pilot wordt een keuze gemaakt in het structureel inzetten van grondstoffencoaches.
- Optimalisatie milieuparken
  Het investeringsbudget welke voor 2022 is vastgesteld, ten behoeve van de aanpassingen van het bestaand milieupark, zijn opnieuw opgenomen in de begroting van 2023 en 2024. Er wordt uitvoering gegeven aan benodigde aanpassingen van de bestaande milieuparken om aan de geldende milieueisen te voldoen.
  Verder wordt regionaal gewerkt aan een plan van aanpak ter optimalisatie en toekomstbestendigheid van de milieuparken. Dit met het oog op het uiteindelijk ombouwen van de milieuparken naar circulaire ambachtscentra, waarbij het doel is meer grondstoffeninzameling en upcycling te realiseren. Een incidenteel bedrag van € 10.000 is voor het opstellen van het plan van aanpak opgenomen in de begroting 2024.

Van afval naar grondstof
In 2022 is de Oplegnotitie Regionaal Uitvoeringsplan 'Van Afval Naar Grondstof' (VANG) 2022-2025 vastgesteld. Dit uitvoeringsplan is opgesteld in samenwerking met gemeente Beek en gemeente Sittard-Geleen en beschrijft hoe we de doelen voor 2025 en 2030 uit het Regionaal Grondstoffenbeleidskader VANG gaan bereiken.

De kosten voor het Regionaal Uitvoeringsplan VANG 2022-2025 bestaan uit:
- Het op peil brengen van de beleidscapaciteit (€ 27.000 structurele kosten)
- Het inzetten van extra beleids- en regiekracht voor het uitvoeringsplan (€ 42.500 structurele kosten)
- De maatregelen uit het uitvoeringsplan (€ 227.967 structurele kosten plus € 240.725 incidentele kosten).

De kosten die voortvloeien uit het Regionaal Uitvoeringsplan VANG 2022-2025 worden voor 100% gedekt uit de afvalstoffenheffing en komen bovenop de reguliere afvalbegroting. Om de stijging van de incidentele kosten per huishouden te dempen, worden deze verspreid over de doorlooptijd van het uitvoeringsplan in de periode 2023-2025. Daarnaast worden de incidentele kosten gedempt door inzet van de egalisatiereserve (€ 135.000), ook dit wordt verspreid over drie jaar.

Zwerfvuil
Waar in de begroting 2023 aangegeven werd dat de zwerfafvalvergoeding van het afvalfonds verpakking komt te vervallen is tevens aangegeven dat de SUP-vergoeding geïntroduceerd zal worden. Deze SUP-vergoeding komt voort uit de Single-Use Plastic (SUP) Richtlijn en valt onder de producentenverantwoordelijkheid voor het vergoeden van de kosten voor opruimen, transport en verwerking van deze plastic producten in het zwerfafval. De SUP-vergoeding is echter beperkt tot wegwerpplastic en heeft daarmee andere voorwaarden dan de Zwerfafvalvergoeding. De strategie “Schoon”, passend bij deze SUP-vergoeding, werd eind 2023 opgesteld om conform deze strategie het beschikbare budget optimaal in te zetten en aan projecten als de winkelgebiedenscan, inzet van Boa’s voor handhaving, communicatiecampagnes en educatieprogramma’s invulling te kunnen blijven geven.

Zwerfafval zorgt voor een vervuilde omgeving en is een grote ergernis van inwoners. Het is daarom van groot belang dat de continuïteit van de activiteiten in de aanpak van zwerfafval, zoals in voorgaande jaren uitgevoerd, ook in 2024 geborgd worden. In de begroting is een post van € 84.000 opgenomen als zijnde de SUP-vergoeding. Verder is voortkomend uit het Bestuursakkoord 2022-2026 een bedrag van € 150.000 (€ 50.000 in 2023 t/m 2025) opgenomen voor zwerfafvalaanpak. Zodoende is ook voor 2024 een bedrag gereserveerd voor de eerder genoemde activiteiten.

Milieubeheer

Milieubeleid
Op dit moment heeft Stein geen specifiek geur- en geluidsbeleid. In 2024 wordt bekeken wat de voordelen zijn om dit beleid te ontwikkelen en hoe dit dan vorm zou moet krijgen.

Energievisie
In 2023 is een nieuwe Lokale Energiestrategie Stein 2024-2030 opgesteld als opvolging van het Klimaat- en Energiebeleidsplan 2018-2021. In deze visie wordt de focus gelegd op integraliteit, capaciteit & budget en opwek van duurzame energie. Ook wordt regionale samenwerking onderzocht, bijvoorbeeld de mogelijkheid tot het gezamenlijk ontwikkelen van een regionaal duurzaamheidsloket.
Om invulling te geven aan bovenstaande prioriteiten en andere van belang zijnde onderwerpen voor de energietransitie gaan we uit van de volgende thema's:
• duurzame gebouwen;
• duurzame opwek van energie;
• duurzame mobiliteit;
• duurzame organisatie;
• wettelijk verplichte toezicht- en handhavingsrol

Het Rijk heeft de gemeente Stein financiële middelen (CDOKE) gegeven om de benodigde capaciteit te financieren, maar er zijn geen extra middelen beschikbaar om projecten daadwerkelijk uit te voeren. Vanuit de vorige raadsperiode en het Klimaat- en Energiebeleidsplan 2024-2030 is nog een verwacht restantbudget beschikbaar van € 370.000. Dit budget zal in 2024 verder worden benut.

Op basis van de Energievisie 2024-2030 en bijbehorend uitvoeringsprogramma 2024-2025 is een aanvullend projectbudget nodig om hieraan uitvoering te geven. De verwachting is dat er in 2024 een aanvullend bedrag van € 480.000 benodigd is voor deze uitvoering. Het totaalbudget voor 2024 bedraagt daarmee circa € 850.000.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GGD Zuid Limburg	GR	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners door het tegengaan en vroegtijdig signaleren van ziekten. Daarnaast geven van voorlichting over gezonde voeding en het stimuleren van mensen tot meer beweging.
NV RWM	Privaat	Uitvoeren van de inzameling en het laten verwerken van huishoudelijk afval en het uitvoeren van opgedragen reinigingstaken van de 4 deelnemende gemeenten uit de Westelijke mijnstreek (waaronder Stein).
RUD	GR	Het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten in relatie tot de doelstelling duurzaamheid.

Wat gaat het kosten ?

Volksgezondheid en milieu (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	7.560	9.628	9.860	9.422	9.418	9.412
Baten	7.869	8.694	8.637	8.908	9.109	9.088
Resultaat	**309**	**-934**	**-1.223**	**-514**	**-308**	**-324**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
In 2024 worden minder interne uren/kosten doorbelast	39
Ontwikkeling kapitaallasten	-13
Bijdrage GGD - volksgezondheid	
In 2024 is de bijdrage aan de GGD met een bedrag van € 164.000 hoger dan in 2023.	-164
Milieubeheer	
In 2023 is er € 100.000 beschikbaar voor het project aanpak energiearmoede. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar. Dit zorg voor een afwijking.	100
In 2024 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 648.000 t.b.v. de uitvoering van de energievisie. In 2023 was dit budget niet beschikbaar, dit zorgt voor een afwijking.	-648
In 2023 is er € 403.000 beschikbaar voor energieakkoord duurzame groei. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt voor een afwijking.	403
Hogere bijdrage RUD	-30
Afval	
Hogere kosten in 2024 voor afvalinzameling en - verwerking. Deze kosten worden enerzijds gedekt door stijging van het afvaltarief, en enerzijds door onttrekking uit de reserve egalisatie afval. Deze onttrekking vindt plaats via programma Bestuur en ondersteuning.	-100
Riool	
Hogere kosten in 2024 voor onderhoud, beheer en kapitaallasten vanwege prijsstijgingen en hogere rente. Deze kosten worden gedekt door een stijging van het riooltarief in 2024.	87
Energie	
Ten opzichte van 2023 zijn de energieprijzen gedaald en dit zorgt voor een lager benodigd budget in 2024.	28

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Inleiding
In onze Omgevingsvisie 2040 is als uitwerking van de strategische visie verder richting gegeven aan de gemeente die Stein wil zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie is geen optelsom van verschillende beleidsvisies maar een samenhangende integrale visie op strategisch niveau waarin de koers wordt bepaald voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het programma Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting sluit aan bij onze ambities uit de Omgevingsvisie.

Taakvelden
Dit programma omvat de taakvelden:
8.1 Ruimtelijke ordening
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)
8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken ?
Ons ruimtelijke beleid is afgestemd op de kernwaarden sociaal vitale kernen, een duurzame leefomgeving met unieke waarden en een bereikbare en bedrijvige gemeente en draagt daaraan bij.

Overeenkomstig de Omgevingsvisie 2040 ruimtelijke structuurvisie stemmen we woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking. Verandering van de samenstelling van onze bevolking en de daarmee samenhangende woonbehoeften stellen hoge eisen aan de huidige woningvoorraad en de woonomgeving. Het blijft een lastige opgave om op lokaal en regionaal niveau de toekomstige woonbehoefte te kunnen voorspellen. Wij gaan uit van factoren die een significante invloed hebben op de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte zoals bevolkingssamenstelling en zorg- en ondersteuningsbehoefte van onze inwoners. Deze factoren blijven we voortdurend monitoren zodat we tijdig kunnen bijsturen. Sloop, transformatie en nieuwbouw pakken we in samenhang aan waarbij we verbinding leggen met de duurzaamheidsopgaven en opgaven op het terrein van zorg en welzijn (langer zelfstandig wonen). Een grote uitdaging vormt hierbinnen de toekomstbestendigheid van het particulier bezit. Hier liggen de grootste opgaven (energetisch en levensloopbestendigheid). Wij staan open voor alternatieve woonvormen, waaronder flexibele woonvormen, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen die een bijdrage leveren aan onze strategische keuzen om samen te leven door ontmoeten en verbinden te stimuleren om zo sociale en vitale kernen te behouden. Hierbij staat maatwerk en de vraag van (nieuwe) inwoners voorop. Randvoorwaarde blijft echter dat deze ontwikkelingen bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de woningmarkt. Dit door aan de ene kant zoveel mogelijk woningen te realiseren en/of aan te passen aan de in de toekomst gevraagde kwaliteit en behoefte en aan de andere kant door de omvang van het woningaanbod aan te laten sluiten bij de toekomstige vraag.

Onze inwoners waarderen momenteel onze omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, zullen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De belevingswaarde willen wij versterken door in te zetten op landelijke verstilling en het behoud van cultuurhistorische waarden. Hierbij zetten wij in op o.a. internationale verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan sociale en vitale kernen. Wij onderzoeken welke bijdrage toepassingen op het gebied

van smart village kunnen betekenen voor het verder versterken van de gebruikswaarde en toekomstwaarde van de omgeving.

Bezuinigingen

N.v.t.

Wat gaan we er voor doen?

Ruimtelijke ordening

Omgevingswet
De Omgevingswet treedt in werking op 1 januari 2024. In de periode 2018-2023 is gewerkt aan de implementatie van deze wet. Het project Omgevingswet is echter niet gereed op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.
In 2024 wordt verder gewerkt aan een nieuw gebiedsdekkend omgevingsplan. Het maken van een omgevingsplan is een omvangrijke en complexe opdracht waarvoor gemeenten van de wetgever de tijd hebben gekregen tot 2032. Dit laat onverlet dat wij ernaar streven om in 2024 een omgevingsplanregeling voor de woonkernen af te ronden. Daarna volgt een omgevingsplandeel van de bedrijventerreinen en tenslotte een omgevingsplandeel voor het buitengebied. Ook wordt een regeling vastgesteld voor Chemelot (inclusief integrale afval zuiverings installatie en de Haven, gelegen in onze gemeente) en een uniforme regeling ten aanzien van het invloedgebied van Chemelot.
Naast het werken aan een nieuw omgevingsplan verwachten wij in de eerste twee kwartalen van 2024 een overgangssituatie, waarin zowel oude procedures op basis van de oude wetgeving moeten worden afgehandeld, als nieuwe initiatieven conform de systematiek van de Omgevingswet. Dit vergt tijdelijk extra inzet en capaciteit.
Verder zal in de praktijk moeten blijken of alle voorbereide werkprocessen en documenten ook werkbaar zijn. Ook zal ervaring moeten worden opgedaan met nieuwe applicaties en het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). We investeren in extra training en advies voor deze beginperiode. Daarnaast werken wij verder aan het vullen van het DSO met toepasbare regels en aan de publiekscommunicatie op onze website.
Eventuele extra structurele capaciteit en de personele gevolgen door de Omgevingswet en de bijbehorende Wet kwaliteitsborging voor het bouwen kunnen ten vroegste in het derde kwartaal 2024 inzichtelijk worden gemaakt wanneer een periode onder de nieuwe regimes is gewerkt.

De geraamde incidentele kosten voor 2024 nemen toe met € 105.700. De reserve is maar toereikend voor € 55.700.
Vanuit het Rijk wordt extra geld ter beschikking gesteld voor de implementatie van de Omgevingswet. Deze gelden komen pas in 2024 via de meicirculaire ter beschikking.
Derhalve wordt voor het aanvullen van de Reserve Omgevingswet met een bedrag van € 50.000, in eerste instantie de Algemene Reserve aangewend. Dit bedrag zal ten tijde van de meicirculaire 2024 worden teruggestort.

Met betrekking tot de structurele kosten is het te vroeg om een reële (meerjarige) inschatting te maken. Daarnaast hangen structurele kosten samen met keuzes die in de komende jaren nog moeten worden gemaakt in bijvoorbeeld het definitieve omgevingsplan en het gewenste niveau van dienstverlening.

Strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot
Eind 2021 hebben de gemeenteraden van Sittard-Geleen en Stein, de Provincie Limburg, DSM, Brightlands Chemelot Campus en de Chemelot board de Strategische Gebiedsvisie omgeving Chemelot vastgesteld. De volgende opgaven uit de strategische gebiedsvisie zijn in 2024 en volgende jaren relevant voor de gemeente Stein:

Gebiedsopgave: Haven Stein en multimodale corridor
Doel van deze gebiedsopgave is het realiseren van een optimale modal shift voor (toekomstige) projecten op de Chemelot Site waarbij het uitgangsprincipe is dat toekomstige transportstromen per watergebonden transport worden aangevoerd en dit hiermee bijdraagt aan een duurzame, innovatieve en toekomstbestendige Chemelot Circulair Hub. De doorontwikkeling van de haven van Stein en de verbindingen van en naar de haven kan alleen plaatsvinden als dit een verbetering van de omgeving betekent, conform de strekking van de Omgevingswet. Dit is uitgewerkt in een handelingskader Omgevingskwaliteit (zie hieronder).

Thematische opgave omgevingskwaliteit
Het doel van de opgave omgevingskwaliteit is om een praktisch handelingskader op te stellen dat gebruikt kan worden als instrument om de omgevingskwaliteit in alle gebiedsopgaven binnen de strategische gebiedsvisie omgeving Chemelot te verbeteren. De gebiedsgerichte opgave 'Haven Stein en multimodale corridor' dient ook in 2024 als pilot voor de verdere doorontwikkeling van het handelingskader omgevingskwaliteit.

Gebiedsopgave: De Lexhy
Deze gebiedsopgave speelt op het grondgebied van de gemeente Sittard-Geleen, maar kan qua mobiliteit consequenties hebben voor de gemeente Stein. Doel van deze opgave is het op basis van de ruimtelijke behoefte van de Brightlands Chemelot Campus uitbreiden van de campus naar De Lexhy in samenhang met het versterken en het uitbreiden van het bestaande landschappelijke raamwerk en waar mogelijk ook het verhogen van de recreatieve toegankelijkheid van de Lexhy/het Lexhybos.

Wonen en bouwen

Kwaliteitsborging in de bouw
De nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) moet zorgen voor een betere bouwkwaliteit tegen lagere kosten. Een belangrijke en ingrijpende wijziging is dat bouwers meer verantwoordelijkheid krijgen. Ook verschuift de technische kwaliteitsborging van gemeenten naar private partijen. Deze private kwaliteitsborging bouw wordt ten dele uitgevoerd door private kwaliteitsborgers. De complete plantoetsing (algemene bouwkunde, brandveiligheid, constructieve veiligheid, bouwfysisch en installaties) en het toezicht op de bouwplaats wordt door deze kwaliteitsborgers gedaan.
De ruimtelijke toets (onder andere bestemmingsplan, milieu, welstand en Ruimtelijke Ordening) blijft gewoon door gemeenten uitgevoerd worden. Ook gaan gemeenten controleren of de kwaliteitsborgers die zijn aangesteld wel (juist) gecertificeerd zijn om de private kwaliteitsborging bouw te mogen doen. Waarschijnlijk treedt er voor gemeenten dus een verschuiving op van preventief toezicht naar meer repressief toezicht.
De Wkb gaat naar verwachting vanaf 1 januari 2024 stapsgewijs in. De veranderingen uit de Wkb gelden tot en met 2018 alleen voor eenvoudige bouwwerken. Dit zijn bijvoorbeeld eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. Daarna volgen de andere bouwwerken. Hierdoor kunnen bouwbedrijven en gemeenten stap voor stap ervaring opdoen met het nieuwe toezicht in de bouw.
De impact van de invoering van deze wetgeving is op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekend. In de begroting is wel reeds rekening gehouden met verminderde legesinkomsten.

Milieuleges omgevingsvergunningen
Zodra de Omgevingswet in werking treedt (01-01-2024) krijgen we als bevoegd gezag de mogelijkheid om leges te heffen over de besluiten voor omgevingsvergunningen 'milieu', hierna te noemen 'milieuleges'. Het heffen van milieuleges wordt opgenomen in onze legesverordening zodat de juridische grondslag geborgd is. De te verwachten legesopbrengsten worden jaarlijks gebaseerd op door de RUD ZL begrote aantallen en worden in de begroting verwerkt.

Integraal woonwagenbeleid
Het Integraal Woonwagenbeleid zal in 2024 in de vier domeinen worden voortgezet. Voor de onderdelen Fysiek Domein & Veiligheid/Handhaving betekent dit dat de reguliere werkzaamheden en controles worden voortgezet. De meeste inzet zal gevraagd worden voor de domeinen Zorg en Participatie en Wonen.
In het Zorg en Participatie onderdeel zal de nadruk liggen op toeleiding voorschoolse opvang, aanpak schoolverzuim en verbinding met het project Kansrijke Start. Op het gebied van Wonen zal de overdracht van de resterende locaties aan de woningcorporaties de meeste aandacht vragen.

Woonzorgvisie 2023-2028
De geraamde kosten om uitvoering te geven aan de Woonzorgvisie Stein 2023-2028 bedragen ruim € 1,25 miljoen voor de gehele periode 2023 - 2028. Rekening houdend met reeds bestaande budgetten komen extra benodigde middelen uit op circa € 1 miljoen.
Deze kosten bestaan voor een groot deel uit inhuurkosten van projectleiders en kwartiermakers. De regionale Transformatievisie Wonen Westelijke Mijnstreek voor de wijken Elsloo en Urmond-Oost zijn in het verleden gefinancierd vanuit de regionale Decentrale Uitkering Bevolkingsdaling (DUB). Voor de uitwerking van de Transformatievisie voor de andere wijken wordt daarom voorgesteld gebruik te maken van de eigen krimpreserve. Deze werd tot 2023 voornamelijk aangevuld vanuit de regionale DUB-middelen. Het huidige saldo bedraagt € 270.000.
Het opstellen van transformatievisie voor de overige wijken is een incidenteel project met een duidelijk begin- en einddatum (2027), en zijn daarmee incidenteel van aard.

Woonzorgopgave centrum Stein
Het woonzorgcentrum Moutheuvel is verouderd. Dat geldt in mindere mate ook voor de appartementen ernaast. In enkele gezamenlijke werksessies hebben Vivantes, Zuyderland, Wonen Limburg, Zaam Wonen en gemeente Stein eventuele toekomstmogelijkheden besproken. Afgesproken is om deze opgave breder op te pakken, als een integrale gebiedsontwikkeling inclusief de voormalige zwembadlocatie, vanuit de woonzorgvisie van het centrum van Stein. In de woonzorgvisie is € 20.000 opgenomen voor het opstellen van de gebiedsvisie. Naast dit budget is er ook ambtelijke inzet nodig. Momenteel wordt door de partijen gewerkt aan een kaderdocument, met als doel om dit in 2023 nog vast te stellen.

Gebiedsgerichte aanpak Nieuwdorp
In 2016 is gestart met het opstellen van een integrale wijkvisie voor Nieuwdorp met als resultaat een procesmatige, integrale wijkaanpak van de opgaven d.m.v. een Wijkactieprogramma Nieuwdorp (WAP). Het WAP is als pilot benoemd binnen het gemeentelijk project implementatie Omgevingswet en is gekaderd in een 5-tal projecten/trajecten. Het sluitstuk van de ruimtelijke transformatie is het realiseren van een Bruisend Hart voor Nieuwdorp. Hierin komen alle opgaven vanuit de wijkvisie bijeen. Zaam Wonen en Vivantes tekenen voor het gewenste zorggeschikt wonen, Buurtcentrum Nieuwdorp vormt de basis van een maatschappelijke plint voor laagdrempelig ontmoeten en de gemeente neemt de uitvoering van de openbare ruimte/vergroening voor haar rekening. Nader te verdelen in:
A. De grondexploitatie tbv ontwikkeling woningbouw;
B. De aanleg van een buurttuin;
C. Het opwaarderen van het huidig kerkplein.

De benodigde gemeentelijke financiën voor A t/m C bedragen ruim € 2,5 miljoen. De Provincie heeft de kwaliteit van het voorliggend plan onderschreven en levert een financiële uitvoeringsbijdrage (KLC), groot € 600.000 aan de gemeentelijke kosten. Voorwaarde: aanvang (gefaseerde) uitvoering van deze integrale ontwikkeling medio 2024.

Starterslening
De Starterslening is een kansrijk instrument dat gemeenten kunnen inzetten om starters te helpen. De Starterslening zorgt voor extra investeringsruimte voor huishoudens die hun eerste woning

willen kopen. De Starterslening wordt ingezet voor woningen met een maximale koopsom tot € 280.000. Deze koopsom is, zonder eigen vermogen, bereikbaar voor starters met een middeninkomen van € 52.500. Deze starters hebben zonder ondersteuning veelal weinig keuze op de woningmarkt omdat zij een te hoog inkomen hebben voor een sociale huurwoning, terwijl particuliere huurwoningen en koopwoningen veelal buiten hun financiële bereik vallen daarom willen we ook in 2024 de Startersregeling continueren.

Wat gaat het kosten ?

Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	5.494	10.904	9.103	3.329	2.000	1.827
Baten	4.254	8.774	7.639	1.764	432	442
Resultaat	**-1.239**	**-2.130**	**-1.464**	**-1.565**	**-1.568**	**-1.385**

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Algemeen	
Hogere doorbelasting interne uren/kosten	-166
Ontwikkeling kapitaallasten	-45
Grondexploitaties	
Lagere kosten bouwgrondexploitaties	159
Imlementatie Omgevingswet	
Het budget voor de implementatie van de omgevingswet bedraagt in 2024 € 73.000 minder dan in 2023. Dit zorgt voor een afwijking.	73
Woonzorgvisie	
Het incidentele budget voor de woonzorgvisie bedraagt in 2024 € 119.000 meer dan in 2023. Dit zorgt voor een afwijking.	-119
Herbestemming St. Jozefkerk Kerensheide	
Het project herbestemming St. Jozefkerk Kerensheide wordt gerealiseerd in 2023. In 2024 is hier geen budget meer beschikbaar en dit zorgt dus voor een afwijking.	144
Volkshuisvestelijk beleid	
Bijdragen door derden aan de woonzorgvisie zijn eenmalig in 2023. Dit zorgt voor een afwijking.	32
Wonen en bouwen	
In 2023 is er een incidenteel budget beschikbaar voor het achterstallig onderhoud van de sanitaire units woonwagenlokaties. In 2024 is dit budget niet meer beschikbaar en zorgt dus voor een afwijking.	425
In 2023 is er een budget beschikbaar vanuit de septembercirculaire 2022 voor de Wet Kwaliteitsborging in de Bouw.	36
In 2023 was er een (doorgeschoven) budget aanwezig voor de normalisatie woonwagenlokaties	95

Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het programma bestuur en ondersteuning heeft een relatie met de kernwaarde sociale en vitale kernen en de strategische keuze 'van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren' in het bijzonder. Om het actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder te stimuleren zoals wij in onze strategische toekomstvisie hebben vastgelegd, betekent dit een verandering in onze rol en taakopvatting. Hiervoor is zowel vanuit het bestuur als de ambtelijke organisatie daadkracht en bestuurskracht nodig. Daarnaast stemmen we met het oog op de flexibele 24/7 maatschappij onze dienstverlening steeds meer af op deze behoefte aan flexibiliteit van onze inwoners.
In het kader van de strategische keuze 'het stimuleren van actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers' willen wij ook meer kennis en expertise van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, onderwijs en kennisinstellingen naar binnen halen en deze verbinden met de kennis en expertise van onze eigen organisatie.
(Regionale) samenwerking is in de toekomst van groot belang om de kracht van Stein te behouden en onze kernen sociaal en vitaal te houden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:
0.1 Bestuur
0.2 Burgerzaken
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.4 Overhead
0.5 Treasury
0.6 Belastingen (OZB, parkeerbelasting, overige belastingen)
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8 Overige baten en lasten
0.9 Vennootschapsbelasting
0.10 Mutaties reserves
0.11 Resultaat van de rekening

Wat willen we bereiken ?

Een zelfstandige gemeente die financieel gezond is, communicatief sterk en dienstverlenend handelt naar haar inwoners en ondernemers. We willen de samenwerking in de regio verder aanhalen en versterken.

Bezuinigingen

Bezuinigingen	2024	2025	2026	2027
Terugdraaien extra formatie college (bestuursakkoord)			44.000	88.000
Totaal programma Bestuur			**44.000**	**88.000**

Wat gaan we er voor doen?

Bestuur

Gemeenteraad
De door het Rijk ingezette nieuwe financieringssystematiek van het Gemeentefonds leidt er toe dat gemeenten binnen afzienbare tijd in financieel zwaar weer komen.
Het jaar 2026 staat nu al te boek als het ‘Ravijnjaar’. Ook voor onze gemeente zal dit scenario niet zonder gevolgen blijven.
In lijn met de breed gesteunde resolutie van de VNG bereidt zij een begrotingsadvies aan de gemeente voor langs de onderstaande lijn:

- Maak een sluitende begroting voor de jaren 2024 / 2025
- Maak voor het jaar 2026 en volgende jaren een reële begroting op basis van het huidige takenpakket en de noodzakelijke investeringen, waarbij een eventueel tekort dat ontstaat duidelijk zichtbaar is.

De Raad zal alle creatieve zeilen bij moeten zetten om het budgetrecht zodanig in te vullen dat recht gedaan wordt aan een solide financiële positie en dat tegelijkertijd het brede palet van gemeentelijke taken zoveel mogelijk in stand blijft. Van belang is dit in samenspraak met collega-gemeenten en in afstemming met de Provincie, in haar rol toezichthouder, te realiseren.
Daarnaast blijven de zorgen rondom de Jeugdzorg, de huisvesting van asielzoekers, statushouders en de vluchtelingen uit Oekraïne een appél doen op de creatieve vermogens van ons Bestuur en daarmee van de Raad.

Pensioenverplichtingen (oud) wethouders
Voor het betalen van (toekomstige) pensioenen van (voormalige) bestuurders is de voorziening pensioenverplichtingen (oud) wethouders gevormd.
De voorziening zal begin 2024, indien dan noodzakelijk blijkt, worden geactualiseerd op basis van het van PROAmbt te ontvangen financieel jaarverslag 2023.

Wethoudersuitkeringen
De voorziening uitkering gewezen wethouders is gevormd met als doel jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren en is gebaseerd op bestaande feiten en inzichten.
Indien zich in 2024 mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders voordoen zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten in de P&C cyclus worden geactualiseerd.

Ombudscommissie
De tarieven van de Ombudscommissie Gemeente Stein zijn sedert 2006 niet geïndexeerd. De ombudscommissie verzoekt de raad om met ingang van 1 januari 2024 voor haar werkzaamheden dezelfde vergoedingen te hanteren als die welke gelden voor de Commissie Bezwaarschriften. Op grond van het bepaalde in artikel 7, derde lid, van de Verordening Externe Klachtbehandeling 2006 kan aanpassing plaatsvinden. De nieuwe tarieven bedragen voor de voorzitter € 220 en voor de leden € 170 per hoorzitting (plus reiskostenvergoeding).

Regionale samenwerking
Op Zuid-Limburgse schaal zetten wij samen met de andere vijftien gemeenten verdere stappen gezet om de positionering en uitvoeringskracht van de regio te versterken. Dit doen wij in het kader van NOVEX-gebied Zuid-Limburg samen met het Rijk. Ook nemen wij deel aan de Regiodeal InGenieus, Groen en Gezond. In deze Regiodeal wordt ingezet op een transitie naar een circulaire economie met voldoende en geschoold personeel, wordt de grensligging benut en wordt de gezondheid vergroot met kansen en perspectief voor alle inwoners en wordt het unieke landschap (groene long) versterkt. In februari 2022 heeft het Rijk laten weten € 20 miljoen in deze Regiodeal te willen investeren.

Ook gaan wij samen met de andere Zuid-Limburgse gemeente aan de slag met de aanbevelingen uit het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot naar de Bestuurlijk Regionale Ecosystemen in Zuid-Limburg

Samen met de gemeenten Beekdaelen, Voerendaal, Simpelveld, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals geven wij uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma voor het Middengebied ('Van Groen hart tot groene long).Wij nemen deel aan de projecten Sector Platform Vrijetijdseconomie en het project scan agrarische kavels en vitaliteitsmanager.

Daarnaast vindt binnen verschillende taakvelden samenwerking plaats binnen de Westelijke Mijnstreek.

Overhead

In het BBV wordt overhead gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Deze definitie omvat onder andere elementen die via de gangbare definitie uit 'Vensters voor Bedrijfsvoering' tot overheadkosten kunnen worden gerekend, maar beperkt zich daar niet toe. Naast de loonkosten van de zogenaamde PIOFACH-functies in de definitie van 'Vensters voor Bedrijfsvoering', omvat de in de BBV-definitie bedoelde overhead ook de ICT-kosten van alle PIOFACH-systemen, alle ambtelijke huisvestingskosten, alle uitbestedingskosten bedrijfsvoering en naar rato de rentekosten die niet zijn toe te delen aan de programma's of taakvelden in het primaire proces. (NB: PIOFACH staat voor de functies personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting)

In de 'Notitie overhead' van de commissie BBV wordt dieper ingegaan op de onderscheiden componenten van overhead. Voor wat betreft het personeel behoren tot de overhead de kosten voor:

- de leidinggevenden in het primaire proces;
- de medewerkers van financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- de medewerkers van P&O;
- de medewerkers van inkoop;
- interne en externe communicatiemedewerkers, met uitzondering van klantcommunicatie;
- de medewerkers van juridische zaken;
- de medewerkers van bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- de medewerkers van informatievoorziening en automatisering;
- de medewerkers van facilitaire zaken en huisvesting;
- de medewerkers bezig met postbehandeling en archivering;
- managementondersteuning in het primaire proces.

Naast de personele kosten van bovenstaande medewerkers behoren ook tot de overhead:

- de kosten voor de huisvesting voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie
- de personele kosten van medewerkers die niet eerder genoemd zijn, maar die werkzaamheden verrichten die niet zijn toe te rekenen aan een of meerdere taakvelden;
- de verzekeringskosten en opleidingskosten voor personeel;
- de bijdrage aan een verbonden partij, voor zover deze verbonden partij werkzaam is voor het taakveld 0.4 overhead.

De uitkomsten voor de gemeente Stein van de voorgeschreven werkwijze zijn in onderstaande grafiek opgenomen:

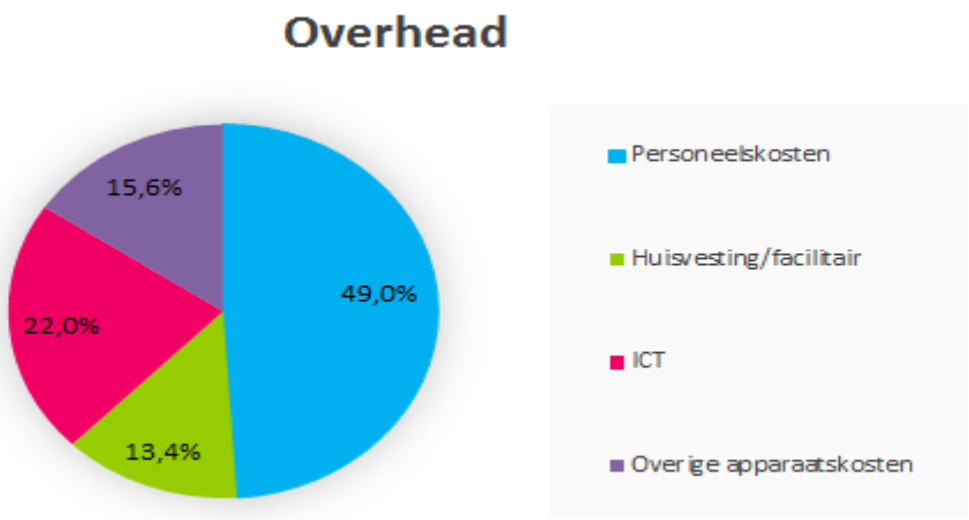

De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. Omdat bij de toerekening van overhead altijd sprake is van arbitraire keuzes, is een relatief eenvoudige methode goed te rechtvaardigen. In de begroting 2024 is uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van het betreffende taakveld. Het opslagpercentage wordt dan als volgt berekend:
Overhead/totale lasten taakvelden excl overhead excl mutatie reserves excl grex= opslagpercentage

Op basis van de begroting van de gemeente Stein is de opslag voor 2024 berekend op 13,6%.*

Overhead	Lasten taakvelden	Opslag %
€ 9.267.653	€ 68.254.326	13,6

*** peildatum cijfers 11-09-2023**

Visie op dienstverlening
De huidige visie op dienstverlening, loopt eind 2024 af. Zaken die vanuit de visie op dienstverlening doorlopend plaatsvinden zijn het optimaliseren van de website en het verbeteren van de dienstverlening middels continue verbeter projecten. In 2023 zijn klantreizen en persona's ontwikkeld, welke een belangrijke rol gaan spelen vanaf 2024 om meer vanuit de inwoners en klanten te redeneren. Een persona is een fictieve maar realistische, op onderzoek gebaseerde, beschrijving van een klant. Aan de hand van een persona brengen wij in kaart wie onze klant is en hoe wij deze het beste kunnen bereiken. De klantreis omvat de gehele 'reis' die de klant aflegt om tot de aankoop/gebruik van een product of dienst te komen.
In 2024 worden de resultaten en aanbevelingen van het KTO van 2023 uitgewerkt in continu verbeter projecten.
Afhankelijk van de uitkomsten van de visie op de organisatie zal gewerkt worden aan een nieuwe visie op dienstverlening die de huidige zal opvolgen. De leer- en verbeterpunten opgedaan tijdens de huidige visie op dienstverlening, en tevens de nieuwe visie op de organisatie, zullen daar in landen.

Informatiebeveiliging en Privacy
Informatiebeveiliging en privacy spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van de gemeentelijke taak. Beide zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Gemeente Stein heeft op dit vlak een maatschappelijke verantwoordelijkheid en hecht veel belang aan het beschermen van de privacy van haar inwoners. Een hoge betrouwbaarheid van de informatievoorziening zorgt voor een

betrouwbare dienstverlening en maakt efficiënt werken mogelijk. Wij houden ons hierbij aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid en de Wet Politiegegevens.

We merken overal om ons heen dat er meer aandacht gevraagd wordt voor informatiebeveiliging. Dat zien we in het dreigingsbeeld zoals dat door de VNG is opgesteld maar ook op Europees niveau met de vaststelling van de NIS 2 richtlijn (Network and Information Systems). Lidstaten moeten deze richtlijn uiterlijk in oktober 2024 hebben omgezet in lokale wetgeving. In Nederland gaat deze wet NIB2 heten (Netwerk- en Informatiebeveiliging). Het is duidelijk dat deze wet voor de informatiebeveiliging van gemeenten flinke gevolgen zal gaan krijgen.

In 2024 wordt er gestart met de aanbesteding en implementatie van een Security Information & Event Management (SIEM), Security Operations Center (SOC). Een SIEM/SOC draagt er toe bij dat computerdreigingen, zoals hackpogingen of malware beter worden gemonitord en in kaart worden gebracht. Het helpt de gemeente om beter digitaal weerbaarder te worden. Om te voldoen aan de norm 12.4 uit de "Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)" zal zoals in de kadernota 2024 aangekondigd de aanschaf van een SIEM-SOC applicatie voor een eenmalig bedrag van € 10.000 en structureel € 45.000 nodig zijn

Voor 2024 wordt er verder gewerkt om de 'privacy-volwassenheid' binnen de gemeente naar een hoger niveau te tillen. Blijvende aandacht is nodig om privacy op een natuurlijke manier tot de organisatiecultuur te laten behoren.

Ensia
Ieder jaar verantwoorden wij ons middels ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) over informatieveiligheid in relatie tot de gemeentelijke domeinen en basisregistraties. Mogelijke aanbevelingen uit de audit zullen worden verwerkt in een verbeterplan en worden opgepakt zoals we dat ook voorgaande jaren hebben gedaan. Het college legt, net als voorgaande jaren, middels een collegeverklaring verantwoording af.

Audit Wet Politie Gegevens
Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) voeren in verschillende domeinen toezicht- en handhavingstaken uit die vallen onder de opsporingsbevoegdheid. De Wet Politiegegevens (Wpg) bevat de verplichting een privacy audit Wpg uit te voeren voor het gebruik van politiegegevens door de boa's. In de audit wordt onderzocht in welke mate de opzet, bestaan en werking van de verplichtingen uit de Wpg zijn gerealiseerd. Ter voorbereiding op de externe audit Wpg door een onafhankelijke IT auditor in 2025, wordt in 2024 (jaarlijks) een interne audit Wpg uitgevoerd.

Informatiebeleid
Binnen de huidige begroting zijn alleen de structurele exploitatielasten opgenomen.
Dit geeft echter geen volledig beeld van de verwachte kosten voor informatievoorziening voor de komende jaren. Er zijn extra investeringen nodig, op de eerste plaats om de basis op orde te krijgen en op de tweede plaats om externe ontwikkelingen bij te kunnen houden.

Wat de basis op orde betreft: de totale bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie leunt sterk op digitale informatievoorzieningen. Deze afhankelijkheid is door de nieuwe taken enkel toegenomen. Het is van groot belang dat zowel de informatiehuishouding als de technische infrastructuur veilig en up-to-date blijven. Daarbij moeten wij de 'integriteit' van onze gegevens waarborgen, niet enkel voor onszelf, maar ook om het vertrouwen van onze inwoners te behouden. Een efficiënte informatiehuishouding en grondige digitalisering is noodzakelijk om in de toekomst meer taken te vervullen.
Er zijn al diverse vervangingsprojecten uitgevoerd, maar er staan nog belangrijke projecten op de planning om zowel technische achterstanden aan te pakken als achterstanden op het gebied van archivering.

Wat externe ontwikkelingen betreft: sinds het laatste Informatiebeleidsplan uit 2018 hebben we er als gemeente diverse nieuwe taken bijgekregen, zoals de Omgevingswet, de Wet Open Overheid (WOO) en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV). Deze taken hebben stuk voor stuk een digitaliseringscomponent.

Behalve al deze interne en externe ontwikkelingen hebben we te maken met druk op de arbeidsmarkt, zeker ook waar het informatiserings-functies betreft. De druk op het team Informatiemanagement is de laatste jaren dan ook significant toegenomen.
Het is noodzakelijk om naar structurele oplossingen te kijken die de soms te hoge belasting voor het team in de toekomst voorkomen. Een herstructurering is onvermijdelijk om zowel robuust als wendbaar te blijven. Het uiteindelijke doel is om de informatievoorziening zodanig af te stemmen dat deze beter aansluit bij de wensen van de organisatie voor interne en externe dienstverlening.

Datgene wat nodig is om klaar te zijn voor de toekomst, komt in een nieuw informatiebeleidsplan. Op basis van grondig onderzoek wordt daarin aangegeven wat de strategie voor de komende jaren wordt.

Om de informatievoorziening te optimaliseren en het team Informatiemanagement te herstructureren, zijn extra investeringen vereist. Op dit moment wordt gewerkt aan een diepgaand onderzoek om de benodigde investering goed te kunnen onderbouwen. Dat onderzoek is op dit moment nog niet voltooid. Wel hebben we een grove inschatting van de middelen die daarvoor benodigd zijn, maar prioritering en fasering over de jaren heen moet nog gedaan worden.
Zodra dat beeld compleet is, zal dit in een apart voorstel aan de raad worden voorgelegd.

Visie op communicatie
In Stein willen we niet alleen denken en praten maar ook vooral doen; resultaat creëren. Met een afnemend vertrouwen in de overheid, arbeidskrapte en de implementatie van een scala aan nieuwe taken voor gemeenten staat de afdeling communicatie voor nieuwe uitdagingen. In juni 2023 is de nieuwe "visie op communicatie" aan de raad voorgelegd. Zoals in de kadernota 2024 is opgenomen, zijn er voor de komende jaren extra middelen nodig. Deze middelen bedragen exclusief eventuele extra lasten voor 2024 € 45.500, voor 2025 € 50.500, voor 2026 € 33.500 en voor 2027 € 28.500.

Missie
Een afdeling communicatie binnen een gemeente staat niet op zichzelf, maar heeft veel raakpunten. De missie wordt de komende jaren, naast de toenemende dagelijkse en nieuwe taken die de gemeente op zich af ziet komen, meer toegespitst op het ontwikkelen van duidelijk taalgebruik door alle medewerkers, het creëren van een positiever sociale mediaklimaat en het werken aan een positief imago van de gemeente Stein.

Strategie
Een uitgebreide analyse van de huidige situatie leert ons dat de huidige afdeling communicatie wordt overvraagd. Bij de huidige onderbezetting en krapte op de arbeidsmarkt betekent dit, dat er naast het op sterkte brengen van de afdeling ook duidelijke prioriteiten moeten worden gesteld en dat er steeds efficiënter moet worden gewerkt. Dat kan door de juiste keuzes te maken en automatisering in te zetten als het om de website en digitale communicatie gaat. We blijven ons de komende jaren vol aandacht richten op de toenemende dagelijkse en nieuwe opdrachten vanuit de verschillende werkvelden. Daarnaast zal er aandacht zijn voor de implementatie van de duidelijke taal, een positief sociale media klimaat, gebiedsgerichte communicatie, de ontwikkeling van de lokale omroepen in samenwerking met de gemeenten Sittard-Geleen en Beek, het ontwikkelen en implementeren van een vernieuwde website en een nieuw inkoopbeleid dat inspeelt op stijgende prijzen en de toenemende specialisatie van aanbieders in de markt.
De veelheid en diversiteit van vragen waar communicatie in adviseert, vraagt om een meer planmatige aanpak. De door de gemeenteraad vastgestelde visie op communicatie wordt begin

2024 concreet uitgewerkt, in lijn met de keuzes die gemaakt worden in het organisatie-ontwikkeltraject.

Treasury

Saldo financieringsfunctie
Dit betreft voornamelijk het saldo van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het saldo van de toegerekende rente aan de producten van de programma's.

(x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Saldo financieringsfunctie	17	193	0	0	0	0
Totaal	**17**	**193**	**0**	**0**	**0**	**0**

Opbrengst uit beleggingen
De gemeente heeft aandelen in vennootschappen. Door enkele vennootschappen wordt dividend uitgekeerd. In onderstaand overzicht is een specificatie van de belangrijkste baten (dividend) en lasten van de aandelen opgenomen.

(x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Dividend Enexis en B.N.G.	350	643	154	232	232	232
Rentelasten beleggingen	-9	11	-13	-13	-13	-13
Totaal	**341**	**632**	**141**	**219**	**219**	**219**

<u>Rentelasten beleggingen:</u>
De aandelen van de beleggingen zijn als activa op de balans opgenomen. Van activa worden rentelasten aan de exploitatie doorberekend.

BNG
Bij de berekening van het dividend van BNG is, conform begrotingsbrief van de provincie, in de begroting 2024 en in de meerjarenraming 2025-2027 rekening gehouden met een bedrag van € 2,50 per aandeel.

Enexis
Bij de berekening van het dividend van Enexis is, conform begrotingsbrief van de provincie, in de begroting 2024 rekening gehouden met een bedrag van € 0,23 per aandeel en in de meerjarenraming 2025-2027 is rekening gehouden met een bedrag van € 0,40 per aandeel.

Belastingen

Dit subtaakveld betreft de OZB belastingen.

(x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
OZB woningen	3.879	3.922	4.087	4.258	4.412	4.553
OZB niet-woningen	2.004	2.139	2.185	2.276	2.358	2.434
Belastingen overig	54	-219	-202	-204	-210	-215
Totaal	**5.938**	**5.842**	**6.070**	**6.331**	**6.560**	**6.771**

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. Met deze uitkering moeten gemeenten hun taken vervullen, minimaal op het niveau zoals dit door de wet wordt voorgeschreven. Ook wordt hiermee het bestuurlijke en ambtelijke apparaat in stand gehouden. Van verschillende ministeries krijgen gemeenten daarnaast specifieke uitkeringen om specifieke taken te vervullen.
In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij. Wel staan hier wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.
De gegevens die in deze begroting zijn opgenomen ten aanzien van het gemeentefonds zijn, in tegenstelling tot vorige jaren, gebaseerd op de gegevens uit de septembercirculaire 2023.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
€ x 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	42.563	44.427	48.093	50.356	47.001	48.684
Integratie uitkeringen						
Participatie	2.832	2.799	2.606	2.443	2.188	2.049
Voogdij 18 plus	494	423	0	0	0	0
Wet inburgering	93	0	0	0	0	0
Decentralisatie uitkeringen						
Brede school comb.functies	106	0	0	0	0	0
VTH provinciale taken	149	149	149	149	149	149
Voorschoolse voorz. peuters	32	30	30	30	30	30
Armoedebestrijding kinderen	70	69	61	61	61	61
Einde lening inburgeringsplichtig	3	1	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	50	24	0	0	0	0
Meerkosten regeling Oekraïne	19	0	0	0	0	0
Gezond in de Stad	25	0	0	0	0	0
Extra kosten verkiezingen	55	0	0	0	0	0
Centrale stemopneming	10	0	0	0	0	0
Leerlingenvervoer Oekraine	22	16	0	0	0	0
Versterken sociale basis	22	0	0	0	0	0
Invoeringskosten omgevingswet	217	0	0	0	0	0
Inkomstenderving corona	144	0	0	0	0	0
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	7	7	7	0	0	0
Uitvoering klimaatakkoord	203	0	0	0	0	0
Extra capaciteit BOA's	33	33	33	33	33	33
Wet kwaliteitsborging bouw	36	13	13	13	13	
Taal voor ontheemden Oekraine	0	6	0	0	0	0
Goed verhuurderschap	0	7	0	0	0	0
Impulsgelden Weerbaar bestuur	0	7	7	7	7	0
Algemene uitkering voorgaande jaren	38	0	0	0	0	0
Totaal	**47.223**	**48.018**	**50.998**	**53.091**	**49.482**	**51.006**

Septembercirculaire 2023
De septembercirculaire 2023 is volgens planning op Prinsjesdag verschenen. Deze circulaire bevat informatie over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2027 en een actualisatie van het LPO accres op basis van de Miljoenennota 2024.

Sinds de meicirculaire 2022 is het volume deel bevroren tot en met 2025. Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld in 2026. Het volumedeel staat hierdoor vast tot en met 2026. Bij de Voorjaarsnota 2023 is dit bedrag vanaf 2027 structureel gemaakt (geeffectueerd in septembercirculaire 2023) en is besloten om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De nieuwe financieringssystematiek is, zoals aangekondigd in de meicirculaire 2023, in de Miljoenennota 2024 uitgewerkt. De indexatie voor het volumedeel wordt vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).
Voor de jaren tot en met 2026 geschiedt de index voor loon-prijsontwikkeling op basis van de CPB-raming van de loonvoet sector overheid, index materiele overheidsconsumptie en overheidsinvesteringen. Hierbij wordt een verdeling van 60% loonontwikkeling, 20% consumptie en 20% investeringen aangehouden. Vanaf 2027 volgt de indexatie voor inflatie de prijs bbp van het lopend jaar. In de septembercirculaire 2023 zijn de LPO accressen voor de jaren 2024 tot en met 2028 bijgewerkt.
Het effect van de septembercirculaire 2023 is voor de gemeente Stein als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027
Uitkeringsfactor, algemeen					
Accresontwikkeling		546	459	414	1.277
Overige mutaties uitkeringsfactor	452	-19	-15	-21	-100
Subtotaal:	452	527	444	393	1.177
Uitkeringsfactor, ontwikkeling uitkeringsbasis					
Hoeveelheidsverschillen	295	342	401	379	389
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-188	-113	-111	-107	-143
Subtotaal:	106	230	290	272	247
Taakmutaties					
Totaal	2	120	49	7	7
IU/DU/SU					
Veilig wonen	7	7	7	7	
Subtotaal:	7	7	7	7	
WOZ					
WOZ-waarden mutaties	-88	-92	-92	-92	-92
Subtotaal:	-88	-92	-92	-92	-92
3 D's in het sociaal domein					
Participatie (IU)	39	35	32	28	25
Subtotaal:	39	35	32	28	25
Totaal verschil	**518**	**827**	**731**	**615**	**1.365**
Effecten aan lastenkant	-219	-324	-289	-294	-311
Totaal effect septembercirculaire	**299**	**503**	**442**	**321**	**1.053**

Stelpost Jeugd
Rijk en VNG werken al enige tijd aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Onderhandelingen hierover zijn afgerond. Vooruitlopend op de uitkomsten van deze onderhandelingen zijn in de meicirculaire voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen, welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd kunnen worden. Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.
De provincies als financieel toezichthouder erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en hebben beoordeeld in hoeverre het ramen van de financiële reeks van de CvW na 2025 als reëel kan worden beoordeeld (artikel 203 lid 1 Gemeentewet).

- Gemeenten mogen in de jaarschijven 2026 en 2027 de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 miljoen en € 211 miljoen (zie tabel).
- Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing op de uitgaven van €500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken (zie tabel).

Richtlijn financieel toezichthouder	2024	2025	2026	2027
Meenemen in begroting bovenop circulaire				
Lager te ramen uitgaven		500 miljoen	500 miljoen	511 miljoen
Hoger te ramen middelen			284 miljoen	211 miljoen

Dit betekent dat in de begroting van de gemeente Stein conform bovenstaande een stelpost is opgenomen, die als volgt is opgebouwd:

Bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Lager te ramen uitgaven		767.500	767.500	784.385
Extra ontvangsten rijksmiddelen			435.940	323.885
Totale hoogte stelpost gemeente Stein		**767.500**	**1.203.440**	**1.108.270**

Problematiek niet-taakgebonden kortingen rijk
Sinds het aantreden van het kabinet Rutte IV stond er voor het jaar 2026 een forse besparing op het gemeentefonds ingeboekt, in ruil voor een andere financieringssystematiek en/of een uitbreiding van het lokale belastinggebied. Het tekort dat gemeenten hierdoor in 2026 hadden, loopt op in de jaren erna en staat ook wel bekend als het ‘financiële ravijn’. Gemeenten vragen al anderhalf jaar om dit financiële probleem op te lossen. Alle gemeenten komen samen zo'n € 3 miljard te kort.

Daar waar normaal gesproken het gemeentefonds een jaarlijkse groei laat zien om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te vangen, is vanaf 2026 een daling zichtbaar.
Concreet betekent dit dat de gemeente Stein als gevolg van de kortingen op het gemeentefonds in 2026 circa € 3,6 miljoen minder uit dit fonds ontvangen dan in 2025 en dat de jaren 2026 en 2027 als gevolg daarvan een 'financieel ravijn' vertonen, ondanks dat we voor 2026 en 2027 een eenmalige rijksbijdrage voor de nieuwe financieringssystematiek hadden ontvangen van respectievelijk € 1,1 en € 0,8 miljoen.

De VNG heeft aan haar leden geadviseerd om geen sluitende begroting te maken voor de jaren vanaf 2026 en daarmee de nadelige financiële gevolgen van het kabinetsbeleid zichtbaar te maken. Deze uitzonderlijke maatregel is volgens het bestuur nodig omdat de gemeentelijke financiën onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket. De VNG wil doordat de gemeenten de tekorten laat zien het gesprek met het Rijk aangaan en de middelen binnen halen die de gemeenten toekomt. Het bestuur van de VNG erkent dat dit een uitzonderlijk advies is. Het is echter besproken in het landelijk Vakberaad Gemeentefinanciën van de provinciale toezichthouders, en zij herkennen het standpunt van de VNG.
De provinciaal toezichthouder begrijpt de actie van de VNG wel en ook waarom zij dit hebben gedaan. Zij adviseert de gemeente Stein een structureel en reëel (SRE) sluitende begroting 2024 en 2025 op te stellen zodat er sprake is van repressief toezicht.

Puur vanuit de wet- en regelgeving bekeken moeten de jaren 2026 en 2027 ook sluitend zijn. Echter hebben we hier te maken met de problematiek van niet-taakgebonden kortingen van het rijk waarover de VNG nog gesprekken zal gaan voeren. Met het advies en standpunt van de VNG en de toezichthouder is de urgentie om het tekort dat zou kunnen ontstaan als gevolg van de Rijksbezuinigingen op korte termijn weg te werken er niet meer.
Het VNG zal worden gevolgd, met wel de volgende kanttekeningen:

- Het eventuele tekort voor 2026 en 2027 moet niet groter worden dan het betreffende ravijn. De gemeente moet zich niet in de nesten gaan werken. Behoudendheid is dus wel noodzakelijk.
- Het is niet wenselijk om bezuinigingen in te zetten als die op een later moment niet nodig blijken te zijn. Echter zien we ook bij het Rijk financiële problemen ontstaan. Het zou zo maar kunnen zijn dat het ravijn niet of helemaal niet gedempt wordt. Daarom is het belangrijk om deze ontwikkelingen te blijven monitoren en hier dan ook vroegtijdig op te anticiperen en alsnog eventuele bezuinigingen door te voeren.

Indien de 'ravijnjaren' niet alsnog door het rijk gecompenseerd worden en daardoor in de toekomst begrotingstekorten in die jaren ontstaan, dan zullen daarna mogelijke bezuinigingen doorgevoerd moeten worden. Dat traject vereist zorgvuldige afwegingen om ervoor te zorgen dat essentiële diensten en kwaliteit behouden blijven. Mogelijkheden hierbij zijn om onderdelen uit het bestuursakkoord 2022-2026 (deels) terug te draaien dan wel minder budget beschikbaar te stellen. Daarnaast kan het verhogen van inkomsten voor een gemeente een effectieve manier zijn om financiële tekorten aan te pakken zonder de kwaliteit van dienstverlening te verminderen. Een redelijke verhoging van de onroerendgoedbelasting kan extra inkomsten genereren. Een verhoging van 1% onroerend zaakbelasting zal circa € 62.000 inkomsten opleveren.

Overige baten en lasten

Stelposten

Mutaties stelposten	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)				
Stelpost loonstijgingen	-824	-1.587	-2.257	-2.873
Stelpost prijscompensatie	-50	-50	-50	-50
Stelpost participatiebedrijf	37	87	112	112
Stelpost bezuinigingen accommodaties	-4	-4	-4	-4
Stelpost herbezetting OR	-17	-17	-35	-35
Stelpost verkoop verlof	-42	-43	-43	-43

Mutaties stelposten	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)				
Stelpost flexibele beloning	-40	-30	-31	-31
Stelpost onderuitputting BCF plafond	180	180	180	180
Stelpost ziek en piekpot	-676	-333	-339	-346
Stelpost formatie College	0	0	44	88
Stelpost taxaties verzekerde objecten	-24	-34	-24	-24
Stelpost Jeugd extra middelen	0	768	1.203	1.108
Totaal	**-1.460**	**-1.063**	**-1.243**	**-1.917**

Onvoorzien

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)						
Onvoorzien	0	0	-25	-25	-25	-25
Totaal	**0**	**0**	**-25**	**-25**	**-25**	**-25**

Mutaties reserves

In onderstaande tabel staan de mutaties van de reserves opgenomen. Voor een verdere specificatie verwijzen wij naar de financiële begroting.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)						
Mutaties reserves	1.313	4.394	1.383	411	374	284
Totaal	**1.313**	**4.394**	**1.383**	**411**	**374**	**284**

Algemene dekkingsmiddelen

In deze tabel worden baten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die géén directe relatie hebben met de diverse programma's.

(x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lokale heffingen	5.938	5.842	6.070	6.331	6.560	6.771
Algemene uitkeringen	47.224	47.680	51.178	54.039	50.865	52.294
Dividend	341	632	141	219	219	219
Saldo financieringsfunctie	17	193	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	594	188	-952	-1.362	-2.033	-2.659
Totaal (incl. mutaties reserves)	**54.113**	**54.535**	**56.437**	**59.227**	**55.612**	**56.626**

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
BsGW	GR	Het een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement halen uit samenwerking tussen lokale overheden op gebied van belastingheffing en- inning.
BNG	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Enexis Holding	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	Privaat	

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Bestuur en ondersteuning (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025	2026	2027
Lasten	15.992	15.025	14.637	14.682	15.676	16.271
Baten	57.671	55.891	58.906	62.041	59.183	60.884
Saldo van baten en lasten	**41.679**	**40.867**	**44.269**	**47.358**	**43.506**	**44.613**
Toevoeging reserves	2.776	1.648	366	87		
Onttrekking reserves	4.089	6.043	1.749	498	374	284
Resultaat	**42.993**	**45.261**	**45.652**	**47.770**	**43.881**	**44.897**

Toelichting relevante afwijkingen programma: Wat mag het kosten?

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Algemene uitkering en overige uitkeringen	
Vanwege het hogere accres en de herijking van het gemeentefonds is in 2024 een hoger bedrag geraamd aan Algemene Uitkering ten opzichte van 2023.	3.499
Burgerzaken	
In verband met 2 verkiezingen in 2023 was voor dat jaar een hoger budget (80) nodig. Daarnaast wordt in 2024 per saldo een hoger bedrag aan legesinkomsten verwacht (70)	150
Beheer overige gebouwen en gronden	
In 2024 zijn er geen budgetten meer opgenomen voor het gebouw Elckerlyc Elsloo (70) en voor de Triviant Meers(185). I.v.m. sloop Viivaldi is in 2024 een budget beschikbaar(-90)	165
OZB	
In 2024 is een hoger bedrag aan opbrengst OZB woningen en niet woningen geraamd ten opzichte van 2023.	120
Treasury	
In 2023 is een hoger bedrag aan dividend ontvangen. Dit met name als gevolg van de verkoop van Fudura door Enexis in 2023 (-490). Daarnaast is in 2024 een hoger bedrag aan (bespaarde) rente aan de programma's doorgerekend (84)	-406
Overhead	
Voor 2024 is conform kaderbrief rekening gehouden met CAO loonstijgingen, prijsstijgingen en actualisatie doorverdeling van de salarissen naar de taakvelden (-798). Ook is in 2024 rekening gehouden met een personeelsbudget van (-258)voor 3 FTE n.a.v. verdiepingsonderzoek VTH en WMO jeugd en voor incidentele inhuur van een projectledier bedrijfsprocessen(-120). Ook zijn in 2023 UWV middelen ontvangen (-158). Daarnaast is in 2023 inhuur reeds functioneel geraamd (1.123) en is in 2023 een budget voor project(leiding) ICT processen (225) en in 2024 voor outsourcing ICT een extra budget cf kadernota (-70). Daarnaast is in 2024 een lager bedrag beschikbaar voor doorontwikkeling (134). In 2024 zijn de opleidingskosten verhoogd (-40). De afschrijvingen zijn in 2024 op dit programma (-114) hoger.	-76

Relevante afwijkingen tussen begroting 2023 en begroting 2024	Bedrag x € 1.000
Reserves	
In 2024 vinden lagere onttrekkingen plaats aan de algemene reserve (-2.891), de reserve sociaal Domein (-244), de reserve krimp (-490), de reserve omgevingswet (-134), de reserve duurzaamheid (-486), de reserve Afval (100), en de reserve Noodfonds (-207). Ook heeft in 2024 een toevoeging plaatsgevonden aan de reserve parkeerplaats Steinerbos (-50). Daarnaast hebben zijn in 2024 onttrekkingen geraamd voor de bijdrage ESZL(50) en de reserve parkeerplaats Steinerbos(10). Daarnaast hebben in 2023 toevoegingen plaatsgevonden aan de reserves uitvoeringsprogramma toerisme (1.000), en reserve omscholingsfonds (500) en hebben mutaties op de reserve bouwgrondexploitaties zich voorgedaan(-167)	-3.010

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Het pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat in Stein uit een vijftal heffingen. Deze worden gelegitimeerd door verordeningen die de raad elk jaar vaststelt.
De lokale heffingen worden ingedeeld in twee categorieën:

- Belastingen: Deze worden door de overheid dwangmatig opgelegd. Voor de belastingbetaler staat hier geen individuele aanwijsbare prestatie tegenover. Belastingplichtigen hebben feitelijk geen keuzemogelijkheid.
- Heffingen: Dit zijn betalingen aan de overheid voor een door de overheid individueel geleverde specifieke overheidsprestatie. De heffingen zijn gebaseerd op het profijtbeginsel. Iemand die van de overheid profiteert, betaalt hiervoor een bijdrage.

Lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De gemeente Stein kent de volgende niet bestedingsgebonden heffingen.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)						
Afvalstoffenheffing	3.288	3.535	3.734	3.842	3.938	3.936
Hondenbelasting	213	0	0	0	0	0
Leges	685	626	801	827	901	961
OZB niet woningen	1.992	2.139	2.185	2.276	2.358	2.434
OZB woningen	3.871	3.922	4.087	4.258	4.412	4.553
OZB-gebruikers	12	0	0	0	0	0
Rioolheffing	2.728	2.824	3.348	3.507	3.670	3.801
Toeristenbelasting	171	173	203	211	219	225
Totaal	**12.961**	**13.220**	**14.357**	**14.922**	**15.498**	**15.909**

Algemeen

Waarom wordt belasting geheven?
Een gemeente genereert geen winst zoals een private onderneming. De lasten die de gemeente jaarlijks maakt voor het lokaal bestuur en het onderhouden en in stand houden van wegen, riolering, scholen, openbaar groen etc. worden voor een groot gedeelte gedekt uit de van het Rijk ontvangen algemene uitkering. Omdat de algemene uitkering niet de volledige uitgaven dekt, moet de gemeente zelf ook baten genereren. Dit gebeurt door het heffen van belastingen en (privaatrechtelijke) heffingen.

Verschil algemene heffingen en specifieke heffingen:
Bepaalde belastingen/heffingen mogen alleen worden opgelegd als kosten worden gemaakt voor dit doel. Zo mag bijvoorbeeld de opbrengst van de afvalstoffenheffingen niet hoger zijn dan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Er zijn ook belastingen/ heffingen die een algemeen karakter hebben. Deze zijn wat hoogte en besteding betreft niet voor een specifiek doel bestemd, maar dienen ter dekking van algemene uitgaven.

De heffingen van de gemeente Stein zijn:

- Onroerende Zaak Belastingen (OZB)
- Afvalstoffenheffingen
- Rioolheffingen
- Toeristenbelasting
- Leges

Totstandkoming van de tarieven:
Jaarlijks worden bij het vaststellen van de begroting ook de opbrengsten voor de belastingen/heffingen en retributies door de gemeenteraad vastgesteld. In de raad van 9 november 2023 wordt, na vaststelling van de programmabegroting 2024, per belasting/heffing een aparte verordening vastgesteld met daarin opgenomen het doel, de grondslag en de definitieve tarieven 2024 van de belasting/heffing.

Belastingbeleid:
Op 18 maart 2021 is het Belastingbeleidsplan door uw raad vastgesteld. In dit plan is het belastingbeleid voor de komende jaren beschreven. Het opbrengstvolume van de OZB wordt in 2024 conform de kadernota met een indexering van 4,2 % verhoogd.

Voor de rioolheffing geldt het principe van 100% kostendekkendheid. Dat betekent dat de opbrengst van de rioolheffing voldoende moet zijn om de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding en verbetering van het watersysteem te borgen. Schommelingen in de rioolheffing worden opgevangen middels de daartoe gevormde (egalisatie)voorziening.
Voor de afvalstoffenheffing geldt hetzelfde kader van kostendekkendheid. Bij deze heffing kan de ingestelde egalisatiereserve ingezet worden om schommelingen in de tarieven tegen te gaan. Uitgangspunt bij zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing is dat niet uitgegeven middelen middels de voorziening respectievelijk egalisatiereserve ingezet worden om tariefstijgingen te dempen. Daarnaast wordt bij voortduring kritisch gekeken naar de uitgaven om daarmee de lasten voor inwoners en bedrijven te beperken.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van de Onroerende zaakbelasting (OZB) is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze belastingopbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?
De OZB wordt geheven van:

- de eigenaren van alle woningen en
- de eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijven, scholen, trafo’s etc.) binnen de gemeentegrenzen.

Grondslag van de heffing:
De grondslag voor de heffing is de WOZ-waarde. Dit is de waarde volgens de Wet Onroerende Zaken. De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de getaxeerde WOZ-waarden.

Overige informatie:
Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. Voor de belastingcapaciteit wordt een afgeleide van de waarde van onroerende zaken gebruikt. Gemeenten die binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt met 80% rekening gehouden en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde

OZB-tarief. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, is niet relevant voor deze aftrekpost bij de algemene uitkering.

Relatie met programma's:
Omdat de onroerende zaakbelasting een algemeen dekkingsmiddel is worden de opbrengsten van deze heffing verantwoord op het programma Bestuur en Ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.

Afvalstoffenheffing

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengsten van deze heffingen worden benut voor het dekken van de kosten voor het ophalen, verwijderen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen en de kosten voor heffing en invordering.

Wie is belastingplichtig?
De gebruiker van een perceel waar huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan, is belastingplichtig. Dit kan een woning zijn, maar ook bijvoorbeeld een vakantiehuis naast een woonhuis.

Grondslag van de heffingen
Voor de afvalstoffenheffingen worden hoofdzakelijk tarieven per kilo aangeboden afval, per lediging afvalbak en een vastrecht gehanteerd.

Verdeling van de kosten
De gemeente heeft een wettelijk inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst. Uit onderstaande overzicht blijkt dat het grootste deel van de gemeentelijke kosten staat op het taakveld afval (€ 3.307.000). Deze kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval inclusief het scheiden van afval en het recyclen. Ook de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffingen worden binnen dit taakveld verantwoord. Denk hierbij aan het versturen van juiste aanslagen aan de juiste personen.

Naar verwachting wordt € 293.000 uitgegeven aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte.

Daarnaast is € 490.000 toegerekend van het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De compensabele BTW bedraagt € 483.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen
Naar verwachting ontvangen we € 694.000 aan opbrengsten van de verwerking van het ingezamelde afval. Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In de begroting 2024 is een netto-kostenpost voor het afval van € 3.879.000 opgenomen terwijl de begrote opbrengsten van de afvalstoffenheffing € 3.734.000 bedragen. Deze bedragen zijn inclusief de extra incidentele en structurele kosten die nodig zijn voor het Uitvoeringsplan 'Van Afval Naar Grondstoffen 2022-2025'. Om een kostendekkendheid van 100% te realiseren is nog een onttrekking van € 45.000 uit de egalisatiereserve afval nodig. De hoogte van deze onttrekking ligt in lijn met het raadsbesluit van 23 juni 2022 betreffende de vaststelling van eerdergenoemd uitvoeringsplan. Tevens wordt voorgesteld een extra onttrekking uit de egalisatiereserve in te zetten van € 100.000 gedurende de resterende looptijd van het UVP (tot en met 2025).

Op basis van de geactualiseerde baten en lasten is in 2023 een vastrecht-tarief van € 246,45 (was € 228,15 in 2023) nodig om de gewenste 100% kostendekkendheid te realiseren. Op 9 november 2023 worden de verordening Afvalstoffenheffing 2024 en de definitieve tarieven voor 2024 vastgesteld.

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2024		
	bedragen x € 1.000	
lasten taakvelden		
2.1 wegen en vervoer	293	
7.3 afval	3.307	
totaal lasten taakvelden	**3.600**	
baten taakvelden		
7.3 afval	694	
totaal baten taakvelden	**694**	
netto lasten taakvelden	**2.906**	
toe te rekenen lasten:		
overhead	490	
compensabele BTW	483	
totale netto lasten	**3.879**	
beschikking over egalisatiereserve	145	
opbrengst heffing	3.734	
totale opbrengst	**3.879**	
kostendekking:		**100%**

Relatie met programma's:
De opbrengsten van de afvalstoffenheffing worden verantwoord op het programma Volksgezondheid en Milieu. De kosten die in de heffing worden meegenomen worden verantwoord op het programma volksgezondheid en milieu en het programma verkeer vervoer en water.

Rioolheffingen

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van deze heffingen wordt benut voor het dekken van de kosten van afval-, hemel- en grondwater (inclusief rioleringen).

Wie is belastingplichtig?

De belasting wordt geheven:
- van degene die bij het begin van het belastingjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering, verder te noemen: eigenarendeel; en
- van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd dan wel dat belang heeft bij nakoming van de gemeentelijke waterzorgplichten, verder te noemen: gebruikersdeel.

Grondslag van de heffing:
Stein baseert zich op het eigendomsrecht. Per perceel wordt een vast bedrag opgelegd. Daarnaast worden de verbruikers aangeslagen op basis van het watergebruik.

Verdeling van de kosten:
De gemeente is wettelijk verplicht haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.
Het merendeel van de gemeentelijke kosten betreft het taakveld riolering € 2.437.000. De kosten bestaan vooral uit kosten voor het nakomen van de gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, met name aanleg en onderhoud van rioleringen en de kosten voor heffen en invorderen van de rioolheffingen. De hoge indexeringen, die reeds zijn verwerkt in de bestuursrapportage 2023, hebben een behoorlijke impact op de kosten. Naar verwachting wordt € 120.000 uitgeven aan straatreiniging, een kostenpost die onder het taakveld verkeer en wegen valt. Dit voorkomt overbelasting van het rioolstelsel bij piekbelasting. Verder is € 348.000 opgenomen voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De compensabele BTW bedraagt € 443.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen:
Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffingen invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. Om 100% kostendekking te realiseren is een bedrag van € 3.348.000 als opbrengst van de rioolheffing in de begroting opgenomen.

In 2021 is het Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie en bijbehorend projectenplan vastgesteld. De financiële doorrekening van dit plan laat zien dat de toekomstige riooltarieven aanzienlijk hoger zijn dan het toenmalige tarief. Bij de vaststelling van dit plan is op basis van deze doorrekening door de raad bepaald dat het riooltarief met ingang van 2021 jaarlijks met € 8,50 wordt verhoogd om een gematigde stijging van het riooltarief voor de komende jaren mogelijk te maken. Uitgaande van de 100% kostendekkendheid is echter op basis van de geactualiseerde baten en lasten van het rioolcompartiment voor 2024 een tarief berekend van € 197,75. (was in 2023 €153,10) Deze stijging wordt veroorzaakt door de indexeringen die forse impact hebben op de lasten van onderhoud en beheer van riool, en een stijging van met name de rentelasten.

Op 9 november 2023 worden de verordening Rioolrecht 2024 en de definitieve tarieven voor 2024 vastgesteld.

	bedragen x € 1.000	
lasten taakvelden		
2.1 wegen en vervoer	120	
7.2 riolering	2.437	
totaal lasten taakvelden	**2.557**	
netto lasten taakvelden	**2.557**	
toe te rekenen lasten:		
overhead	348	
compensabele BTW	443	
totale lasten	**3.348**	
beschikking over voorziening ter demping tarieven	**0**	
opbrengst rioolheffing	**3.348**	
totale baten	**3.348**	
kostendekking:		**100%**

Relatie met programma's
De opbrengsten van de rioolheffing worden verantwoord op het programma Volksgezondheid en Milieu. De kosten die in de heffing worden meegenomen worden verantwoord op het programma volksgezondheid en milieu en het programma verkeer vervoer en water.

Toeristenbelasting

Doel van de belasting/heffing:
De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel. Een deel van de opbrengst wordt aangewend voor de revitalisering van het toerisme en de recreatie.

Wie is belastingplichtig?
Belastingplichtige is die persoon die verblijft (overnacht) in de gemeente Stein zonder in het bevolkingsregister van deze gemeente te zijn opgenomen.

Grondslag van de heffing:
Per persoon wordt per overnachting een bedrag geheven.

Tarieven 2024:
Tarief per overnachting:
€ 2,13 (was € 2,04 in 2023)
€ 0,10 Kampeerterrein/kamperen bij de boer (was € 0,10 in 2023)

Overige informatie:
De toeristenbelasting wordt per kwartaal, op aangifte, achteraf opgelegd.

Relatie met programma's:
De baten van de toeristenbelasting worden verantwoord op het programma Economie.

Leges

Titel 1 – Algemene dienstverlening
We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken. Burgerzaken maakt deel uit van het programma Bestuur en Ondersteuning.

Titel 1 : Algemene dienstverlening	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Burgerlijke stand	31,0	23,5	76%
Reisdocumenten	263,0	240,5	91%
Rijbewijzen	106,1	95,8	90%
Verstrekkingen uit gemeentelijke basisregistraties	35,3	25,3	72%
Kansspelen	2,0	1,1	54%
Verkeer en Vervoer	15,8	13,0	82%
Diversen	2,0	1,1	54%
Totaal	**455,2**	**400,3**	**88%**

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning
Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning. Omgevingsvergunningen maken deel uit van het programma Ruimtelijke Ordening.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgevings-vergunningen	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Omgevingsvergunningen	439	261	59%
Totaal	**439**	**261**	**59%**

Binnen titel 2 wordt dus grofweg 59% van de kosten gedekt door baten.

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn
Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Onze tarieven zijn hier niet kostendekkend, de mate van kostendekkendheid ligt rond de 57%. Deze leges maken deel uit van het programma Bestuur en Ondersteuning.

Titel 3 : Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen	**lasten**	**baten**	**kosten dekking**
Horeca	6,8	3,6	53%
Organiseren van evenementen of markten	21,4	12,6	59%
Totaal	**28,2**	**16,2**	**57%**

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel worden de gemiddelde woonlasten 2023 van een eigenaar/gebruiker en een huurder in Stein vergeleken met de gemeenten van Limburg. De cijfers zijn afkomstig uit het Belastingoverzicht 2023 van de provincie Limburg.

Lastendruk	Aanslag eigenaar en gebruiker				Aanslag
	OZB	afval	riool	totaal	huurder
Stein	342	320	227	889	393
Per regio					
Maastricht-Heuvelland	352	339	252	943	428
Midden-Limburg	309	290	236	835	368
Noord-Limburg	361	260	207	828	344
Parkstad	335	307	237	879	432
Westelijke Mijnstreek	400	306	226	932	319
Limburg	347	299	231	877	383
Per inwonersklasse					
0 - 10.000	503	261	137	901	279
10.001 - 20.000	388	284	266	938	394
20.001 - 50.000	334	279	265	878	361
>= 50.001	343	318	196	857	399

Om een inschatting te geven waar Stein staat wat betreft de lastendruk eigenaar en gebruiker, en de lastendruk huurder zijn in onderstaande tabellen de gemiddelde aanslagen, de gemeenten met de hoogste en de laagste aanslagen en de aanslagbedragen van Stein opgenomen. Bij Stein is de positie aangegeven op de ranglijst van gemeenten van Limburg.

Lastendruk eigenaar/gebruiker	Positie	Aanslag
Limburg	gemiddeld	877
Meerssen	hoogste	1.206
Stein	18e van 31	889
Roerdalen	laagste	776

Lastendruk huurder	Positie	Aanslag
Limburg	gemiddeld	383
Voerendaal	hoogste	624
Stein	17e van 31	393
Beesel	laagste	206

Kwijtscheldingsbeleid

Stein hanteert de zogenaamde 100% norm voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen. Of een belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding wordt beoordeeld aan de hand van een inkomens- en/of vermogenstoets. Bij deze toets wordt met de kosten van bestaan volgens de bijstandsnorm voor 100% rekening gehouden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de Leidraad Invorderingswet 1990. Vanaf 2023 is de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Stein aangepast en is een wettelijke basis gecreëerd voor IB-ondernemers om onder voorwaarden kwijtschelding te kunnen vragen voor gemeentelijke heffingen.

Kwijtschelding wordt alleen verleend indien het een aanslag betreft voor onroerende zaakbelastingen, rioolheffingen en vastrecht van de afvalstoffenheffingen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De Gemeente Stein acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Stein in kaart te brengen wordt elkaar jaar bij de begroting en jaarrekening een risicoprofiel opgesteld. Bij het opstellen van dit risicoprofiel worden de verschillende risico's binnen de organisatie in beeld gebracht. Dit zijn zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak, operationeel dan wel strategisch van aard.

Risico	**Gevolgen**	**Kans**	**Maximaal Fin. gevolg**
Instellingen waarvoor de gemeente garant staat kunnen hun verplichtingen niet nakomen.	Financieel - Aflossingsverplichting	10%	€ 2.000.000
Privacy risico's: Op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) kan een boete worden opgelegd van maximaal 2% van de omzet. De omvang van de begroting 2024 bedraagt afgerond € 80 miljoen, zodat de boete maximaal € 1.600.000 zou bedragen.	Financieel	10 %	€ 1.600.000
Beveiligingsrisico's: ICT ransomware en phishing: De ICT-systemen en- of data worden ontoegankelijk. Systemen zullen niet beschikbaar zijn en gegevens zullen niet meer te openen zijn. De dienstverlening naar interne medewerkers en inwoners zal hier hinder van ondervinden.	Financieel	10 %	€ 4.000.000
Niet controleren van alle toezichttaken.	Financieel - fin. aansprakelijkheid	10%	€1.000.000
Niet doorgaan van het groene net.	Financieel	75%	€ 200.000
Bramert-Noord 1 jaar vertraging Risico: in 2024 is niet 70% van de woningen verkocht waardoor geen afname van de bouwrijpe kavels plaatsvindt.	Financieel	50%	€ 80.000
Fiscale risico's. De gemeente Stein wordt - mede door veranderingen in wet- en regelgeving - geconfronteerd met een aantal risico's/onzekerheden op fiscaal gebied, waaronder bijvoorbeeld Btw sport.			
Juridische risico's Onze gemeente loopt juridische risico's in zijn algemeenheid, aangezien gemeenten besluiten neemt waartegen bezwaar en beroep kan worden ingesteld.			
Financiële risico's Inflatie en CAO stijgingen zijn afgedekt met de in de circulaires genoemde percentages. De werkelijkheid kan positief dan wel negatief hiervan afwijken. Een andere onzekerheid is bijvoorbeeld de financiering van de bodemtaken bij de RUD.			
Totaal alle risico's			**€ 8.880.000**

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van deze risico's is een risicosimulatie (Montecarlo simulatie) uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 8.880.000) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risico simulatie blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.735.000. De kans is een inschatting dat een risico ook daadwerkelijk zal plaatsvinden. Deze aanname wordt vervolgens geclusterd waarbij een kans tot 10% wordt aangemerkt als zeer klein, de kans tot 30% als klein, tot 50% als middel, tot 70% als groot en alles daarboven tot zeer groot.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risico simulatie blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.735.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en de mogelijkheden waarover onze gemeente beschikt om risico's van financiële aard (niet-begrote kosten), die zich onverwacht voordoen en die van substantiële aard zijn, te kunnen dekken. Dit kunnen zowel incidentele als structurele middelen zijn. Op grond van de vereisten van het BBV heeft de gemeente Stein ervoor gekozen om onze weerstandscapaciteit uit de elementen algemene reserve en de post onvoorzien te vormen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	**Startcapaciteit**
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 17.554.000
Post onvoorzien	€ 25.000
Totale weerstandscapaciteit	**€ 17.579.000**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, is de relatie gelegd tussen beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het hieronder geschetste weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 17.579.000	= 6,43
	Benodigde weerstandcapaciteit		€ 2.735.000	

Onderstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de Gemeente Stein valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Financiele kengetallen

In deze paragraaf zijn een aantal kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. Bij de toelichting hebben we aandacht voor toekomstige ontwikkelingen, leggen we, indien mogelijk, een relatie met de verschillende programma's en beoordelen wij de kengetallen.

Indicator	rekening 2022	begroting 2023	begroting 2023	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Netto schuldquote	80%	93%	106%	119%	136%	141%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	76%	89%	103%	116%	133%	138%
Solvabiliteitsratio	27%	23%	21%	22%	21%	21%
Structurele exploitatieruimte	7,8%	1,4%	3%	5,4%	0,7%	1,0%
Grondexploitatie	2,4%	2,0%	-1,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Onderverdeling voor de beoordeling

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van de gemeente Stein zich ontwikkelt, is gebruik gemaakt van een onderverdeling naar drie categorieën. Dit zijn: groen (goed/weinig risico), oranje (voldoende/voorzichtigheid geboden) en rood (onvoldoende/veel risico). In onderstaande tabel de standaard percentages die daarvoor gebruikt worden. Deze percentages zijn gebaseerd op algemene normwaarden (worden onder andere gebruikt door de Provincie bij de publicatie van ranglijsten).

Indicator	Groen (goed /weinig risico)	Oranje (voldoende/ voorzichtigheid geboden)	Rood (onvoldoende / veel risico)
Netto schuldquote	< 90%	90% t/m 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% t/m 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% t/m 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% t/m 35%	0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	< 95%	95% t/m 105%	> 105%

Hierna volgt een analyse per kengetal.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager de netto schuldquote, hoe lager de relatieve schuldenlast. De netto schuldquote stijgt door de toename van de schulden (vreemd vermogen). De ontwikkeling daarvan wordt periodiek bij de opstelling van de jaarrekening en begroting gemonitord.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Er is tevens een tweede berekening van de netto schuldquote, maar nu gecorrigeerd met de doorverstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. In de eerste berekening van de netto schuldquote zijn deze verstrekte leningen niet meegenomen, omdat er een risico bestaat dat de gemeente deze bedragen niet (volledig) zal kunnen terugvorderen.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Het geeft weer in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe beter de gemeente hier toe in staat is. Een solvabiliteitsratio van 20% wordt aangemerkt als voldoende. De begroting 2024 laat zien dat de grens van 20% in alle jaren wordt gehaald.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente Stein heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief cijfer betekent dat het structurele deel van de begroting voldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Gegeven de reeks 2024-2027 is dat aanwezig.

Grondexploitatie
De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico’s met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar, hetgeen niet het geval is.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens
De indicator belastingcapaciteit geeft aan hoe hoog de gemiddelde woonlasten voor een gezin zijn in de gemeente Stein ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het voorgaande jaar. We liggen hier net iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Stein is vastgelegd in de Nota Grond- en Vastgoedbeleid. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om de visie van de gemeente te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de ”Strategische toekomstvisie 2018-2022”, de “Omgevingsvisie gemeente Stein" en het coalitieakkoord.

Nota grondbeleid

In 2019 heeft uw raad de nota Grond- en vastgoedbeleid vastgesteld. In de nota zijn de spelregels voor het grondbeleid incl. grondbeheer en vastgoedbeleid opgenomen.

Grondbeleid is een middel om de doelen die de gemeente heeft voor het gebruik, het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving te bereiken. Hierbij vormen de (toekomstige) bewoners en gebruikers het uitgangspunt.

Bij nieuwe ontwikkelingen voert de gemeente Stein voert zgn. 'situationeel grondbeleid'. Dat wil zeggen dat afhankelijk van de geformuleerde doelstelling en de prioriteit die de gemeente Stein aan een ontwikkeling geeft, wordt gekeken welke rol de gemeente in de ontwikkeling wil innemen.

Gezien de invoering van de Omgevingswet wordt de nota geactualiseerd.

Grondbeleid in relatie tot de Programma’s

Het grondbeleid faciliteert aan de kernwaardes zoals vastgelegd in de ‘Strategische toekomstvisie 2018-2022’ en de kernthema's vanuit de Omgevingsvisie.

Het grondbeleid draagt indirect bij aan de kernwaarde ‘Sociale en vitale wijken en kernen’ en de kernwaarde ‘Een duurzame leefomgeving met unieke waarden’.
Het grondbeleid draagt bij aan het realiseren van effecten op het gebied van:
Programma ‘Verkeer, vervoer en water’

- Wijkactieplan Nieuwdorp;
- Snelfietspad
- voortzetting van het actualiseren en vastleggen rechtmatig grondgebruik.

Programma ‘Sport, cultuur en recreatie’

- Realisatie levensbomenbos
- Natuurprojecten

Programma ‘Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting’;

- woningbouwontwikkeling Bramert-Noord;
- herontwikkeling voormalige schoollocaties de Poolster en Elckerlyc in Elsloo;
- woningbouw Meers;
- het Wijkactieplan Nieuwdorp;
- Woon- zorgvisie.

Ontwikkelingen

Voor de gemeente is een taak weggelegd om de kwalitatieve en kwantitatieve woningvoorraad (regionaal) af te stemmen op de daadwerkelijke behoefte en samenstelling van de bevolking. 'De juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment beschikbaar'.
Ontwikkelingen op de woningmarkt en het (landelijk) volkshuisvestingsbeleid hebben eveneens gevolgen voor het grond(prijs)beleid.

<u>Woningmarkt</u>
Economen voorspellen voor 2024 een stabilisatie van de huizenprijzen. De laatste cijfers laten zien dat ook de bouwkosten stabiliseren. Door de stijgende inkomens kunnen huizenkopers in 2024 ongeveer evenveel lenen als voordat de rente begon te stijgen. In combinatie met lagere

huizenprijzen verbetert dat de kans van kopers. Vanwege de hoge nieuwbouwprijzen is bestaande bouw populair bij starters.

Volkshuisvestingsbeleid
De val van het kabinet betekent vervolgens uitstel of zelfs afstel van plannen van demissionair minister De Jonge voor het reguleren van de vrije sector, meer betaalbaar bouwen en meer regie in het verdelen van de vele ruimteclaims die een beroep doen de schaarse Nederlandse ruimte. De toekomst van de Wet versterking regie op volkshuisvesting is onzeker.

Omgevingswet
Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bevat een aantal instrumenten die ingrijpen op het grondeigendom. Het betreft de volgende instrumenten:

- Voorkeursrecht
- Onteigening
- Kostenverhaal
- (Afdwingbare) financiële bijdrage
- Kavelruil
- Inrichtingsprogramma, inrichtingsbesluit, ruilbesluit en besluit geldelijke regelingen
- Gedoogplicht

Bouwgrondexploitaties
Volgens de richtlijnen van de commissie BBV is het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) het raadsbesluit met vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting.
Een grondexploitatiecomplex is gedefinieerd als een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële vertaling.

Woningbouw Meers
In 2020 heeft de gemeente Stein een strategische grondaankoop aan de Heuvelstraat te Meers gedaan. In 2023 is de schoollocatie in Meers gesloopt. Voor beide locaties wordt in 2023 gekeken naar een mogelijke invulling. Afhankelijk van de planologische en financieel-economische haalbaarheid zal het grondexploitatiecomplex inclusief de grondexploitatiebegroting in 2024 aan uw raad worden voorgelegd.

Grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de commissie BBV dient jaarlijks een herziening van de grondexploitatie plaats te vinden. Een actualisatie van de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld.
Conform de Nota Grond en Vastgoedbeleid is de herziening van de grondexploitaties gekoppeld aan de Planning- en Controlcyclus.

Voor het opstellen c.q. herzien van de grondexploitaties worden onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

- Rente 2024-2027: 1,69%
- Prijsindex cf. Kadernota 2024: 3%; 2025-2027: 2,4%
- Disconteringsvoet: 2%
- Activering van kosten binnen de grondexploitatie vindt plaats met inachtneming van de richtlijnen van de Commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden); Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken, juli 2019.
- Winstneming vindt plaats middels de 'Percentage of Completion'-methode. Winstnemingen komen ten gunste van de Algemene Reserve.
- Voor grondexploitaties met een geprognosticeerd nadelig saldo wordt een voorziening getroffen ter grootte van het tekort. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de Algemene Reserve.

Bouwgrond in exploitatie
Per 1 januari 2024 zijn de volgende grondexploitatiecomplexen in exploitatie:

- 'Samen Bouwen Meerdel';
- Woningbouwontwikkeling Poolster
- Woningbouwontwikkeling Elckerlyc
- Woningbouwontwikkeling Bramert-Noord, fase 1

'*Samen bouwen Meerdel'*
'Samen bouwen Meerdel' is een woningbouwontwikkeling waarbij de gemeente een 'Samenwerkings- en realisatieovereenkomst' is aangegaan met de CPO-vereniging CPO Meerdel en de wooncorporatie Zaam Wonen voor de realisatie van 10 koopwoningen en 5 sociale huurwoningen.
Bij Raadsbesluit van 29 april 2021 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting 'Samen bouwen Meerdel' vastgesteld.

In 2024 wordt, na gereedmelding van de laatste woning binnen het plan, gestart met het woonrijp maken van het plan. In 2021 heeft de aanbesteding van zowel het bouw- als woonrijp maken van het plangebied plaatsgevonden. Volgens het contract worden de prijzen voor het woonrijp maken geïndexeerd met de GWW-index.

De grondexploitatiebegroting sluit in 2024 met een negatief saldo op eindwaarde van € 82.500. Voor dit tekort is de voorziening 'Te verwachten verliezen' gevormd.

Woningbouwontwikkeling Poolster
De woningbouwontwikkeling Poolster betreft de herbestemming van de voormalige schoollocatie de Poolster te Elsloo en voorziet in de bouw van 17 grondgebonden nultredenwoningen. Bij Raadsbesluit van 2 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Poolster vastgesteld.

In 2024 wordt de infiltratievoorziening aangelegd. Nadat de woningen gereed zijn wordt het gebied woonrijp gemaakt.
De gunstige aanbesteding van de openbare ruimte in 2023 heeft een positief effect op het resultaat.

De grondexploitatiebegroting sluit in 2024 met een negatief resultaat op eindwaarde van € 197.000. Voor het tekort is de voorziening 'Te verwachten verliezen' gevormd.

Woningbouwontwikkeling Elckerlyc
De woningbouwontwikkeling Elckerlyc betreft de herbestemming van de voormalige schoollocatie Elckerlyc te Elsloo en voorziet in de bouw van 19 appartementen.

Bij Raadsbesluit van 2 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Elckerlyc vastgesteld. De grondexploitatiebegroting sluit met een positief resultaat op eindwaarde 2024 van € 141.000.

Woningbouwontwikkeling Bramert-Noord
Het bestemmingsplan Bramert-Noord fase 1 maakt de bouw van 50 woningen mogelijk in het zuidwesten van het plangebied Bramert-Noord. Het woongebied krijgt een groen en landelijk karakter.
Bij Raadsbesluit van 23 juni 2022 heeft uw Raad de grondexploitatiebegroting Bramert-Noord fase 1 vastgesteld.

In 2024 wordt gestart met het bouwrijp maken van het gebied. De grondoverdracht zal, naar verwachting in 2024 plaatsvinden, en wel op het moment dat 70% van de kavels is verkocht door de ontwikkelaar. Voor het gebied is gezocht naar een efficiënte inrichting van de openbare ruimte,

waardoor de raming van de openbare ruimte is bijgesteld. Dit heeft een positief effect op het resultaat.

De grondexploitatiebegroting sluit in 2025 met een positief resultaat op eindwaarde van € 441.000. Met inachtneming van de richtlijnen vindt winstneming plaats middels het 'Percentage of Completion', hierdoor bedraagt de winstneming in 2024 € 313.000.
In overeenstemming met de nota 'Reserves en voorzieningen wordt het positieve resultaat ten gunste van de Algemene Reserve gebracht.

Complex **Bedragen x € 1.000**	**Geraamde boekwaarde ultimo:**				**Verwacht resultaat ultimo 2024***	**Jaar van realisatie**
	2024	**2025**	**2026**	**2027**		
Samen bouwen Meerdel	0				- 82	2024
Poolster	0				- 197	2024
Elckerlyc	0				141	2024
Bramert-Nrd fase 1	- 1.250				441	2025
Totaal	**-1.250**	**0**	**0**	**0**		

* = negatief (-/-) betekent verlies

Strategische gronden
Gebleken is dat het verwerven van grond ten behoeve van ontwikkelingen (groenprojecten, infra) binnen de gemeente steeds vaker een knelpunt wordt. Derhalve is in de nota Grond- en vastgoedbeleid ingezet op anticiperende, proactieve en gelegenheidsverwerving.

Bij de verantwoording van de strategische gronden worden de richtlijnen van de commissie BBV in acht genomen.

Middels een raadsinformatiebrief en via de P&C cyclus wordt de raad achteraf geïnformeerd over het beschikbaar gesteld budget voor anticiperende , proactieve en gelegenheidsverwerving.

Risico's

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat door de toenemende complexiteit van de ontwikkelingen, de hoogte van de investeringen de risico's in de grondexploitaties alsmaar groter worden. Inzicht in het verloop van de financiële prognoses alsmede de risico's is daarom van groot belang.

<u>Voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties</u>
Geldend beleid is dat positieve exploitatiesaldi ten gunste van de Algemene Reserve worden geboekt en dat de voorziening "Te verwachten verliezen grondexploitatie" de buffer vormt voor verliezen en risico's binnen de grondexploitatie.

Begrote stand en verloop voorzieningen:

Voorziening te verwachte verliezen grondexploitaties	**Ultimo 2024**	**Ultimo 2025**	**Ultimo 2026**	**Ultimo 2027**
Grondexploitatie Samen bouwen Meerdel	0			
Grondexploitatie Poolster	0			
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Op basis van de risicoanalyse en de uitgangspunten voor de "Voorziening te verwachten verliezen grondexploitaties" zoals opgenomen in de Nota Reserves en Voorzieningen en de Nota Grond- en vastgoedbeleid is de hoogte van de voorziening als volgt opgebouwd.

- Het verwachte verlies op de grondexploitatie ‘Samen bouwen Meerdel'.
- Het verwachte verlies op de grondexploitatie ‘Poolster'.

Mutaties
In 2024 wordt de voorziening 'Te verwachten verliezen grondexploitaties' aangesproken om het tekort van de grondexploitatie 'Samen bouwen Meerdel' en de grondexploitatie Poolster op te vangen.

Weerstandsvermogen
Om inzicht te krijgen in de risico’s van de grondexploitaties wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd. Deze risico-inventarisatie is opgenomen in de gemeente brede risico-inventarisatie, zie paragraaf “Weerstandsvermogen”.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte vinden activiteiten plaats in het kader van wonen, werken en recreëren. Hiervoor is de openbare ruimte ingericht met kapitaalgoederen (infrastructuur). Deze kapitaalgoederen worden onderhouden en tijdig vervangen. De door de raad gewenste kwaliteit van de kapitaalgoederen is vastgesteld in beleidskaders. De vastgestelde beleidskaders zijn daarna, door het college, vertaald in beheerplannen waarin de kosten voor vervanging en onderhoud zijn opgenomen. De beheerplannen worden verwerkt in de begroting. De volgende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen:

- gebouwen en overige accommodaties
- wegen
- openbare verlichting
- bruggen
- rioleringen
- groen

Gebouwen en overige accommodaties

Actualisatie beheerplannen

In 2023 hebben herinspecties plaatsgevonden ten behoeve van een actualisatie voor de bouwkundige en sporttechnische meerjarenonderhoudsplannen. In deze meerjarenonderhoudsplannen wordt de basis vastgesteld voor het exploitatieonderhoud, het groot bouwkundig en sporttechnisch onderhoud (voorziening BOP en SOP). De vertaling van de actualisatie van deze plannen konden niet tijdig worden afgerond. De geactualiseerde versie van de bouwkundige en sporttechnische meerjarenonderhoudsplannen inclusief financiële vertaling, zal voorgelegd worden aan de Raad eind 2023. De financiële gevolgen worden verwerkt via een aparte begrotingswijziging.

Beheerplan

Waar mogelijk worden de werkzaamheden gebundeld en volgens de geldende inkoopprocedures in de markt gezet. Bij de gemeentelijke accommodaties is, gebaseerd op de geldende NEN 2767 normering (BOP), geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten onderhoud gebouwen X € 1.000	**Rek. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**	**Begr. 2027**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bouwkundig onderhoud BOP	290	382	384	386	394	402
Sporttechnisch onderhoud SOP	88	157	136	122	122	123
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud accommodaties BOP	362	443	658	507	692	959
Groot sporttechnisch onderhoud SOP	28	82	15	73	190	100
Totaal exploitatie + voorziening	**768**	**1.064**	**1.193**	**1.088**	**1.398**	**1.584**

Financiële vertaling

Voor het groot bouwkundig en sporttechnisch onderhoud is een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplannen jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplannen geactualiseerd. In 2024 bedraagt de storting in de voorziening bouwtechnisch onderhoud € 538.400 en in de voorziening sporttechnisch onderhoud € 48.300 op basis van het huidige beheersplan. Nadat de actualisatie van de bouwkundige en sporttechnische meerjarenonderhoudsplannen door de Raad zijn goedgekeurd

zullen de stortingen in de voorzieningen wijzigen. De onderhoudslasten van de gemeentelijke accommodaties worden afhankelijk van de gebruiksfunctie verantwoord op de programma's 'Sport Cultuur en Recreatie', 'Sociaal domein' of 'Bestuur en Ondersteuning'.

Wegen

Beleidskaders
Op 17 februari 2022 heeft de raad het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) vastgesteld. De vastgestelde kwaliteit is van toepassing op de instandhouding van de verhardingen gedurende de technische levensduur in die gebieden waar de komende jaren geen grootschalige reconstructies of wijzigingen zijn gepland.

Beheerplannen
Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Na beëindiging van het groot onderhoud 2021 zijn alle wegen in Stein geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie is het nieuwe beheerplan opgesteld dat op 13 juli 2022 is vastgesteld door het college. De financiële gevolgen van het beheerplan zijn verwerkt in deze begroting. Bij wegen is geen sprake van achterstallig onderhoud. Een nieuwe inspectie wordt in het najaar van 2023 uitgevoerd. In 2024 wordt een nieuw beheerplan wegen vastgesteld. Tevens vindt er in 2024 een nieuwe aanbesteding plaats voor klein onderhoud wegen.

Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Na beëindiging van het groot onderhoud 2021 zijn alle wegen in Stein geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie is het nieuwe beheerplan opgesteld dat op 13 juli 2022 is vastgesteld door het college. Een nieuwe inspectie wordt in het najaar van 2023 uitgevoerd. In 2024 wordt een nieuw beheerplan wegen vastgesteld. Tevens vindt er in 2024 een nieuwe aanbesteding plaats voor klein onderhoud wegen.
Op 31 augustus 2022 heeft het college het Beheerplan wegmeubilair 2022-206 vastgesteld. De financiële gevolgen van beide beheerplannen zijn verwerkt in deze begroting. Bij wegen en het wegmeubilair is gen sprake van achterstallig onderhoud.

x € 1.000	Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Klein onderhoud wegen	144	192	212	192	192	192
Wegvoorzieningen (o.a. belijningen)	22	72	73	69	27	28
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud wegen	840	1.258	824	1.103	325	435
Totaal exploitatie + voorziening	**1.006**	**1.522**	**1.109**	**1.364**	**544**	**655**

Financiële vertaling
Vanaf 2010 is voor groot onderhoud wegen een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplan jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplan wegen geactualiseerd. Vanaf 2022 bedraagt de storting in de voorziening groot onderhoud wegen € 750.000. In de bestuursrapportage 2023 is dit bedrag verhoogd, om de impact van de hoge indexeringen op te vangen. Het jaarlijkse beheerplan wordt in 2024 opnieuw vastgesteld. Op basis hiervan zal er een verdere actualisatie plaatsvinden van de budgetten via de reguliere P&C cyclus.
In de voorziening groot onderhoud wegen worden geen kosten van rehabilitaties of reconstructies van wegen verantwoord. Deze worden, als investering op het programma 'Verkeer, vervoer en water' verantwoord en waar nodig toegelicht. Ook de onderhoudskosten worden op het programma 'Verkeer, vervoer en wegen' verantwoord.

Openbare verlichting

Beleidskaders

In 2023 is een geactualiseerd beleids- en vervangingsplan vastgesteld voor de periode 2023 - 2027. Het beleidsplan is ook gericht op verdere energiebesparing en terugdringing van de C02 uitstoot.

Op basis van dat vervangingsplan zal in 2024 worden voorzien in de vervanging van 587 armaturen. De kosten hiervan bedragen € 233.500 euro.

Beheerplannen

Het beheer van de openbare verlichting is op basis van een beheer- en onderhoudsplan uitbesteed aan 2 externe partijen. Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten openbare verlichting x € 1.000	Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Energie	121	299	165	141	141	141
Onderhoud	158	100	103	105	108	110
Totaal exploitatie	**379**	**399**	**268**	**246**	**249**	**251**

Zowel de onderhoudskosten als ook de energielasten van de openbare verlichting worden verantwoord op het programma 'Verkeer, vervoer en wegen'.

Bruggen

Beleidskaders

In 2021 is het beheerplan civieltechnische kunstwerken opgesteld.

Beheerplannen

Op basis van de 2 jaarlijkse bruginspectie is in 2021 het meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Directe lasten onderhoud bruggen x € 1.000	Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud kleine kunstwerken	5	5	5	5	5	5
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud bruggen	23	31	19	100	50	50
Totaal exploitatie + voorziening	**28**	**36**	**24**	**105**	**55**	**55**

Financiële vertaling

Voor het onderhouden van de kunstwerken is een voorziening gevormd. Op basis van het huidige beheerplan wordt jaarlijks € 42.750 in de voorziening gestort. De tot het meerjaren onderhoudsplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat'.

Riool

Beleidskaders

In 2021 is het Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie vastgesteld. Dit is de actualisatie van het hiervoor benoemde plan waarbij ook de klimaatthema's hitte en droogte zijn meegenomen. Het beleids- en uitvoeringskader voor de omgang met water en de klimaatadaptatie bestaat uit vier plannen (beleidsplan, beheerplan, kostendekkingsplan en projectplan). Het beleidsplan is samen

met de betrokken partijen in de waterketen van de Westelijke Mijnstreek opgesteld. Hiermee is de samenwerking van de afgelopen jaren voortgezet en beheren we de waterketen op een structurele en doelbewuste manier. In dit plan benoemen we alle zaken die we belangrijk vinden en geven onze strategie hierop aan.

In 2021 is ook de optimalisatie van het basisrioleringsplan en de klimaatstresstest afgerond. De vanuit het basisrioleringsplan en klimaatstresstest verkregen bevindingen leveren een belangrijke inbreng voor het beleidsplan Water & Klimaatadaptatie. Ook vindt in 2021 een integrale afweging plaats waarbij behalve de diverse sectorale onderhoudsplannen ook de resultaten van het basisrioleringsplan en klimaatstresstest worden betrokken. Dit kan resulteren in een herprioriteren van de investeringen in de jaren 2022 en verder.

Beheerplannen
Met het in juli 2021 vastgestelde Beleidsplan Water & Klimaatadaptatie 2022-2027 als basis zal in 2024 verder invulling worden gegeven aan het verbeteren, beheren en onderhouden van onze (afval)watersystemen en voorzieningen.

Directe lasten onderhoud riolering x € 1.000	**Rek. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**	**Begr. 2027**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud	711	811	810	810	811	817
Totaal exploitatie	**711**	**811**	**810**	**810**	**811**	**817**

Financiële vertaling
De tot het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'Volksgezondheid en milieu'.

Groen

Beleidskaders
De gemeenteraad heeft in 2022 de kwaliteitsniveaus voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (IBOR) geactualiseerd.

Beheerplannen
De vastgestelde beleidskaders voor het beheer en onderhoud van het groen zijn verwerkt in het Integraal Beheerkwaliteitsplan, in het groenbeheerplan en bomenbeheerplan. In de beheerplannen staat beschreven hoe op welke manier het openbaar groen onderhouden wordt (om de gewenste kwaliteit te behalen maar ook om aan bewoners het inzicht te geven waarom we het doen en hoe). Hierdoor is ook in beeld wat nodig is en wat dit financieel betekent. Het beheerplan groen wordt in 2024 geactualiseerd voor een nieuwe periode 2024-2029.

Het groenonderhoud wordt zowel uitgevoerd door de Wijkteams, RWM Sittard (onkruidbestrijding/bladverwijdering) en drie groenaannemers voor het specialistisch onderhoud van de bermen, sportvelden en bomen. De werkzaamheden die dienen te worden uitgevoerd zijn als zodanig verwerkt in de groenonderhoudsbestekken. Deze bestekken worden als leidraad gebruikt voor de uitvoering.

Directe lasten onderhoud groen x € 1.000	**Rek. 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**	**Begr. 2027**
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bestrijden onkruid	191	195	232	232	232	232
Bermen	64	62	63	64	65	66
Landschapsplannen	58	60	61	62	63	64
Onderhoud openbaar groen	693	770	818	817	824	838
Totaal exploitatie	**1.006**	**1.087**	**1.174**	**1.175**	**1.184**	**1.200**

Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf is een verplicht voorgeschreven paragraaf in het BBV. Hier zijn de kaders gesteld voor de inrichting en uitvoering van de treasury functie van de decentrale overheden. In de door de raad vastgestelde financiële verordening (artikel 212 gemeentewet) is ook de financieringsfunctie opgenomen. De paragraaf financiering in de begroting is bedoeld om de uitvoering van de financieringsfunctie te volgen.
Bij de vernieuwing van het BBV is ook een rentenotitie gepubliceerd. In de notitie is aangegeven hoe rentelasten en baten in de begroting en in de jaarstukken verwerkt moeten worden. De bepalingen en richtlijnen van die notitie zijn in deze begroting doorgevoerd. In deze paragraaf is aangegeven wat de uitgangspunten voor financiering en wat het beleid is ten aanzien van rente.

Leningportefeuille

Leningen (bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Leningen (excl. aan woningst. verstrekte leningen per 1-1)	52.574	48.324	44.421	40.519
Reguliere aflossingen	4.250	3.902	3.902	3.102
Leningschuld per 31-12	**48.324**	**44.422**	**40.519**	**37.417**

In bovenstaand meerjarig overzicht geen is rekening gehouden met nieuwe leningen ter dekking van de geraamde financieringsbehoefte. Deze behoefte neemt toe door realisatie van de geraamde investeringen, waarbij ook desinvesteringen betrokken worden. De bepaling van de financieringsbehoefte gebeurt integraal (totaalfinanciering) waarbij alle kasstromen worden betrokken.

In onderstaande tabel zijn de grootste investeringen opgenomen zoals deze zich in meerjarenperspectief voordoen. Voor een totaal meerjarig investeringsoverzicht verwijzen wij naar het hoofdstuk in de financiële begroting.

(x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Bestuur en ondersteuning				
Telefoontoestellen	0	0	0	150
Hardware werkplekken mobiele devices	0	0	0	220
Zaak / DMS / Makelaar	0	0	0	375
Verkeer vervoer en waterstaat				
Verkeerskundige aanpassingen Bergerstr.	20	400	0	0
LED armaturen openbare verlichting	234	166	0	0
GGA Stein centrum wegen	0	50	1.100	0
Vervanging lichtmasten	40	142	47	31
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	200	200	200	0
Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg	470	0	0	0
Jaagpaden Julianakanaal	50	1.000	0	0
Doorfietspad / op-afrit Elsloo	2.389	1.200	0	0
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein	190	250	750	0
Opknappen Beatrixplein	416	0	0	0
Parkeerplaats Steinerbos	125	0	0	0
GGA Nieuwdorp (wegen)	100	2.400	2.400	0
Maatregelen rotondevisie	101	0	0	0
GGA Meers	50	2.550	2.550	0
Stationsomgeving	1.500	0	0	0

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Bestuur en ondersteuning				
Fietspadenstructuur	650	0	0	0
Trage paadjes	400	0	0	0
Herstel oude dorpskernen	750	0	750	0
Reconstructie Michiel de Ruyterstraat	1.200	0	0	0
Herinrichting Koolweg	0	50	1.050	0
Doorfietspad	0	750	0	0
Grote Straat Beekstraat (wegen)	500	0	0	0
Heerstraat Zuid (wegen)	0	0	50	1.650
Parkeerplaats Brasserie Steinerbos	200	0	0	0
Nieuwdorp upgrade kerkplein	0	100	0	0
Herinricht. Dross. Jonker van Kesselstr.	0	50	650	0
Wegreconstructie Schoorweg	190	0	0	0
Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath	155	0	0	0
Kruising Meerser Eindstraat-Maasbanderke	0	175	0	0
Rotonde Gerichtstraat / Heerstr.-Noord	0	0	50	550
Rotonde Steinderweg / Merodestraat	0	0	50	600
Aanpak rotonde Heerstr.-Zuid / Heistee	0	0	0	400
Aanpak rotonde Steinderweg / Helmbloem	0	0	0	400
Herinrichting Omphaliusstraat	0	0	0	350
Herinrichting Gerichtstraat	0	0	0	750
Herinrichting Heerstraat-Noord	0	0	100	1.900
Beekstraat / De Bath - realiseren park.	0	0	0	550
Herinrichting Odalaan	0	0	0	100
Reconstructie Mauritslaan/Heirstraat	0	0	0	2.500
Siekendaal weg Beek-Elsloo	500	0	0	0
Reconstructie Bergerweg	656	0	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	50	184	0	0
Economie zaken				
Fietsrouteplan rivierplan Maasvallei	387	0	0	0
Onderwijs				
Uitbreiding Groenewald meubilair	0	204	0	0
Uitbreiding Groenewald technische instal	1974	0	0	0
Uitbreiding Groenewald bouwkosten	3224	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie				
Vervangen speelvoorzieningen	186	27	0	0
Renovatie kunstgrasveld Hetjen veld A	457	0	0	0
Levensbomenbos	148	0	0	0
Nieuwdorp buurttuin	0	450	0	0
Volksgezondheid en milieu				
Vervangen pompgemalen	170	44	44	44
GGA Stein centrum riool	0	50	1.100	0
Vervangen / renoveren riool	493	237	210	399
Vervangen en relinen vrijvervalriolen	957	947	603	399
Wateroverlast maatregelen	390	320	1.110	0
Emissie maatregelen	150	1.100	480	0
Afkoppelen riolen	200	200	200	0
GGA Meers riool	50	1.000	500	0
Aanp rotonde Steinerweg-Koolweg (riool)	180	0	0	0

(x € 1.000) **Bestuur en ondersteuning**	2024	2025	2026	2027
Opknappen Beatrixplein (riool)	160	0	0	0
Grote Straat Beekstraat (riool)	308	0	0	0
Heerstraat Zuid (riool)	0	0	50	710
Waltstraat e.o. (riool)	0	500	0	0
Ruimtelijke ordening				
Starterslening	500	0	0	0

Jaarlijks wordt bekeken of zich mogelijkheden voordoen tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. De gewogen gemiddelde rentevoet van de aangegane leningen (exclusief woningbouw) bedraagt per 1 januari 2024 1,78%. De herfinanciering- en renteherzienings-momenten vertonen een goede spreiding in de tijd waardoor het renterisico beperkt blijft. In de komende jaren laten de reguliere aflossingsbedragen een dalend bedrag zien van circa € 4,3 miljoen tot € 3,1 miljoen euro.

Kasbeheer

Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Stein een rekening courant aan bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten. De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Met deze bank is een rente compensabel stelsel overeengekomen. Dit wil zeggen dat overschotten en tekorten op de verschillende bankrekeningen als een geheel worden gezien en hierop de renteberekening wordt gebaseerd. Ook het afromen van overtollige middelen naar de schatkist verloopt via de BNG.

Rente

Rentebeleid

De afgelopen periode mogen we spreken van een zeer onzekere tijd. Onder andere de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis hebben geleid tot een hoog oplopende inflatie. Zelfs voor de nabije toekomst heerst er nog veel onzekerheid met betrekking tot de rente en eventuele bijbehorende verhogingen door de centrale banken om de inflatie te stabiliseren. De rente verhogingen zien we fors terug in de gestegen tarieven op de rente- en kapitaalmarkt.

Bij de berekening van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het financieringstekort tot aan het kasgeldlimiet en daarboven (zie hierna) is voor 2024 en verder uitgegaan van 3,5%. Onvoorziene renteontwikkeling met de huidige economische onzekerheden heeft uiteraard invloed op de financieringskosten van de gemeente Stein. Een wijziging van het rentepercentage met 1% zal, op basis van het geraamde financieringstekort, leiden tot meer of minder rente van circa € 205.000.

Rente omslagpercentage

In het kader van de vernieuwing van het BBV is de renteomslag berekend conform de nota rentenotitie van de commissie BBV. Vanwege het inzicht in de rentelasten van externe financiering het renteresultaat en de wijze van toerekening is onderstaand renteschema opgenomen. Het rente omslagpercentage wordt berekend door de totale rentekosten te delen door het totaal geactiveerd bedrag. De totale rentekosten bestaan uit de rente voor vaste geldleningen, de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves) en de rente van de financieringsbehoefte. Het omslagpercentage voor de begroting 2024 is per 14 juli 2023 berekend op 2,03% afgerond uiteindelijk naar 2%.

Renteschema:					2024
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering:				
	- Externe rente Vaste geldleningen			€	864.614
	- Externe rentelasten financiering investeringen			€	313.972
	- Externe rentelasten financieringstekort			€	719.246
b.	De externe rentebaten		-/-	€	55.431
	Totaal door te rekenen externe rente			**€**	**1.842.401**
c.	De rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	-/- €	28.882		
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden doorberekend	-/-1 €	385.75		
			-/-	€	414.632
	Saldo door te rekenen externe rente			€	1.427.768
d1.	Rente over eigen vermogen+voorz.	€	32.016.317	€	688.351
d2.	Rente over voorzieningen (CW)				
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)			€	2.116.119
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)			€	2.076.390
f.	Saldo renteresultaat taakveld treasury			€	39.729

Rentevisie
De rente is in belangrijke mate afhankelijk van de economische ontwikkeling en de inflatie. De afgelopen maanden is er sprake van veel economische onzekerheid en een fors stijgende inflatie door onder andere de bovengenoemde crisissen. De ECB verwacht in de tweede helft van 2023 en richting 2024 rentestijgingen te moeten doorvoeren om het inflatie percentage op de middellange termijn terug te dringen naar de gewenste 2%. Op dit moment heerst er een grote mate van onzekerheid, waardoor het lastig blijft een rentevisie op te schrijven.

Hoewel de voorspelbaarheid van de rente zeker op langere termijn gering is, kan het toch wenselijk zijn tendensen aan te geven die als basis kunnen dienen voor het sluiten van transacties. Daarbij worden een aantal vuistregels gehanteerd:

- De rente van vaste leningen is door de lange looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een korte looptijd.
- Bij een verwachte daling van de lange rente wordt het aantrekken van vaste langlopende leningen zoveel mogelijk uitgesteld tot de rentedaling is ingetreden.
- Bij een verwachte stijging van de lange rente vindt consolidatie plaats van korte schuld (korte schuld wordt omgezet in langlopende leningen).
- Bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling wordt in de actuele financieringsbehoefte voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen.
- Dit alles uiteraard binnen de mogelijkheden die de regelgeving biedt.

Uitgangspunten financiering

Onderstaand de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten die gehanteerd worden bij financiering. Hierbij moet rekening gehouden worden met het verplicht schatkistbankieren vanaf eind 2013. Het rentetarief van dit schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%.

- Overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet in de schatkist.
- Indien een liquiditeitsbehoefte ontstaat worden middelen aangetrokken in de vorm van dag- en kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening courant.
- Onderhandse geldleningen en vaste geldleningen worden aangetrokken voor financiering met een looptijd van langer dan één jaar.
- Overeenkomsten voor het aangaan van leningen, het uitzetten van middelen of het verlenen van garanties luiden in euro.

Bij het uitzetten van middelen, het verstrekken van garanties en het aangaan van financiële participaties, uit hoofd van de publieke taak, worden zoveel mogelijk zekerheden bedongen. Het college motiveert in zijn besluit het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties.

Resultaat uitzettingen

Voor de deelneming in Enexis is, zoals opgenomen in de begrotingsbrief 2024 van de Provincie Limburg, voor het jaar 2024 rekening gehouden met een bedrag van € 0,23 per aandeel en in de meerjarenraming 2025-2027 is rekening gehouden met een bedrag van € 0,40 per aandeel. De neerwaartse bijstelling ten opzichte van voorgaande jaren is het gevolg van de toegenomen kosten in de energietransitie.

Het totaal verwachte dividend en rente van bovengenoemde uitzettingen komt daarmee uit op:

Omschrijving: (x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Dividend deelneming Enexis 2024-2027 (460.350 aandelen)	106	184	184	184

Wet Houdbare Overheidsfinancien (HOF)

In de wet zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Volgens de Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.
Alle gemeenten samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen. Het plafond voor de gezamenlijke gemeenten bedraagt 0,40% van het bruto binnenlands product. Met het plafond wordt de groei van de netto schuld (volgens de definitie voor het EMU-saldo) van de gezamenlijke gemeenten in een jaar beperkt. Voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Stein wordt verwezen naar de paragraaf ‘EMU-saldo’.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn met ingang van 2013 gaan schatkistbankieren. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Doel is om de EMU-schuld te verminderen. Er is sprake van een optische verbetering want de totale schuldpositie van de gezamenlijke overheden wijzigt niet. De deelnemende instellingen houden hun publieke middelen aan op een eigen rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Alle decentrale overheden zijn aangesloten op de schatkist, ook als een decentrale overheid geen overtollige middelen heeft. Deelnemende gemeenten regelen het betalingsverkeer via de eigen bank(en). Een eventueel negatief saldo op de bankrekening(en) wordt aangezuiverd vanaf de rekening-courant die de gemeente heeft bij het ministerie van Financiën. Andersom wordt een positief saldo op deze bankrekening juist afgeroomd ten gunste van de rekening-courant van de gemeente bij het ministerie van Financiën.

Er is een doelmatigheidsdrempel van 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000 per gemeente tot een maximum van € 500.000.000 euro. Voor Stein is deze gemiddelde drempel per kwartaal 2% x € 83.597.000 (het begrotingstotaal per 1/1/2024) = € 1.671.940

Op momenten dat de gemeente Stein over overtollige middelen beschikt zal dat in de schatkist ondergebracht worden. Het rentetarief van het schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%. Het is voor gemeenten wel mogelijk om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een beter rendement te halen dan bij de schatkist. Hierbij bestaat de mogelijkheid om leningen die door BNG Bank aan een gemeente zijn verstrekt, over te dragen aan decentrale overheden die over overtollige middelen beschikken. Indien de BNG Bank een aan de gemeente verstrekte lening overdraagt aan een andere decentrale overheid, dan wordt deze andere decentrale overheid de nieuwe crediteur. Rente en aflossing zijn in dat geval niet langer verschuldigd aan BNG Bank, maar aan de decentrale overheid die de vordering heeft overgenomen. De voorwaarden van de lening blijven in geval van overdracht onveranderd. Cessie van vorderingen behoeft op grond van het Burgerlijk Wetboek geen instemming van de kredietnemer.

Risicobeheer

Met risico's wordt bedoeld renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitenrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan financiering met korte en lange schuld.

Renterisico op vlottende schuld
Om het renterisico op de netto vlottende schuld te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook aan fluctuaties onderhevig. De maximale toegestane netto vlottende schuld wordt bepaald door de zgn. kasgeldlimiet. Het kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Voor 2023 komt het kasgeldlimiet voor Stein neer op:

Berekening kasgeldlimiet 2024 (x 1.000 €)		
(a)	Omvang van de programmabegroting per 1/1/2024:	€ 83.597
(b)	Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage:	8,5%
	Toegestane kasgeldlimiet voor 2024 (a) x (b):	€ 7.106

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het jaar vastgesteld. De kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen jaren:

Jaar:	Kasgeldlimiet (1.000 €)
2021	5.610
2022	5.633
2023	6.574

Als de liquiditeitspositie een vlottende schuld vertoont die groter is dan de kasgeldlimiet, leidt dit tot het aflossen c.q. het consolideren van kort geld door aantrekken van vaste geldleningen. De wet Fido geeft aan dat in de financieringsparagraaf van de begroting informatie over de liquiditeitspositie opgenomen dient te worden. Dit is de gemiddeld netto vlottende schuld minus de gemiddeld vlottende middelen in relatie met de kasgeldlimiet. In onderstaande tabel is deze informatie opgenomen:

Periode	Netto vlottende schuld -/-overschot vlottende middelen	Kasgeldlimiet	Overschrijding	Onderschrijding
3e kw 2022	-2.698	5.633		2.935
4e kw 2022	1.087	5.633		6.720
1e kw 2023	3.152	6.574		9.726
2e kw 2023	2.139	6.574		8.713

Renterisico op vaste schuld
De renterisiconorm heeft als doel de leningportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Met deze norm wordt het renterisico op leningen met een looptijd langer dan 1 jaar (vaste schuld) inzichtelijk gemaakt. Het doel van deze norm uit hoofde van de wet Fido is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de door de gemeente te betalen rente. Dus hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor rente schokken bij herfinanciering. Een wijziging in de rentestand werkt daardoor vertragend op de rentelasten en rentebaten in enig jaar. Deze norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit onderstaande berekening blijkt dat de komende vier jaar het renterisico ruim binnen de norm blijft.

Berekening (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2024	2025	2026	2027
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	4.250	3.902	3.902	3.102
(3)	Renterisico (1+2)	4.250	3.902	3.902	3.102
(4)	Renterisiconorm*	16.719	16.719	16.719	16.719
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm	12.469	12.817	12.817	13.617
(5b)	Overschrijding renterisiconorm				

* Berekening renterisiconorm:
Begrotingstotaal 2024 € 83.597 x 20% = € 16.719

Liquiditeitenrisico
Dit zijn risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en de meerjareninvesteringsplanning waardoor financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen.
Momenteel wordt in de financieringsbehoefte voorzien met financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente hebben.

Koersrisico's
Dit is het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden, kasgelden en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelname in gemeenschappelijke regelingen, aan derden verstrekte leningen en beleggingen in een garantiefonds. Een specificatie van het aandelenbezit van de gemeente Stein is opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Debiteurenrisico's
Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt moeten worden. Ter afdekking van mogelijk oninbare vorderingen van debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. De voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken is als buffer gevormd voor debiteuren die niet aan hun verplichtingen voldoen.

Liquiditeitenontwikkeling
In onderstaande tabel is de liquiditeitenontwikkeling van de gemeente Stein meerjarig in beeld gebracht.

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Begrotingssaldo	2.499	4.401	561	812
Afschrijvingen	4.262	4.878	5.387	5.594
Mutaties reserves	-1.383	-411	-374	-284
Mutaties voorzieningen	-319	-256	146	126
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Vermeerderingen investeringen	-21.258	-15.113	-14.080	-12.162
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Geldleningen opnamen/aflossingen	-4.250	-3.902	-3.902	-3.102
Ontwikkeling liquiditeiten	**-20.449**	**-10.403**	**-12.262**	**-9.016**

Bedrijfsvoering

Algemeen

Om de ambities van het gemeentebestuur te realiseren is een organisatie nodig van mensen en middelen. Het is belangrijk dat een dergelijke organisatie in lijn wordt gebracht met deze ambities. De paragraaf bedrijfsvoering schetst de manier waarop de organisatie hier invulling aan geeft en welke instrumenten hiervoor nodig zijn. Bedrijfsvoering is van belang voor het slagen van de gemeentelijke programma's door er voor te zorgen dat primaire processen hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. In deze paragraaf geeft de gemeente de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering aan.
Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer (waaronder de administratieve organisatie en de interne controle) en huisvesting, en heeft daarmee een duidelijke relatie met het programma Bestuur en Ondersteuning en Algemene Dekkingsmiddelen.

Rechtmatigheidsverantwoording

Tot en met de jaarrekening 2022 gaf de accountant in de controleverklaring een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen van de gemeente. Vanaf 2024 (dus boekjaar 2023) legt het college van B&W rechtstreeks verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur, aan de hand van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. De accountant controleert vervolgens de rechtmatigheidsverantwoording op getrouwheid. De accountant kijkt dus of hetgeen het college meldt in de rechtmatigheidsverantwoording, juist en volledig is.

Juridische advisering

Juridische advisering is een continu aandachtspunt. Voor advies over burgerlijk recht, bestuurs(proces)recht en gemeenterecht kunnen medewerkers terecht bij één van de concernjuristen. Kennis van deze rechtsgebieden kan niet van alle medewerkers worden verwacht.

Onderzoeksverordening doelmatigheid en doeltreffendheid

In het kader van deze verordening wordt onderzocht of de gemeente met betrekking tot bepaalde onderwerpen bereikt wat zij wilde bereiken (doeltreffendheid) en of dit tegen zo laag mogelijke kosten is gebeurd (doelmatigheid). Op basis van artikel 213a van de Gemeentewet onderzoeken we in 2024 de aanleg van de voetbalvelden bij de accommodaties 't Hetjen (De Ster) en Mergelakker (Haslou). Hierbij onderzoeken we de vertraging in de aanleg van de velden, de financiële uitgaven en de communicatie met de verenigingen.

Juridische kwaliteitszorg

Juridische kwaliteitszorg is een continu aandachtspunt van en voor de organisatie. Door middel van juridische kwaliteitszorg worden risico's systematisch in kaart gebracht en beheerst. Doel hiervan is tevens ervoor zorg dragen dat de kwaliteit van gemeentelijke producten en diensten aan de daaraan te stellen eisen voldoet. Hiermee zijn onze inwoners, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven gebaat. Door een gestructureerde wijze van aanpak, van hoog tot laag in de organisatie, worden juridische risico's zichtbaar en kunnen problemen op voorhand worden voorkomen. In de aankomende wijziging van de Algemene wet bestuursrecht wordt de juridische lat voor gemeenten nog hoger gelegd.

Ombudsciommissie

De tarieven van de Ombudscommissie Gemeente Stein zijn sedert 2006 niet geïndexeerd. De ombudscommissie verzoekt de raad om met ingang van 1 januari 2024 voor haar werkzaamheden dezelfde vergoedingen te hanteren als die welke gelden voor de Commissie Bezwaarschriften. Op grond van het bepaalde in artikel 7, derde lid, van de Verordening Externe Klachtbehandeling 2006 kan aanpassing plaatsvinden. De nieuwe tarieven bedragen voor de voorzitter € 220 en voor de leden € 170 per hoorzitting (plus reiskostenvergoeding).

Financiën
De financiële processen zijn voor een deel al gedigitaliseerd. Dit traject krijgt een vervolg door verdere digitalisering. Daarnaast worden bestaande processen continu geëvalueerd en waar mogelijk verbeterd.

Inkoop
In 2024 gaan we inzetten op een verdere professionalisering van de inkoopfunctie. Het meer in eigen beheer uitvoeren van inkooptrajecten, meer inzicht in aankomende trajecten en een structureel uitgebreidere begeleiding bij trajecten zal leiden tot verbeterde voorwaarden en winst op zowel juridisch als financieel vlak. Daarnaast blijven we de administratie van aanbestedingen en beheer van contracten verbeteren, waardoor meer inzicht en betere sturing mogelijk zal zijn.

ICT
De afgelopen 2 jaar zijn besteed aan het vervangen en verbeteren van algehele infrastructuur die gebruikt wordt bij door vakafdelingen binnen de primaire processen. Groot deel hiervan is afgerond, maar dit zal ook nog in 2024 aandacht vergen. Daarnaast start in 2024 een traject voor het vervangen en moderniseren van de kantoorautomatisering. Dit vraagt de komende maanden veel tijd en aandacht van de afdeling Informatievoorziening, naast de reguliere beheertaken.

Communicatie
De afdeling communicatie binnen de gemeente Stein speelt een essentiële rol in het tot stand brengen van een transparante, effectieve en open communicatie tussen de gemeente en haar gemeenschap en draagt bij aan het opbouwen van vertrouwen en begrip tussen beiden. De visie en missie voor communicatie is herijkt voor de komende jaren (2023-2027) en is in juni 2023 in uw raad behandeld. De zaken uit de bijbehorende uitvoeringsagenda zullen in 2024 volgens deze agenda worden uitgevoerd.

Formatieontwikkeling ambtelijk personeel
Voor een overzicht van de formatie wordt verwezen naar bijlage I (overzicht formatie). Indien formatieontwikkeling aan de orde is of de door uw raad vastgestelde formatie wijzigt, wordt de raad op de hiervoor bestemde momenten in de P&C cyclus nader geïnformeerd.
De ambtelijke formatie stijgt met ingang van het begrotingsjaar 2023 tot 144,69 fte (bij de bestuursrapportage 2022 was dit nog 141,07 fte)
De uitbreiding van de formatie is gebaseerd op een verdiepingsonderzoek naar de benodigde capaciteit voor de Teams WMO, VTH en communicatie. Uw college heeft hier op voorwaarde van goedkeuring van de onderhavige begroting mee ingestemd. Het betreft:
1,5 fte WMO
1,5 fte VTH
0,5 fte communicatie
Tot slot ook keuzes binnen de bedrijfsvoering door lagere loonkosten tegen meer formatie of meer kosten en dan tegen minder formatie (per saldo +/+ 0,12 fte)

Organisatieontwikkeling
Om de doorontwikkeling van de organisatie te kunnen invoeren en implementeren was in het bestuursakkoord 2022-2026 een jaarlijks doorontwikkelingsbudget van € 100.000 opgenomen, oorspronkelijk voor de jaren 2023-2025. In de begroting 2023-2026 is dit bedrag structureel opgenomen, omdat het ontwikkelen van de organisatie een doorlopend proces is.
Op basis van de missie en visie van de organisatie die in 2023 zijn vastgesteld, wordt de organisatie opnieuw ingericht. Dat zal begin 2024 zijn beslag krijgen.

Maar dat is nog maar het begin: om de aangepaste organisatie optimaal werkend te krijgen, is (extra) aandacht voor zowel ontwikkeling van het management als de medewerkers nodig. En dat niet alleen individueel maar ook (en vooral) als team. Het is belangrijk om medewerkers ontwikkelmogelijkheden te bieden in het kader van ons personeelsbeleid, binden & boeien, zeker naarmate de arbeidsmarkt krapper wordt, en daar ook ons opleidingsbeleid op te herzien. Ons huidig opleidingsbudget is laag in vergelijking met landelijke benchmarkcijfers. Daarom brengen we

ons opleidingsbudget op het landelijke gemiddelde niveau van € 1.000 per medewerker (dus niet per fte), met als peildatum 1 juli van het jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar. Ons opleidingsbudget wordt daardoor met € 39.700 opgehoogd.

Daarnaast moet er worden geïnvesteerd in het optimaliseren én het vastleggen en borgen van de bedrijfsprocessen. Voor een goede eerste aanzet is een projectmatige aanpak nodig. Daar kan in 2024 - vooruitlopend op de besluitvorming over de organisatieontwikkeling - mee gestart worden. Voor een projectleider wordt voor 2024 een incidenteel budget van € 120.000 gevraagd.

Tenslotte zal uit de nieuwe inrichting blijken, waar de doorontwikkeling consequenties heeft in de benodigde formatie. Eventuele financiële consequenties voor formatieaanpassingen zullen - vanzelfsprekend - worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

De verdiepingsonderzoeken voor de teams VTH en Wmo-Jeugd zijn afgerond. De rapporten bevatten naast een formatie-impuls ook aanbevelingen/handreikingen (o.a. vastleggen processen). De aanbevelingen zijn uitgewerkt in actiepunten met een planning. De formatie-impuls bedraagt 3 fte en het personeelsbudget wordt daardoor met € 258.472 verhoogd.
Voor het meer digitaal kunnen werken zijn systeemtechnische koppelingen noodzakelijk en moeten sjablonen worden aangepast en geactualiseerd. De kosten hiervoor bedragen incidenteel € 53.150 en structureel € 5.600. Deze kosten zijn vertaald in de begroting.
Stelpost ziek en piek
In de begroting is een stelpost ziek- en piekpot opgenomen. Voor 2024 bedraagt het bedrag € 326.000. In de jaren 2022 en 2023 is de post inhuur steeds - lopende deze jaren - voor respectievelijk € 950.000 en € 700.000 opgehoogd. Belangrijkste oorzaak was de doorontwikkeling van de organisatie die voor een verhoogde claim op het inhuurbudget zorgde. Daar is in deze zelfde periode een krappere arbeidsmarkt bijgekomen, waardoor op enkele functies inhuur onvermijdelijk is gebleken.
De doorontwikkeling van de organisatie loopt ook nog begin 2024 door en de situatie op de arbeidsmarkt is nog steeds nijpend. Om die reden wordt in deze begroting alvast de helft van het extra budget opgenomen dat in 2023 is gevraagd, dit wil zeggen € 350.000. Op die manier kan aan alle inhuurverplichtingen van het eerste halfjaar van 2024 worden voldaan en kan bij de bestuursrapportage van 2024 bekeken worden of er nog verdere aanvulling van het budget noodzakelijk is.

Uitgangspunten personeelskosten

In de Kaderbrief 2024 is voor de loonkostenontwikkeling 2024 en volgende jaren gekozen om de stelpost loonstijgingen conform meicirculaire vast te stellen. In de septembercirculaire zijn nog enkele mutaties geweest die tot de volgende bijgestelde percentages hebben geleid:
2024: 6,7%
2025: 5,8%
2026: 4,8%
2027: 4,2%
Binnenkort starten de CAO onderhandelingen voor het jaar 2024. Op het moment dit definitief zijn beslag heeft gekregen en mocht blijken dat de stelpost loonstijgingen hier onvoldoende dekking aan kan bieden, zullen wij uw raad op de hiervoor bestemde momenten nader informeren.

Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast de reguliere salariskosten zijn er personele lasten die niet vooraf zijn toe te rekenen aan medewerkers of afdelingen (herbezetting, inzet IKB, uitbetaling leeftijdsverlof, flexibele beloning, Cao stijgingen, lokaal bezoldigingsbeleid en stijging sociale werkgevers-lasten).
Hiervoor zijn stelposten opgenomen. Zodra voornoemde personele lasten zich voordoen worden deze in mindering gebracht op de stelposten.
- Op basis van de septembercirculaire is de stelpost loonstijgingen voor 2024 verhoogd tot 6,7%.

- Opleidingsbeleid en -budget.
Uit onderzoek blijkt dat het belangrijk is om medewerkers ontwikkelmogelijkheden te bieden in het kader van personeelsbeleid, boeien & binden.
Het huidige opleidingsbudget is laag in vergelijking met landelijke benchmarkcijfers (personeelsmonitor Gemeenten, A&O Fonds 2022). Als richtlijn wordt geadviseerd een bedrag van € 1.000 per medewerker te begroten. Om hierin mee te gaan wordt het opleidingsbudget met € 39.708 opgehoogd tot € 161.000.

Voor 2024 zijn onderstaande stelposten geraamd:

IKB (verkoop verlof)	€	41.724
Herbezetting OR	€	32.000
Flexibel belonen	€	40.280
Loonstijgingen	€	824.455
Totaal stelposten	€	938.459

Indicatoren personeelsbeleid

verzuimpercentage	Rekening 2022*	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
	9,62%	5,8%	5,8%	5,8%	5,8%	5,8%

stageplaatsen	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
	6	8	8	8	8	8

werkervarings-plaatsen	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
	4	4	4	4	4	4

* landelijk 6,7

Verbonden Partijen

Er volgt nu van de publiekrechtelijke verbonden partijen een actueel overzicht van o.a. het openbaar belang, visie in relatie tot de doelstellingen, actuele beleidsvoornemens verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentelijk belang en de financiële positie.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

1. Naam	**Veiligheidsregio Zuid Limburg**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van alle gemeenten in Zuid-Limburg
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Betreft de uitvoering van de aan Veiligheidsregio opgedragen taken, die zich met name richten op de brandweerzorg en de crisisbeheersing.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Veiligheid
6. Deelnemende partijen	Alle gemeenten van Zuid-Limburg
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB). De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 4.789.000 31-12-2023 € 4.460.000 31-12-2024 € 4.550.000
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 59.386.000 31-12-2023 € 55.740.000 31-12-2024 € 50.450.000
10. Gemeentelijke bijdrage	2022: € 1.590.880 2023: € 1.671.373 2024: € 1.707.658
11. Financieel resultaat	2022: € - 401.920 2023: € nihil 2024: € nihil
12. Risico's	De risico's zijn beschreven in de risicoparagrafen van de begrotingen en jaarrekeningen van de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio beschikt over een eigen algemene reserve.
13. Ontwikkelingen	nvt

1. Naam	**GR Vidar Wsw**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Stein.
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoering van de WSW en de Participatiewet.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Sociaal Domein
6. Deelnemende partijen	Gemeente Sittard-Geleen, Beek en Stein
7. Bestuurlijk belang	Conform de WGR bestaat de bestuursstructuur uit een algemeen bestuur (twee wethouders per gemeente) en een dagelijks bestuur (wethouders met Participatie in hun portefeuille) . In de GR Vidar Wsw is het formele werkgeverschap van de Wsw-ers belegd en enkele bijbehorende taken als collectief vervoer en arbodienst.
8. Financieel belang	GR Vidar Wsw heeft de uitvoering van de Wsw en de werkgeverstaken belegd bij de centrumgemeente Sittard-Geleen. De centrumgemeente heeft de uitvoering van de Wsw-taken en de werkgeverstaken opgedragen aan Vidar B.V. Verder vinden er binnen de GR Vidar Wsw geen activiteiten plaats. Binnen het overzicht van baten en lasten, worden de verantwoorde loonkosten gedekt door de Rijksbijdrage en een aanvullende gemeentelijke bijdrage in het subsidietekort en overige lasten.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 0 31-12-2023 € 0 31-12-2024 € 0
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 1.453.048 31-12-2023 € 1.393.000 31-12-2024 € 1.363.000
10. Gemeentelijke bijdrage	2022: € 642.433 2023: € 609.825 2024: € 625.308
11. Financieel resultaat	2022: € 0 2023; € 0 2024: € 0
12. Risico's	In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
13. Ontwikkelingen	De meerjarenraming laat zien dat de gemeentelijke bijdrage vanaf 2025 toeneemt. In absolute zin stijgt de rijkssubsidie. In beginsel leidt dit tot een gemeentelijke bijdrage die daalt. Bepalende factoren in de stijgende gemeentelijke bijdrage zijn: - Stijgende loonkosten Wsw door Cao (autonome ontwikkeling) en de overname van de WHK-premie door werkgever (beleidskeuze). - Per 2025 vervalt het Lage Inkomensvoordeel (autonome ontwikkeling).

1. Naam	**GGD Zuid Limburg**		
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
3. Vestigingsplaats	Heerlen en Maastricht		
4. Doelstelling en openbaar belang	Zorg dragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen.		
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Volksgezondheid en milieu		
6. Deelnemende partijen	De 16 Zuid-Limburgse gemeenten		
7. Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid-Limburg bestaat uit 1 bestuurslid per deelnemende gemeente en 1 plaatsvervangend lid. Als lid van het Algemeen Bestuur kunnen slechts worden aangewezen leden van het college van de gemeenten. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit bestuurders van 7 gemeenten, waaronder Stein. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwonersaantal.		
8. Financieel belang	Subsidie/inkooprelatie/verliesbijdrage naar rato inwonertal.		
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 1.979.577 31-12-2023 € 1.979.577 31-12-2024 € 1.979.577		
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 30.169.271 31-12-2023 € 29.330.509 31-12-2024 € 28.530.509		
10. Gemeentelijke bijdrage	Veilig Thuis 2022 € 262.320 2023 € 261.794 2024 € 279.868	Reguliere bijdrage 2022 € 295.373 2023 € 341.522 2024 € 411.268	JGZ 2022 € 706.554 2023 € 787.154 2024 € 831.120
11. Financieel resultaat	2022 € -1.697.412 2023 € 0,- 2024 € 0,-		
12. Risico's	Verliesbijdrage naar rato inwonertal.		
13. Ontwikkelingen	-Trendbreuk -IZA / GALA -aanpassing GR'en		

1. Naam	**Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Het zorg dragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Sociaal Domein
6. Deelnemende partijen	Gemeente: Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal, Weert.
7. Bestuurlijk belang	Kwalitatief goed en betrouwbaar vervoer op maat tegen reële kosten.
8. Financieel belang	De gemeente Stein heeft zitting in het algemeen bestuur van Omnibuzz en stelt met de vertegenwoordigers van de overige gemeenten de jaarrekening en begroting vast. De totale gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit twee delen: een bedrag per inwoner voor de bedrijfskosten en de vervoerskosten (het reisvolume/daadwerkelijk gebruik).
9. Eigen vermogen	31-12-2022 € 1.039.428 31-12-2023 € 1.017.498 31-12-2024 € 1.011.373
10. Vreemd vermogen	31-12-2022 € 1.977.411 31-12-2023 € 5.406.774 31-12-2024 € 4.689.815
11. Gemeentelijke bijdrage	2022 € 345.503 2023 € 389.645 2024 € 394.238
12. Financieel resultaat	2022 € 3.335.388 2023 € 0 2024 € 0
13. Risico's	In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
14. Ontwikkelingen	- Het openbaar vervoer (OV) biedt in steeds mindere mate een passend en aantrekkelijk alternatief voor mensen met een beperking. Deze ontwikkeling staat haaks op de ambitie om OV-gebruik onder klanten juist te stimuleren. Omnibuzz is in gesprek met de provincie Limburg en gemeenten om een toegankelijk OV na te streven. - De impact van COVID-19 is intussen verminderd, maar de nasleep van de pandemie is nog duidelijk merkbaar in de dienstverlening van Omnibuzz. Mede als gevolg van terugval in vervoer ten tijde van de coronacrisis zijn veel chauffeurs uitgeweken naar werk in andere sectoren. Veel vervoerders ondervinden sindsdien problemen met het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerde chauffeurs. - We zien ook een groeiende zorgbehoefte bij klanten. De toename van dementie en/of verward gedrag binnen de

	doelgroep heeft gevolgen voor de uitvoering van het vervoer en de dienstverlening. - De meeste kosten voor Omnibuzz worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2023 heeft dit geleid tot forse prijsstijgingen. Voor 2024 verwachten wij ook stijgende prijzen, maar in veel minder sterke mate.

1. Naam	**Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de vorming van de RUD ZL is om hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken op het gebied van milieu voor minimaal de basistaken van alle 17 deelnemers en de specialistische milieutaken voor de deelnemers die ook deze taken inbrengen. De gemeente Stein heeft alle milieutaken ingebracht. De RUD ZL is tevens een BRZO-RUD omdat alle BRZO-taken provinciebreed hier zijn ondergebracht. De vorming van een RUD is wettelijk verplicht.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Volksgezondheid en milieu
6. Deelnemende partijen	In Zuid-Limburg werken de gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Voerendaal en de Provincie Limburg op basis van een gemeenschappelijke regeling samen in de RUD ZL.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de RUD ZL.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van de te besteden uren per deelnemer en het ingebrachte takenpakket per deelnemer.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 1.128.281 31-12-2023 € 619.000 31-12-2024 € 609.000
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 2.329.200 31-12-2023 € 2.025.000 31-12-2024 € 2.025.000
10. Gemeentelijke bijdrage	2022 € *537.300* 2023 € 645.027 2024 € 670.828
10. Financieel resultaat	2022 € -/- 18.219 2023 € nihil *2024* € nihil
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de RUD ZL door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de RUD ZL als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	Discussie over de uitvoering van de bodemtaken, die verplicht moeten worden ingebracht in de RUD, en de bekostiging hiervan. De gemeenten die hiervoor een doeluitkering krijgen willen deze uitkering niet (geheel) overdragen. Mogelijk is de uitkomst dat er in de overige gemeenten (waaronder de onze) extra budget naar de RUD moet. Voor Stein gaat het dan om een bedrag van circa € 24.000.

1. Naam	**BelastingSamenwerking Gemeenten en Waterschappen**
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
3. Vestigingsplaats	Roermond
4. Doelstelling en openbaar belang	BsGW Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelastingen ,de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door BsGW. De verzelfstandiging beoogt een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement te halen uit samenwerking tussen lokale overheden op het gebied van belastingheffing en -inning.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma Bestuur en ondersteuning
6. Deelnemende partijen	30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. De deelnemende gemeenten zijn Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert. De waterschappen Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas nemen deel aan de GR.
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	De processen voor waterschappen en gemeenten overlappen elkaar in grote mate en de benodigde basisgegevens worden gelijktijdig voor alle deelnemers opgebouwd. Omdat BsGW de processen voor alle belastingsoorten integraal uitvoert, zijn de daarmee samenhangende kosten zodanig met elkaar verweven dat kosten niet per belastingsoort gedifferentieerd kunnen worden. De uitvoeringskosten van de productieprocessen worden om die reden toegerekend aan eenduidige, herkenbare hoofdprocessen, overeenkomstig de organisatieopzet van BsGW. Dit resulteert in vijf primaire producten van dienstverlening: Gegevensbeheer en heffen, Waarderen, Innen, Klantzaken en Parkeerbelasting. De verdeling van deze kosten over de deelnemers gebeurt hierna met behulp van eenheidstarieven per product van dienstverlening.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 1.982.000 31-12-2023 € 1.203.000 31-12-2024 € 1.203.000
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 8.198.000 31-12-2023 € 7.259.000

	31-12-2024 € 6.973.000
11. Gemeentelijke bijdrage	2022 € 397.000 2023 € 495.304 2024 € 500.718
10. Financieel resultaat	2022 € 792.000 2023 € 0 2024 € 0
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de BsGW door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de BsGW als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	n.v.t.

Privaatrechtelijke verbonden partijen

De gemeente Stein heeft aandelen in de volgende vennootschappen:

Instelling	Aantal aandelen	Nominale waarde
Bank Nederlandse Gemeenten NV	19.266	€ 48.165
Enexis Holding NV	460.350	€ 460.350
Steinerbos BV	1	€ 1
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	9	€ 40.840
NV Theodora	219	€ 99.378
LIOF NV	10	€ 3.403
NV RWM	117	€ 11.700

1. Naam	**Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.
5. Relatie met beleidsprogramma	programma Bestuur en ondersteuning
6. Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten en provincies.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van de aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 19.266 aandelen.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 4.615.000.000 31-12-2023 € 4.590.000.000 (halfjaarbericht) 31-12-2024 nnb
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 107.459.000.000 31-12-2023 € 123.728.000.000 (halfjaarbericht) 31-12-2024 nnb
10. Financieel resultaat	2022 € 300.000.000 2023 € 141.000.000 (halfjaarbericht) *2024* nnb
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	n.v.t.

1. Naam	**Enexis**
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Het distribueren en het transporteren van energie zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water, en het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie.
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma bestuur en ondersteuning.
6. Deelnemende partijen	De aandelen van Enexis holding zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten,
7. Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de Vegal. De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 460.350 aandelen.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2021 € 4.241.000.000 31-12-2022 € 5.441.000.000 30-06-2023 € 5.263.000.000
Vreemd vermogen	31-12-2021 € 5.154.000.000 31-12-2022 € 4.907.000.000 30-06-2023 € 5.517.000.000
10. Financieel resultaat	2021 € 199.000.000 2022 € 1.300.000.000 2023 € 15.000.000
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	De focus ligt op de uitvoering van de energietransitie en het beperken van transportschaarste. Ontwikkelingen op het gebied van warmte, waaronder het nieuwe wetsvoorstel, zijn voor Enexis aanleiding om het strategisch plan op dit gebied nader uit te werken. Enexis verwacht dit in het voorjaar van 2024 ter vaststelling voor te leggen aan de AVA.

1. Naam	**Steinerbos BV**
2. Rechtsvorm	BV
3. Vestigingsplaats	Stein
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het exploiteren van het Recreatiepark Steinerbos en het scheppen van voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma openbaar groen, cultuur en recreati.
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein
7. Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) kan de gemeente Stein sturend optreden. De jaarrekening van Steinerbos B.V. wordt vastgesteld door de AVA. Tussen de gemeente Stein en de Steinerbos B.V. zijn een exploitatieovereenkomst en een huurovereenkomst gesloten. De exploitatieovereenkomst strekt tot doel om de wederzijdse rechten en plichten vast te leggen tussen partijen. Onder andere is beschreven welke exploitatiebijdrage door de gemeente Stein betaald wordt en welke tegenprestaties door Steinerbos B.V. hiervoor geleverd worden. De huurovereenkomst strekt tot doel om de aanwezige onroerende zaken inclusief de ondergrond ter beschikking te stellen aan Steinerbos B.V. teneinde het recreatiepark te kunnen exploiteren. Tevens is in deze overeenkomst beschreven onder welke condities en tegen welke prijs het gehuurde ter beschikking wordt gesteld aan de B.V.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is enig aandeelhouder van de vennootschap Steinerbos B.V. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit één aandeel van één euro (€ 1,00).
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 285.065
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 1.255.118
10. Gemeentelijke bijdrage exploitatie	2022 € 399.044 2023 € 407.000 2024 € 415.000
10. Financieel resultaat	2022 € 206.088
11. Risico's	-
12. Ontwikkelingen	-

1. Naam	**NV RWM**
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren afvalinzameling en aanverwante reinigingstaken van de aangesloten gemeenten
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma volkshuisvesting en milieu
6. Deelnemende partijen	De gemeenten Stein, Sittard-Geleen, Beek en Echt Susteren.
7. Bestuurlijk belang	Wethouder Wingelaar vertegenwoordigt de gemeente in de AVA en inhoudelijk vertegenwoordigt wethouder Hendrix onze gemeente.
8. Financieel belang	Het aandeel van Stein in het aandelenkapitaal van de NV RWM bedroeg in eerste instantie € 5.900. In december 2010 heeft de NV RWM de deelnemende gemeenten gevraagd het aandelenkapitaal uit te breiden om een vergunning op grond van de Wet wegvervoer goederen te krijgen. Voor Stein betekende dit een uitbreiding van het aandelenkapitaal met € 5.800. Op 15 februari 2011 heeft het college hiermee ingestemd. Stein bezit 117 aandelen á € 100.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2022 € 5.325.743 31-12-2023 nnb 31-12-2024 nnb
Vreemd vermogen	31-12-2022 € 5.951.961 31-12-2023 nnb 31-12-2024 nnb
10. Gemeentelijke bijdrage	2022 n.v.t. 2023 n.v.t. 2024 n.v.t.
11. Financieel resultaat	2022 € 76.406 2023 € 300.000 2024 € 230.000
12. Risico's	Bij beëindigen contract worden desintegratiekosten in rekening gebracht.
13. Ontwikkelingen	

Wet Open Overheid

Algemeen
De openbaarheidsparagraaf Wet open Overheid (Woo) is een verplicht voorgeschreven paragraaf. In de begroting en jaarrekening dient dit als een afzonderlijke paragraaf opgenomen te worden. Deze verplichting geldt vanaf de jaarrekening 2022 en de begroting 2024. Bij de eerstvolgende wijziging past de commissie de artikelen 9 en 26 van het BBV hierop aan. De Woo beoogt een transparante en actief openbaar makende overheid, met als doel een gelijkwaardige informatiepositie tussen overheid en inwoners.
Er zijn 11 informatie categorieën aangewezen die verplicht actief openbaar gemaakt moeten worden door gemeentes in de landelijke voorziening Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI). Vanuit de gemeente Stein wordt ingespeeld op de cadans van de verplichtstelling van de actieve openbaarmaking zodat er tijdig wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen.

De informatiehuishouding op orde
Op dit moment geldt dat het papieren dossier leidend is. De gemeente Stein wenst over te gaan op volledig digitaal dossier. Dat maakt de ontsluiting van informatie eenvoudiger en eenduidiger. In 2023 wordt gestart met het schrijven van het "Handboek vervanging" en zal er tevens met clusters een risicoanalyse worden uitgevoerd. Vanaf 2024 zal de substitutie gefaseerd worden ingevoerd. Dit project zal meerjarig zijn, aangezien niet alle processen op dit moment volledig digitaal zijn zoals bijvoorbeeld Schuldhulpverlening en budgetbeheer, Burgerzaken en VTH.

Toegang tot openbare informatie
In 2023 is de koers en aanpak van de ontwikkeling van PLOOI bijgesteld door minister van BZK. Van de gemeenten wordt nu verwacht dat zij de diverse documenten op een eigen, publiek toegankelijk, platform zullen plaatsen. Via de Woo-index van PLOOI worden deze documenten vervolgens vindbaar gemaakt. In 2024 zal de vulling van dit platform van de gemeente Stein verder gevuld worden met (actief) openbaar te maken documenten. Uitgangspunt daarbij is dat op dit platform enkel documenten worden geplaatst die elders nog niet openbaar worden gemaakt.

In 2024 wordt gestart met de nadere invulling van de rol van Woo-coördinator. Deze rol behelst:
- Regie op een juiste afwikkeling van Woo-verzoeken en daarmee voldoen aan de wettelijke verplichting.
- Tijdige en correcte beantwoording van vragen en klachten rondom Woo verzoeken.
- Bevordering van bewustwording binnen de organisatie rondom de Woo.
- Ondersteuning van de organisatie bij de implementatie van de Wet open overheid.
- Monitoring en rapportage rondom Woo verzoeken.
- Stimuleren van samenwerking en kennisdeling rondom de Woo binnen en buiten de organisatie.

Als onderdeel van de implementatie van de Woo binnen de gemeentelijke organisatie worden de medewerkers bewust gemaakt van de impact van de Woo op hun dagelijkse werkzaamheden door middel van terugkerende bewustwordingscampagnes. Daarnaast worden ze getraind in het gebruik van de anonimiseringstools en werkwijze rondom (actief) openbaar maken van documenten.
Ook zal er in 2024 nader onderzocht worden of een geautomatiseerde/geïntegreerde koppeling tussen het zaaksysteem en de anonimiseringstool meerwaarde biedt om efficiënter te kunnen werken.

In onderstaande tabel zijn de beschikbare incidentele en structurele budgetten weergegeven die van rijkswege zijn toegekend:

x € 1.000	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Wet Open Overheid					
Structureel	73	73	73	73	73
Incidenteel	94	58	58	58	0
Totaal exploitatie	**167**	**131**	**131**	**131**	**131**

Financiële begroting

Algemeen

Uitgangspunten begroting 2024

Bij de samenstelling van de begroting 2024 is rekening gehouden met onderstaande uitgangspunten. Deze worden kort toegelicht.

Algemeen

- De begroting 2024 is samengesteld op basis van bestaand beleid;
- Het bestuursakkoord 2022-2026 is volledig vertaald in de begroting 2024-2027;
- Budgetten zijn, voor zover mogelijk, onderbouwd met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens (de zgn. APK's);
- Stelposten zijn geactualiseerd;
- De begroting heeft een reëel ambitieniveau;
- Nog niet toe te rekenen bedragen worden via een stelpost inzichtelijk gemaakt;
- De ramingen van zowel exploitatielasten als investeringsbedragen die betrekking hebben op BTW compensabele posten en BTW-plichtige posten zijn exclusief de te verrekenen BTW opgenomen;
- De verplichte beleidsindicatoren zijn weergegeven in een extra bijlage;
- Alle bedragen in de tabellen zijn x € 1.000

Loon- en prijsinflatie

- Voor de uitgangspunten van de loonkosten verwijzen wij naar paragraaf bedrijfsvoering. In de stelpost is rekening gehouden met een jaarlijks percentage zoals genoemd in de circulaire van het gemeentefonds.
- Aan de lastenkant is in de meerjarenbegroting daar waar nodig rekening gehouden met prijsontwikkelingen. De indexpercentages genoemd in de kadernota zijn leidend geweest voor het opstellen van deze begroting. Dit betreft voor 2024 een indexpercentage van 3,0% en voor 2025 en verder is rekening gehouden met 2,4%.

Belastingen en tarieven

Betreffende het belasting- en tariefbeleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de programmabegroting 2024-2027 is het opbrengstvolume van de OZB in 2024 conform kadernota met 4,2% verhoogd. Dit heeft betrekking op de inflatie;
- Bij de bepaling van de tarieven voor de afvalstoffenheffingen en de rioolheffingen wordt uitgegaan van 100% kostendekking;
- In de programmabegroting 2024-2027 is het opbrengstvolume van de toeristenbelasting jaarlijks met 4,2% verhoogd. Dit heeft betrekking op de inflatie;
- In de programmabegroting 2024-2027 is het opbrengstvolume van de leges niet gewijzigd. Bij de vaststelling van de legestarieven, wordt daar waar van toepassing, rekening gehouden met wettelijk gestelde maxima;
- Bij de huurtarieven voor de binnensportaccommodaties (sport- en gymzalen) wordt geen verhoging doorgevoerd. De tarieven voor de buitensportaccommodaties worden contractueel bepaald door de CBS indexeringen.
- Bij de marktgelden wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief.
- Kostendekkingsplannen zijn in principe kaderstellend voor de tariefbepalingen.

Kapitaallasten

- Afschrijving op investeringen vindt voor het eerst plaats in het jaar ná het jaar van ingebruikname/investeren. Er vindt dus géén afschrijving plaats in het jaar van investeren.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen wordt het gemiddelde investeringsmoment gesteld op 1 juli van het jaar. Daarom wordt in het jaar van investeren een half jaar rente als last in de begroting opgenomen.
- Bij de berekening van kapitaallasten wordt voor 2024 en verder de renteomslag gehanteerd.
- Voor bestaande activa wordt de rente berekend op basis van de zgn. 'renteomslag'. Dit percentage is bij de begroting 2024 opnieuw berekend. Berekening heeft plaatsgevonden op basis van de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar.

Totaal lasten en baten

	Werk	Begr	Begroting			Meerjarenplanning								
	2022	2023	2024			2025			2026			2027		
(x € 1.000)	Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	-2.238	-3.378	3.486	524	-2.962	3.355	549	-2.806	3.470	623	-2.847	3.443	684	-2.759
Veiligheid	-2.252	-2.781	2.854	103	-2.751	2.895	105	-2.790	2.905	108	-2.797	2.974	110	-2.864
Verkeer en vervoer en waterstaat	-3.816	-4.694	5.666	638	-5.029	6.043	638	-5.405	6.321	638	-5.683	6.847	638	-6.209
Economie	-585	-1.030	1.036	337	-699	805	328	-477	803	338	-465	800	347	-453
Onderwijs	-2.629	-2.820	3.429	572	-2.856	3.611	476	-3.135	3.520	481	-3.039	3.532	487	-3.045
Sport, cultuur en recreatie	-4.153	-4.927	5.892	685	-5.207	5.922	692	-5.230	5.984	689	-5.295	5.903	534	-5.369
Sociaal domein	-23.700	-24.699	30.754	6.830	-23.924	30.482	6.230	-24.252	30.508	6.344	-24.163	30.805	6.369	-24.436
Volksgezondheid en milieu	309	-934	9.860	8.637	-1.223	9.422	8.908	-514	9.418	9.109	-308	9.412	9.088	-324
Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging	-1.239	-2.130	9.103	7.639	-1.464	3.329	1.764	-1.565	2.000	432	-1.568	1.827	442	-1.385
Saldo van baten en lasten programmas	-40.304	-47.394	72.080	25.965	-46.115	65.864	19.689	-46.174	64.928	18.762	-46.166	65.544	18.699	-46.845
Lokale heffingen	5.938	5.842	202	6.272	6.070	204	6.535	6.331	210	6.771	6.560	216	6.987	6.771
Algemene uitkeringen	47.224	47.680	0	51.178	51.178	0	54.039	54.039	0	50.865	50.865	0	52.294	52.294
Dividend	341	632	13	154	141	13	232	219	13	232	219	13	232	219
Saldo financieringsfunctie	17	193	84	84	0	31	31	0	49	49	0	46	46	0
Overige alg. dekkingsmiddelen	594	188	1.640	688	-952	2.010	648	-1.362	2.670	637	-2.033	3.293	634	-2.659
Totaal alg. dekkingsmiddelen	**54.113**	**54.535**	**1.940**	**58.377**	**56.437**	**2.259**	**61.486**	**59.227**	**2.943**	**58.555**	**55.612**	**3.568**	**60.194**	**56.626**
Overhead	-10.179	-10.291	9.187	5	-9.182	9.044	5	-9.038	9.239	5	-9.234	9.234	5	-9.229
Onvoorzien	0	0	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25
Vennootschapsbelasting	-17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.613	-3.149	83.231	84.347	1.116	77.191	81.181	3.990	77.135	77.322	187	78.371	78.899	528
Mutaties reserves	1.313	4.394	366	1.749	1.383	87	498	411	0	374	374	0	284	284
Resultaat	4.926	1.245	83.597	86.095	2.499	77.278	81.679	4.401	77.135	-77.696	561	78.371	79.183	812

Recapitulatie begrotingsevenwicht

	2024			2025			2026			2027		
x 1.000	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct
Lasten	5.450	265	5.185	5.638		5.638	6.437		6.437	7.037		7.037
Baten	58.901		58.901	62.037		62.037	59.179		59.179	60.880		60.880
Bestuur en ondersteuning	**53.451**	**-265**	**53.716**	**56.399**	**0**	**56.399**	**52.742**	**0**	**52.742**	**53.843**	**0**	**53.843**
Lasten	2.854		2.854	2.895		2.895	2.905		2.905	2.974		2.974
Baten	103		103	105		105	108		108	110		110
Veiligheid	**-2.751**	**0**	**-2.751**	**-2.790**	**0**	**-2.790**	**-2.797**	**0**	**-2.797**	**-2.864**	**0**	**-2.864**
Lasten	5.666		5.666	6.043		6.043	6.321		6.321	6.847		6.847
Baten	638		638	637		637	637		637	637		637
Verkeer, vervoer en waterstaat	**-5.028**	**0**	**-5.028**	**-5.406**	**0**	**-5.406**	**-5.684**	**0**	**-5.684**	**-6.210**	**0**	**-6.210**
Lasten	1.036	325	711	805		805	803		803	800		800
Baten	337		337	328		328	337		337	347		347
Economie	**-699**	**-325**	**-374**	**-477**	**0**	**-477**	**-466**	**0**	**-466**	**-453**	**0**	**-453**
Lasten	3.429	102	3.327	3.611		3.611	3.520		3.520	3.532		3.532
Baten	572	102	470	475		475	481		481	487		487
Onderwijs	**-2.857**	**0**	**-2.857**	**-3.136**	**0**	**-3.136**	**-3.039**	**0**	**-3.039**	**-3.045**	**0**	**-3.045**
Lasten	5.892		5.892	5.922		5.922	5.984		5.984	5.903		5.903
Baten	685		685	692		692	689		689	534		534
Sport, cultuur en recreatie	**-5.207**	**0**	**-5.207**	**-5.230**	**0**	**-5.230**	**-5.295**	**0**	**-5.295**	**-5.369**	**0**	**-5.369**
Lasten	30.754	518	30.236	30.482	518	29.964	30.508	415	30.093	30.805		30.805
Baten	6.830	498	6.332	6.230	498	5.732	6.344	395	5.949	6.369		6.369
Sociaal Domein	**-23.924**	**-20**	**-23.904**	**-24.252**	**-20**	**-24.232**	**-24.164**	**-20**	**-24.144**	**-24.436**	**0**	**-24.436**
Lasten	9.860	648	9.212	9.422		9.422	9.418		9.418	9.412		9.412
Baten	8.637		8.637	8.908		8.908	9.109		9.109	9.088		9.088
Volksgezondheid en milieu	**-1.223**	**-648**	**-575**	**-514**	**0**	**-514**	**-309**	**0**	**-309**	**-324**	**0**	**-324**
Lasten	9.103	107	8.996	3.329		3.329	2.000		2.000	1.827		1.827
Baten	7.639		7.639	1.764		1.764	432		432	442		442
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	**-1.464**	**-107**	**-1.357**	**-1.565**	**0**	**-1.565**	**-1.568**	**0**	**-1.568**	**-1.385**	**0**	**-1.385**
Overhead lasten	9.187		9.187	9.044	66	8.978	9.238	87	9.151	9.234	57	9.177
Overhead baten	5		5	5		5	5		5	5		5
Saldo lasten en baten	**1.116**	**-1.365**	**2.481**	**3.990**	**-86**	**4.076**	**187**	**-107**	**294**	**528**	**-57**	**585**

	2024			2025			2026			2027		
x 1.000	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**	**totaal**	**inc**	**struct**
Lasten	366	0	366	87	0	87	0		0	0		0
Baten	1.749	1.358	391	498	86	412	374	107	267	284	57	227
Mutaties reserves	**1.383**	**1.358**	**25**	**411**	**86**	**325**	**374**	**107**	**267**	**284**	**57**	**227**
Totaal saldo	**2.499**	**-7**	**2.506**	**4.401**	**0**	**4.401**	**561**	**0**	**561**	**812**	**0**	**812**
Structurele lasten			**81.632**			**76.694**			**76.632**			**78.314**
Structurele baten			**84.138**			**81.095**			**77.193**			**79.126**
Structureel saldo baten -/- lasten			**2.506**			**4.401**			**561**			**812**

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Onderwijs				
NPO middelen (nationaal programma onderwijs)	102			
Totaal	**102**	**0**	**0**	**0**
Sociaal Domein				
Specifieke uitkering Brede SPUK/GALA	498	498	395	
Totaal	**498**	**498**	**395**	**0**
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Onttrekkingen algemene reserve:				
Dekking implementatie energievisie	480			
Dekking sloopkosten ivm zalencentrum Vivaldi	72			
Dekking implemenatiekosten omgevingswet	50			
Onttrekkingen Krimpreserve:				
Dekking exploitatiebijdrage St. Jozefskerk	9	9	9	
Dekking kosten woonzorgvisie	98	57	78	57
Dekking kosten werkbudget WAP Nieuwdorp	20	20	20	
Onttrekkingen reserve uitvoeringsprogramma toerisme	250			
Onttrekkingen reserve implementatie omgevingswet	136			
Onttrekkingen reserve pilot duurzaamheid	168			
Onttrekkingen reserve ESZL	75			
Totaal	**1.358**	**86**	**107**	**57**
Totaal	**1.958**	**584**	**502**	**57**

Incidentele lasten x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Economie				
Projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme	250			
Project Middengebied	75			
Totaal	**325**	**0**	**0**	**0**
Onderwijs				
NPO middelen (nationaal programma onderwijs)	102			
Totaal	**102**	**0**	**0**	**0**
Sociaal Domein				
Specifieke uitkering Brede SPUK/GALA	498	498	395	
Projectbudget WAP Nieuwdorp	20	20	20	
Totaal	**518**	**518**	**415**	**0**
Volksgezondheid en milieu				
Energievisie 2024	648			
Totaal	**648**	**0**	**0**	**0**
Ruimtelijke ordening				
Exploitatiebijdrage St. Jozelfskerk	9	9	9	
Opstellen transformatievisies	98	57	78	57
Totaal	**107**	**66**	**87**	**57**
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Sloopkosten vm zalencentrum Vivaldi	79			
Implementatiekosten omgevingswet	186			
Totaal	**265**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**1.965**	**584**	**502**	**57**

Toelichting incidentele baten en lasten

Incidentele baten:

NPO-middelen
Gemeenten krijgen uit het NP Onderwijs, budget voor hun rol in voorschoolse educatie, primair en voortgezet onderwijs tot en met schooljaar 2024-2025.

Specifieke uitkering Brede SPUK/GALA
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Er is een beschikking ontvangen van 2023 t/m 2026.

Dekking implementatie energievisie
De incidentele kosten voor de uitvoering van de energievisie (€ 648.000) worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve (€ 480.000). Daarnaast wordt er € 168.000 onttrokken uit de reserve pilots duurzaamheid.

Dekking sloop vm zalencentrum Vivaldi
De incidentele kosten voor de sloop van het voormalig zalencentrum Vivaldi (€ 79.000) worden gedekt door een onttrekking (€ 72.000) uit de algemene reserve. Door de tijdelijke huisvesting van asielzoekers is er sprake van uitstel van de sloop.

Dekking implementatiekosten omgevingswet
De incidentele kosten voor de invoering van de omgevingswet worden onttrokken uit de algemene reserve € 50.000 en uit reserve invoering omgevingswet €135.700.

Dekking opstellen tranformatievisie
De incidentele kosten voor het opstellen van de transformatievisies van de verschillende wijken in de Gemeente Stein worden gedekt door een onttrekking uit de krimpreserve.

Dekking projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme
In 2024 wordt € 250.000 aan de bestemmingsreserve Uitvoeringsprogramma Toerisme onttrokken voor de dekking van de kosten die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma toerisme.

Dekking reserve ESZL
In 2024 wordt € 75.000 aan de bestemmingsreserve ESZL onttrokken voor uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma voor het Middengebied.

Incidentele lasten

Projectkosten uitvoeringsprogramma toerisme
In de begroting 2024 is € 250.000 opgenomen voor de uitvoering van incidentele projecten die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma toerisme. Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is voor de periode 2023-2026 een budget Recreatie, Toerisme en Cultureel Erfgoed vrijgemaakt waardoor op basis van uitgewerkte projectplannen uitvoering kan worden gegeven aan de in het bestuursakkoord verwoorde ambities.

Project Midden-gebied
Samen met de gemeenten Beekdaelen, Voerendaal, Simpelveld, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals geven wij uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma voor het Middengebied (‘Van Groen hart tot groene long).

NPO-middelen
Met de NPO middelen kunnen gemeenten in samenwerking met scholen, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, (jeugdgezondheids)zorg, bibliotheken en andere partijen maatregelen nemen om de vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak te helpen stimuleren. Dit in aanvulling op en ter ondersteuning van de middelen die scholen zelf krijgen, en de aparte steunpakketten voor de jeugd die beschikbaar zijn.

Specifieke uitkering Brede SPUK/GALA
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. De periode loopt t/m 2026.

Projectkosten uitvoeringsprogramma energievisie
In het bestuursakkoord uit 2022 is een hoger ambitie niveau uitgesproken op duurzaamheid binnen de gemeente Stein. In 2023 is het uitvoeringsprogramma energievisie vastgesteld. De uitvoering van de programma's zal plaatsvinden vanaf 2024 - 2030. In 2024 en 2025 staat de uitvoering in

het teken van incidentele projecten. Vanaf 2026 zijn de uitgave meer structureel van aard. In 2024 is voor de incidentele projecten uit deze visie een bedrag van € 648.000 opgenomen.

Opstellen transformatievisies
In het jaar 2023 is de woonzorgvisie vastgesteld. Daarbij hoort een uitvoeringsplan dat loopt van 2024 tot en met 2028. Voor de jaren 2024 tot en met 2027 wordt een transformatievisie ontwikkeld voor de diverse wijken in de Gemeente Stein. Het opstellen van deze transformatievisies betreft een eenmalige activiteit en wordt dan ook als incidentele uitgave gezien.

Sloop vm zalencentrum Vivaldi
In 2023 zou het voormalig zalencentrum Vivaldi worden gesloopt. Door de tijdelijke huisvesting van asielzoekers is er sprake van uitstel.

Implementatie omgevingswet
De omgevingswet treedt in werking per 1 januari 2024. De benodigde implementatiekosten zijn eenmalig van aard en hiervoor is een reserve opgenomen. Voor 2024 wordt er € 135.7000 onttrokken aan deze reserve. Omdat de middelen vanuit het rijk pas beschikbaar komen in de meicirculaire van 2024 en de reeds gemaakte reserve ontoereikend was heeft er nog een onttrekking plaatsgevonden van € 50.000 uit de algemene reserve. Op het moment dat de definitieve middelen vanuit het rijk zijn toegekend en deze toereikend zijn om de begrote kosten te dekken, zullen deze worden teruggestort in de algemene reserve.

Totaal saldo per taakveld

(x € 1.000)	2024 Lasten	2024 Baten	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo	2027 Saldo
Bestuur	1.977	30	-1.947	-1.883	-1.868	-1.795
Mutaties reserves	366	1.749	1.383	411	374	284
Burgerzaken	1.338	435	-903	-811	-836	-822
Beheer overige gebouwen en gronden	171	59	-112	-112	-142	-142
Overhead	9.187	5	-9.182	-9.038	-9.234	-9.229
Treasury	97	926	829	867	856	854
OZB woningen	0	4.087	4.087	4.258	4.412	4.553
OZB niet-woningen	0	2.185	2.185	2.276	2.358	2.434
Belastingen overig	202	0	-202	-204	-210	-215
Algemene uitkering en overige uitkering	0	51.178	51.178	54.039	50.865	52.294
Overige baten en lasten	1.665	0	-1.665	-2.035	-2.695	-3.318
Bestuur en ondersteuning	15.003	60.655	45.652	47.770	43.881	44.897
Crisisbeheersing en Brandweer	1.826	102	-1.725	-1.768	-1.820	-1.873
Openbare orde en veiligheid	1.027	1	-1.026	-1.022	-977	-991
Veiligheid	2.854	103	-2.751	-2.790	-2.797	-2.864
Verkeer, wegen en water	5.533	592	-4.941	-5.287	-5.561	-6.083
Parkeren	88	0	-88	-119	-122	-126
Economische havens en waterwegen	45	46	1	1	1	1
Verkeer en vervoer en waterstaat	5.666	638	-5.029	-5.405	-5.683	-6.209
Economische ontwikkeling	104	0	-104	-105	-104	-104
Bedrijfsloket- en regelingen	207	128	-79	-98	-94	-92
Economische promotie	725	210	-515	-274	-267	-257
Economie	1.036	337	-699	-477	-465	-453
Openbaar basisonderwijs	586	73	-513	-517	-521	-527
Onderwijshuisvesting	1.576	167	-1.409	-1.668	-1.558	-1.531
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.266	332	-935	-950	-960	-987
Onderwijs	3.429	572	-2.856	-3.135	-3.039	-3.045
Sportbeleid en activering	450	178	-273	-279	-292	-421
Sportaccommodaties	1.091	270	-821	-845	-833	-785
Cultuurpresentatie, productie participat	429	1	-427	-430	-430	-408
Musea	205	11	-194	-193	-192	-192
Cultureel erfgoed	153	0	-153	-153	-152	-152
Media	484	32	-452	-462	-472	-483
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	3.080	192	-2.887	-2.868	-2.923	-2.929
Sport, cultuur en recreatie	5.892	685	-5.207	-5.230	-5.295	-5.369
Samenkracht en burgerparticipatie	4.547	1.319	-3.228	-3.222	-3.005	-3.017
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.027	58	-969	-989	-1.006	-1.025
Inkomensregelingen	7.816	5.249	-2.567	-2.601	-2.703	-2.658
Begeleide participatie	3.089	0	-3.089	-2.985	-2.803	-2.658
Arbeidsparticipatie	133	0	-133	-133	-132	-132
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	736	204	-532	-532	-395	-393
Hulp bij het huishouden (WMO)	3.560	0	-3.560	-3.714	-3.794	-3.967
Begeleiding (WMO)	1.452	0	-1.452	-1.507	-1.564	-1.624

(x € 1.000)	2024 Lasten	2024 Baten	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo	2027 Saldo
Dagbesteding (WMO)	542	0	-542	-553	-563	-579
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	129	0	-129	-131	-134	-140
Jeugdhulp begeleiding	1.676	0	-1.676	-1.711	-1.753	-1.794
Jeugdhulp behandeling	3.174	0	-3.174	-3.261	-3.351	-3.442
Jeugdhulp dagbesteding	270	0	-270	-270	-275	-279
Jeugdhulp zonder verblijf overig	514	0	-514	-517	-522	-525
Pleegzorg	135	0	-135	-137	-141	-144
Gezinsgericht	75	0	-75	-77	-81	-84
Jeugdhulp met verblijf overig	736	0	-736	-756	-779	-801
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf	845	0	-845	-848	-851	-855
Gesloten plaatsing	22	0	-22	-22	-22	-22
Geescaleerde zorg 18+	13	0	-13	-14	-13	-13
Jeugdbescherming	189	0	-189	-194	-199	-205
Jeugdreclassering	76	0	-76	-77	-78	-79
Sociaal domein	30.754	6.830	-23.924	-24.252	-24.163	-24.436
Volksgezondheid	1.675	199	-1.476	-1.550	-1.507	-1.525
Riolering	2.463	3.373	910	951	995	1.023
Afval	3.310	4.344	1.034	1.140	1.227	1.218
Milieubeheer	2.247	675	-1.572	-938	-907	-923
Begraafplaatsen	165	45	-120	-118	-116	-117
Volksgezondheid en milieu	9.860	8.637	-1.223	-514	-308	-324
Ruimtelijke ordening	623	10	-613	-508	-516	-516
Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	6.385	6.698	312	84	-3	-4
Wonen en bouwen	2.095	931	-1.164	-1.141	-1.048	-866
Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging	9.103	7.639	-1.464	-1.565	-1.568	-1.385
Totaal	**83.597**	**86.095**	**2.499**	**4.401**	**561**	**812**

Reserves en voorzieningen

Volgens het BBV artikel 19, lid d en artikel 23 lid c moet in de toelichting op het overzicht van baten en lasten een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden opgenomen. In onderstaan overzicht zijn deze belangrijkste posten weergegeven. Tevens wordt het verloopoverzicht aangegeven van de voorzieningen.

De kenmerken van reserve en een voorziening zijn:

	Reserve	**Voorziening**
Vermogenscategorie	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Vormen en opheffen	Bevoegdheid gemeenteraad	Bevoegdheid gemeenteraad
Beschikkingsbevoegdheid	Raad	College
Toevoeging	Via resultaatbestemming	Loopt via de exploitatie
Onttrekking	Via resultaatbestemming	Rechtstreeks tlv voorziening
Financiele onderbouwing	Aangeraden niet verplicht vanuit de verslaggevingsregels	Verplicht
Negatief saldo	Niet toegestaan	Alleen tijdelijk en onder voorwaarden bij tariefegalisatie

Voor een verdere onderbouwing verwijzen wij naar de nota Reserves en Voorzieningen.

Verloop reserves

RESERVES	Stand 31-dec 2022	Storting 2023	Onttrekking 2023	Stand 31-dec 2023	Storting 2024	Onttrekking 2024	Stand 31-dec 2024	Storting 2025	Onttrekking 2025	Stand 31-dec 2025	Storting 2026	Onttrekking 2026	Stand 31-dec 2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Stand 31-dec 2027
Algemene reserve	20.872	148	3.467	17.554	316	602	17.268	87	0	17.355	0	0	17.355	0	0	17.355
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting (B)	1.183	0	49	1.134	0	49	1.084	0	49	1.035	0	49	986	0	49	936
Reserve uitbreiding sporthal Stein (B)	82	0	20	61	0	20	41	0	20	20	0	20	0	0	0	0
Reserve sociaal domein	510	0	244	266	0	0	266	0	0	266	0	0	266	0	0	266
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant (B)	130	0	26	105	0	26	79	0	26	54	0	26	28	0	26	2
Reserve Mergelakker (B)	101	0	17	84	0	17	68	0	17	51	0	17	34	0	17	17
Reserve MFC Stein (B)	204	0	7	197	0	7	191	0	7	184	0	7	177	0	7	170
Reserve Maaslandcentrum (B)	78	0	20	59	0	20	39	0	20	20	0	20	0	0	0	0
Reserve egalisatie afval	799	0	45	754	0	145	609	0	145	464	0	0	464	0	0	464
Reserve krimp	995	0	617	378	0	127	251	0	86	165	0	107	58	0	57	1
Reserve regiobijdrage	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290
Reserve incidentele investeringen (B)	904	0	76	827	0	76	751	0	73	678	0	73	605	0	73	533
Reserve archeologisch museum (B)	85	0	8	77	0	8	69	0	8	61	0	8	54	0	8	46
Reserve stationsomgeving (B)	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	25	975	0	25	950	0	25	925
Reserve bijdrage ESZL	261	0	25	236	0	75	161	0	0	161	0	0	161	0	0	161
Reserve bouwgrondexploitaties	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Reserve pilots duurzaamheid	823	0	654	169	0	168	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Reserve invoeringomgevingswet	416	0	271	145	0	136	10	0	0	10	0	0	10	0	0	10
Reserve parkeerplaats veer Berg ad Maas	340	0	14	326	0	14	313	0	14	299	0	14	286	0	14	272
Reserve parkeerplaats Steinerbos	200	0	0	200	0	10	190	0	10	180	0	10	170	0	10	160
Reserve noodfonds	950	0	207	743	50	0	793	0	0	793	0	0	793	0	0	793
Reserve uitvoeringsagenda toerisme 23-26	90	1.000	250	840	0	250	590	0	0	590	0	0	590	0	0	590
Reserve omscholingsfonds	0	500	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
Totaal	**30.315**	**1.648**	**6.016**	**25.947**	**366**	**1.749**	**24.564**	**87**	**498**	**24.153**	**0**	**374**	**23.779**	**0**	**284**	**23.494**

Mutaties algemene reserve	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Rekeningresultaat	4.472		
Vrijval agv beeindiging huur loods	24		
Doorgeschoven posten	736	-1.692	
Grondexploitaties	-274	148	315
Uitvoering cultuur en recreatie CA 2018	-299		
Toerisme parkeerplaats Berg	-300		
Asbestsanering Avonturijn	-158		
Opstellen businesscase Groenewald	-46		
Financiele dekking Steinerbos	-33	-15	
Transformatieplan Jeugd	-96		
Sanitaire units	-180	-260	
Reserve uitvoeringsagenda toerisme	-39	-1.000	
Sloopkosten Vivaldi			-72
Omscholingspremie		-500	
Energievisie			-480
Invoering Omgevingswet			-50
Totaal mutaties algemene reserve	**3.807**	**-3.319**	**-287**

Toelichting mutaties reserves

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruterings reserve
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting	Deze reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de grond (voormalig gemeentehuis) en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van het huidige gemeentehuis.	Bestuur en ondersteuning	ja
Reserve uitbreiding sporthal Stein	Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van de sporthal Merode.	Sport, cultuur en recreatie	ja
Reserve sociaal domein	Vanaf begrotingsjaar 2020 is er een andere systematiek rondom de reserve Sociaal Domein. De budgetneutraliteit binnen het totale domein is losgelaten, waardoor er geen verrekening meer plaats vindt met de reserve. De lasten binnen het Sociale Domein zijn naar een reëel niveau gebracht en zullen structureel geborgd worden binnen de exploitatie.	Sociaal domein	-

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruterings reserve
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de bouwgrondexploitatie Assevedo-straat en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de exploitatielasten (huurpenningen) van Bredeschool IKC de Triviant.	Onderwijs	-
Reserve Mergelakker	De opbrengsten uit de grondexploitatie worden aangewend ter dekking van investeringen ter realisatie van het huidige clubgebouw ter huisvesting van de voetbal- en tennisvereniging die van het sportcomplex gebruik maken.	Sport, cultuur en recreatie	ja
Reserve MFC Stein	De reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van het Multifunctioneel Centrum Stein. Daarnaast is in 2011 het teruggevorderde, teveel uitbetaalde subsidie aan het muziekonderwijs in deze reserve gestort. Dit ter dekking van de verhuiskosten na realisatie van het MFC.	Sociaal domein	ja
Reserve Maaslandcentrum	Betreft een bestemmingsreserve ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de uitvoering van de revitalisering van het MLC. Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis van Elsloo.	Sociaal domein	ja
Reserve egalisatie afval	De kosten van het afvalcompartiment worden gedekt uit de opbrengsten binnen dit compartiment. Een saldo wordt verrekend met de egalisatiereserve afvalstoffenheffingen.	Volksgezondheid en milieu	-
Reserve krimp	De gemeente Stein ontving via de krimpmaatstaf geld uit het gemeentefonds. Om deze gelden in te zetten voor onderwerpen die met krimp te maken hebben is deze reserve gecreëerd.	Ruimtelijke ordening	-
Reserve MFC Regiofonds			-

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruterings reserve
Reserve incidentele investeringen	Een bijdrage in de bezuinigingstaakstelling in 2011 is gezocht in aanwending van een gedeelte van de algemene reserve (Kadernota 2012). Deze bezuiniging is onder andere gerealiseerd door het treffen van een bestemmingsreserve ter dekking van de afschrijvingskosten van incidentele investeringen.	Bestuur en ondersteuning	ja
Reserve archeologisch museum (B)	Betreft een bestemmingsreserve voor de afdekking van de kapitaallasten van de extra investering in 2013 van € 155.000.	Sport, cultuur en recreatie	ja
Reserve stationsomgeving	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 7 november 2013. Deze reserve wordt ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten van de stationsomgeving Beek-Elsloo.	Ruimtelijke ordening	ja
Reserve bijdrage ESZL	De reserve bijdrage ESZL is in 2014 gevormd door in 6 x € 75.500 te onttrekken aan de krimpreserve en te storten in deze reserve. Voor de periode 2015 tot en met 2020 is de jaarlijkse bijdrage aan de ESZL afgedekt uit de vrijval van de structurele procesgelden voor de Regiovisie.	Verkeer, vervoer en waterstaat	ja
Reserve bouwgrondexploitaties	Deze reserve is ingesteld ter afdekking van de financiële gevolgen (afdekking kapitaallasten) voortvloeiende uit de gewijzigde verslagleggingsregels Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016. De reserve wordt gevoed door de vrijval van de voorziening "Te verwachten verliezen", gedeelte Bramert-Noord fase 1 en fase 2. Deze vrijval ontstaat eveneens als gevolg van de gewijzigde verslagleggingsregels	Ruimtelijke ordening	-
Reserve pilots duurzaamheid	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen. De reserve wordt in de jaren 2019, 2020 en 2021 ingezet	Volksgezondheid en milieu	-

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruterings reserve
	voor de uitvoering van de energievisie 2018-2021.		
Reserve invoering Omgevingswet	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen. De reserve wordt in 2019 en 2020 ingezet voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.	Ruimtelijke ordening	-
Reserve parkeerplaats veer Berg ad Maas	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de aanleg van de parkeerplaats bij het veer in Berg aan de Maas. Deze reserve wordt gevoed uit het budget van de toeristische uitvoeringsagenda.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-
Reserve parkeerplaats Steinerbos	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de aanleg van de aanleg van de parkeerplaats Steinerbos. Deze reserve wordt gevoed uit het budget van de toeristische uitvoeringsagenda.	Verkeer, vervoer en waterstaat	-
Reserve noodfonds	Betreft een bestemmingsreserve ter dekking van extra lasten of minder baten gerelateerd aan corona. De reserve is ingesteld naar aanleiding van de middelen die zijn ontvangen van het Rijk. In het bestuursakkoord 2022-2026 Duurzaam bouwen met vertrouwen is opgenomen dat vanuit dit coronaherstelfonds ondernemers, verenigingen en instellingen zullen worden ondersteund.	Bestuur en ondersteuning	-
Reserve uitvoeringsagenda toerisme	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van het bestuursakkoord 2023-2026 Duurzaam bouwen met vertrouwen.	Sport, cultuur en recreatie	-

Reserve	Toelichting mutaties	Relatie programma	Bruterings reserve
Reserve omscholingsfonds	Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van het bestuursakkoord 2023-2026 Duurzaam bouwen met vertrouwen. De reserve wordt ingezet voor het omscholingsfonds. Dit omscholingsfonds moet ervoor zorgen dat inwoners die op dit moment minder kansrijk zijn op de arbeidsmarkt worden omgeschoold naar beroepen waar grote schaarste is.	Bestuur en ondersteuning	-

Verloop voorzieningen

VOORZIENINGEN	Stand 31-dec 2022	Storting 2023	Onttrekking 2023	Stand 31-dec 2023	Storting 2024	Onttrekking 2024	Stand 31-dec 2024	Storting 2025	Onttrekking 2025	Stand 31-dec 2025	Storting 2026	Onttrekking 2026	Stand 31-dec 2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Stand 31-dec 2027
Voorzieningen dubieuze vorderingen woonwagenbewoners	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5
Voorziening groot onderhoud wegen	370	975	1.258	87	895	824	158	945	1.103	0	805	325	479	915	435	959
Voorzieningen verwachte verliezen gondexploitaties	335	-26	0	309	0	279	30	0	0	30	0	0	30	0	0	30
Voorziening onderh. Kunstwerk en viaduct.	195	43	31	207	43	19	231	43	100	174	43	50	167	43	50	159
Voorziening kleine monumenten	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	1.059	32	32	1.059	32	32	1.059	32	32	1.059	32	32	1.059	32	32	1.059
Voorziening pensioenvoorziening (oud) wethouders	1.384	75	59	1.400	75	59	1.416	75	59	1.432	75	59	1.448	75	59	1.464
Voorziening dubieuze debiteuren	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134	0	0	134
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	1.578	538	391	1.726	538	658	1.606	538	507	1.638	538	692	1.485	538	692	1.332
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	392	34	82	344	34	15	362	34	73	323	34	190	167	34	190	10
Voorziening wethouderuitkeringen	369	58	134	293	35	105	223	20	90	153	0	52	100	0	73	28
Voorziening riool (cf art 44 lid 2 BBV)	665	0	290	375	0	0	375	0	0	375	0	0	375	0	0	375
Voorz verw verliezen voorm Vivaldi	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83	0	0	83
Voorziening verlofsparen	25	20	0	45	20	0	65	20	0	85	20	0	105	20	0	125
Voorziening bijdrage Xonar	0	244	244	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**6.597**	**1.991**	**2.520**	**6.069**	**1.671**	**1.990**	**5.750**	**1.707**	**1.963**	**5.494**	**1.546**	**1.400**	**5.641**	**1.656**	**1.530**	**5.767**

Toelichting mutaties voorziening

Voorziening	Toelichting mutaties	Relatie programma
Voorzieningen dubieuze vorderingen woonwagenbewoners	Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen op woonwagenbewoners is de voorziening dubieuze vorderingen woonwagenbewoners gevormd.	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening groot onderhoud gem huizen en fanfarezalen	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende .	Samenkracht en burgerparticipatie
Voorziening groot onderhoud wegen	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorzieningen verwachte verliezen grondexploitaties	De omvang deze voorziening moet voldoende zijn om de risico's af te dekken (zie paragraaf grondbeleid).	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening onderh. Kunstwerk en viaduct.	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorziening kleine monumenten	Het doel van deze voorziening is het uitvoeren van restauratie en achterstallig onderhoud kleine monumenten.	Sport, cultuur en recreatie
Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken		Sociaal Domein
Voorziening planschades	Om te voorkomen dat planschadekosten voor rekening van de gemeente komen, door het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, is deze voorziening gevormd. Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Vooraf wordt er een bedrag aan de gemeente betaald waaruit eventuele planschades worden betaald.	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Voorziening pensioenvoorziening (oud) wethouders	De toekomstige pensioenrechten van de (oud) wethouders is bij Wet geregeld in de Wet APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Voor het realiseren van de verplichting ten aanzien van de verstreken diensttijd van de actieve wethouders, de oud-wethouders met wachtgeld en de oud-wethouders zonder wachtgeld, is deze voorziening gevormd.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening dubieuze debiteuren	De toevoeging is gebaseerd op een inschatting van de oninbaarheid. Bedragen worden onttrokken zodra een debiteur daadwerkelijk oninbaar wordt verklaard.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.	Diverse programma's
Voorziening vordering verkoop vennootschap		Bestuur en ondersteuning

Voorziening	Toelichting mutaties	Relatie programma
Voorziening wachtgeldverplichtingen	In verband met betalingen van toekomstige wachtgeldverplichtingen voor personeel is deze voorziening ingesteld.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende beheerplan.	Sport, cultuur en recreatie
Voorziening wethouderuitkeringen	In 2014 is deze voorziening gevormd in verband met betalingen van te verwachten wachtgelduitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2026. om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening riool (cf art 44 lid 2 BBV)	De rioolvoorziening is verwerkt op basis van nominale waarde en met inachtneming van artikel 44, lid 2 BBV. Vanuit het GRP is er geen inzicht in de wijze waarop het riooltarief is opgebouwd en is een voorziening op basis van artikel 44, lid 1 BBV niet mogelijk.	Volksgezondheid en milieu
Voorz verw verliezen voorm Vivaldi		Bestuur en ondersteuning
Voorziening verlofsparen	Naar aanleiding van nieuwe CAO, krijgt personeel de gelegenheid om verlof te sparen. Hiervoor is deze voorziening ingesteld.	Bestuur en ondersteuning
Voorziening Xonar	Naar aanleiding van het toekennen van een eenmalige, financiële bijdrage van maximaal € 243.902 aan stichting XONAR is er een voorziening voor deze financiële verplichting gevormd. Deze bijdrage is bedoeld om de zorgcontinuïteit voor onze jeugdigen veilig te stellen.	Sociaal Domein

Uiteenzetting financiële positie

Belangrijk hierbij is dat het bij de financiële positie nadrukkelijk gaat om het beeld van de financiën over het begrotingsjaar en de daarop volgende jaren. De financiële positie speelt een belangrijke rol in het kader van een adequaat en integraal afwegingsproces betreffende de te varen koers op de korte, maar vooral op de middellange termijn.

Op basis van de uitgangspunten ontstaat het navolgende financieel beeld voor het jaar 2024-2027:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Primaire begroting 2023 (incl. amendement)	3.023	4.732	1.206	
Mutaties raadsbesluiten				
Aanvullend krediet Avonturijn	-45	-29	-29	
Laagdrempelig ontmoeten	-19	-19	-19	
Slotwijziging 2022	-14	-28	-29	
Stationsomgeving Beek-Elsloo	-8	-19	-18	
Bestuursrapportage 2023	233	-59	-403	-208
Totaal saldo voor begroting	**3.169**	**4.577**	**708**	**-208**
Begroting 2024				
- Indexering	152	132	169	391
- Kadernota	-664	-756	-737	-563
- Begroting	-661	7	101	139
- Septembercirculaire	503	442	321	1.054
Begrotingssaldo	**2.499**	**4.401**	**561**	**812**
Incidentele lasten	1.964	584	502	57
Incidentele baten	1.958	584	502	57
Structureel saldo	**2.506**	**4.401**	**561**	**812**

Investeringsplanning:
Onderstaand volgt een uitsplitsing van de investeringsplanning naar economisch en maatschappelijk nut:

Investeringsplanning	2024	2025	2026	2027
Economisch nut	8.896	8.780	4.996	4.333
Maatschappelijk nut	11.862	6.333	9.884	7.829
Financieel/Immaterieel vast actief	500			
Totaal	**21.258**	**15.113**	**14.880**	**12.162**

EMU saldo

Omschrijving	T-1 2023 x € 1.000 Volgens begroting 2022 incl. berap	T 2024 x € 1.000 Volgens begroting 2024	T+1 2025 x € 1.000 Volgens begroting 2023	T+2 2026 x € 1.000 Volgens begroting 2023	T+3 2027 x € 1.000 Volgens begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.149	1.116	3.990	187	528
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	10.354	16.784	10.616	9.235	7.123
3. Mutatie voorzieningen	-502	-40	-256	115	126
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-128	-2.645	1.280	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-13.877**	**-13.063**	**-8.162**	**-8.933**	**-6.469**

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	Realisatie 31-12-22	Begroting 31-12-23	Begroting 31-12-24	Begroting 31-12-25	Begroting 31-12-26	Begroting 31-12-27
Immateriële vaste activa	*7*	*182*	*182*	*182*	*182*	*182*
- Afschrijvingen		0	0	0	0	0
- Investeringen		175	0	0	0	0
Materiële vaste activa	*90.496*	*100.480*	*117.154*	*127.570*	*136.605*	*143.528*
- Afschrijvingen		3.927	4.084	4.697	5.045	5.239
- Investeringen		13.911	20.758	15.113	14.080	12.162
Financiële vaste activa	*5.567*	*6.194*	*6.250*	*5.902*	*5.546*	*5.179*
Leningen woningbouwcorporaties	2.421	2.147	1.870	1.694	1.518	1.342
Overige langlopende leningen	2.477	3.379	3.712	3.540	3.360	3.169
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Leningen aan deelneming	0	0	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	668	668	668	668	668	668
Totaal vaste activa	**96.070**	**106.856**	**123.586**	**133.654**	**142.333**	**148.889**
Vlottende activa:	13.199	13.071	10.426	11.706	11.706	11.706
- Voorraden	1.493	1.365	-1.280	0	0	0
- Vorderingen	7.051	7.051	7.051	7.051	7.051	7.051
- Liquide middelen	3.516	3.516	3.516	3.516	3.516	3.516
- Overlopende activa	1.139	1.139	1.139	1.139	1.139	1.139
Totaal vlottende activa	**13.200**	**13.071**	**10.426**	**11.706**	**11.706**	**11.706**
Totale activa	**109.271**	**119.927**	**134.012**	**145.360**	**154.039**	**160.595**

Omschrijving	Realisatie 31-12-22	Begroting 31-12-23	Begroting 31-12-24	Begroting 31-12-25	Begroting 31-12-26	Begroting 31-12-27
Eigen vermogen	*30.313*	*27.189*	*28.305*	*32.295*	*32.482*	*33.009*
- Algemene reserve	16.400	17.551	18.510	21.096	25.497	26.058
- Bestemmingsreserves	8.987	8.393	7.296	6.798	6.424	6.139
-Resultaat	4.926	1.245	2.499	4.401	561	812
Voorzieningen	*5.371*	*4.869*	*4.829*	*4.573*	*4.688*	*4.814*
- toevoegingen aan voorzieningen		1.986	1.639	1.675	1.514	1.624
- onttrekkingen aan voorzieningen		2.488	1.679	1.931	1.400	1.498
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	*59.279*	*73.561*	*86.569*	*94.184*	*102.562*	*108.464*
- Onderhandse leningen	59.234	73.516	86.524	94.139	102.517	108.419
- Door derden belegde gelden	30	30	30	30	30	30
- Waarborgsommen	15	15	15	15	15	15
Totaal vaste passiva	**94.963**	**105.619**	**119.704**	**131.052**	**139.731**	**146.287**
Vlottende passiva:						
Vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	*6.149*	*6.149*	*6.149*	*6.149*	*6.149*	*6.149*
- Kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0
- Banksaldi	0	0	0	0	0	0
- Overige schulden	6.149	6.149	6.149	6.149	6.149	6.149
Overlopende passiva	*8.159*	*8.159*	*8.159*	*8.159*	*8.159*	*8.159*
Totaal vlottende passiva	**14.308**	**14.308**	**14.308**	**14.308**	**14.308**	**14.308**
Totaal passiva	**109.271**	**119.927**	**134.012**	**145.360**	**154.039**	**160.595**

Investeringsplanning 2024-2027

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Aanschaf meubilair en inrichting gemeent	24	24	24	24
Ipads tbv raadsleden	0	0	12	0
Telefoontoestellen	0	0	0	150
Burostoelen gemeentehuis	70	0	0	0
Hardware werkplekken mobiele devices	0	0	0	220
Cameratechniek raadzaal	32	0	0	0
Zaak / DMS / Makelaar	0	0	0	375
Bus wijk Urmond 9	0	53	0	0
Bus transport 12	0	55	0	0
Maaimachine 3delig	0	85	0	0
Tractor	0	70	0	0
Heftruck wijkbeheer	30	0	0	0
Bestuur en ondersteuning	**156**	**287**	**36**	**769**
Vervangen camera's cameratoezicht	0	0	0	60
Veiligheid	**0**	**0**	**0**	**60**
Verkeerskundige aanpassingen Bergerstr	20	400	0	0
LED armaturen openbare verlichting	234	166	0	0
GGA Stein centrum wegen	0	50	1.100	0
Vervangen lichtmasten	40	142	47	31
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	200	200	200	0
Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg	470	0	0	0
Jaagpaden Julianakanaal	50	1.000	0	0
Doorfietspad/op-afrit Elsloo	2.389	1.200	0	0
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein	190	250	750	0
Opknappen Beatrixplein	416	0	0	0
Parkeerplaats Steinerbos	125	0	0	0
GGA Nieuwdorp (wegen)	100	2.400	2.400	0
Maatregelen rotondevisie	101	0	0	0
GGA Meers	50	2.550	2.550	0
Stationsomgeving	1.500	0	0	0
Fietspadenstructuur	650	0	0	0
Trage paadjes	400	0	0	0
Herstel oude dorpskernen	750	0	750	0
Reconstructie Michiel de Ruyterstraat	1.200	0	0	0
Herinrichting Koolweg	0	50	1.050	0
Doorfietspad	0	750	0	0
Grote Straat Beekstraat (wegen)	500	0	0	0
Heerstraat Zuid (wegen)	0	0	50	1.650
Wegreconstructie Schoorweg	190	0	0	0
Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath	155	0	0	0
Kruising Meerser Eindstraat-Maasbanderke	0	175	0	0
Parkeerplaats brasserie Steinerbos	200	0	0	0
Nieuwdorp upgrade kerkplein	0	100	0	0
Herinrichting Dross. Jonker van Kesselst	0	50	650	0
Rotonde Gerichtstraat / Heerstraat-Noord	0	0	50	550
Rotonde Steinderweg / Merodestraat	0	0	50	600

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Aanpak rotonde Heerstraat-Zuid / Heistee	0	0	0	400
Aanpak rotonde Steinderweg / Helmbloem	0	0	0	400
Herinrichting Omphaliusstraat	0	0	0	350
Herinrichting Gerichtstraat	0	0	0	750
Herinrichting Heerstraat-Noord	0	0	100	1.900
Beekstraat / De Bath - realiseren parkee	0	0	0	550
Herinrichting Odalaan	0	0	0	100
Reconstructie Mauritslaan/Heirstraat	0	0	0	2.500
Siekendaal weg Beek-Elsloo	500	0	0	0
Reonstructie Bergerweg	656	0	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	50	184	0	0
Verkeer vervoer en waterstaat	**11.135**	**9.666**	**9.747**	**9.781**
Fietsrouteplan rivierplan Maasvallei	387	0	0	0
Economie zaken	**387**	**0**	**0**	**0**
Uitbreiding Groenewald meubilair	0	204	0	0
Uitbreiding Groenewald technische instal	1.974	0	0	0
Uitbreiding Groenewald bouwkosten	3.224	0	0	0
Onderwijs	**5.198**	**204**	**0**	**0**
Vervangen speelvoorzieningen	186	27	0	0
Renovatie kunstgrasveld Hetjen veld A	457	0	0	0
Maatr duurzaamheid Hetjen veld A	34	0	0	0
Levensbomenbos	148	0	0	0
Nieuwdorp buurttuin	0	450	0	0
Sport, cultuur en recreatie	**825**	**477**	**0**	**0**
Vervangen pompgemalen	170	44	44	44
GGA Stein centrum riool	0	50	1.100	0
Vervangen / renoveren riool	493	237	210	399
Bus Stein Schoon 8	0	53	0	0
Rioned riool	0	27	0	0
Vervangen en relinen vrijvervalriolen	957	947	603	399
Wateroverlastmaatregelen	390	320	1.110	0
Emissie maatregelen	150	1.100	480	0
Afkoppelen riolen	200	200	200	0
GGA Meers riool	50	1.000	500	0
Aanp rotonde Steinerweg-Koolweg (riool)	180	0	0	0
Opknappen Beatrixplein (riool)	160	0	0	0
Grote Straat Beekstraat (riool)	308	0	0	0
Heerstraat Zuid (riool)	0	0	50	710
Waltstraat e.o. (riool)	0	500	0	0
Volksgezondheid en milieu	**3.058**	**4.478**	**4.297**	**1.552**
Starterslening	500	0	0	0
Ruimtelijke ordening	**500**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**21.258**	**15.113**	**14.080**	**12.162**

Bestuur en ondersteuning

Aanschaf meubilair
Dit betreft een reguliere investering om jaarlijks een deel van het meubilair (exclusief burostoelen) in het gemeentehuis te kunnen vervangen. Daarnaast kunnen kleine aanpassingen in de inrichting van het gebouw hiermee bekostigd worden.

iPads tbv raadsleden
Op basis van het vervangingsschema worden in 2026 de iPads voor de raadsleden vervangen.

Telefoontoestellen
Op basis van het vervangingsschema worden in 2027 de telefoontoestellen vervangen.

Burostoelen gemeentehuis
Dit betreft een reguliere vervangingsinvestering om alle burostoelen in het gemeentehuis te kunnen vervangen.

Hardware werkplekken mobiele devices
Dit betreft een reguliere investering om in 2027 de mobiele devices te kunnen vervangen.

Cameratechniek raadzaal
Dit betreft een reguliere vervangingsinvestering om het camerasysteem in de raadzaal van het gemeentehuis te kunnen vervangen.

Zaak / DMS / Makelaar
Dit betreft een reguliere investering om het Zaak/DMS/Makelaar systeem in 2027 te kunnen vervangen.

Bus wijk Urmond 9
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 een bus vervangen die ingezet worden voor het plantsoenonderhoud in de deelgebieden Urmond.

Bus transport 12
De bus die voornamelijk wordt ingezet voor het transport van zwaarder materieel wordt op basis van het vervangingsschema in 2025 vervangen. Buiten het groeiseizoen wordt de bus ook voor andere doeleinden ingezet.

Maaimachine 3delig
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 de maaimachine voor het maaien van grootschalige gazons vervangen.

Tractor
Op basis van het vervangingsschema wordt in 2025 de smalspoor tractor vervangen. Deze tractor (<70 pk) wordt ingezet voor het schoonblazen van fietspaden en het maaien van extensief gras (bermen) langs toeristische (wandel)routes, vervangen.

Heftruck wijkbeheer
Betreft de aanschaf van een elektrische heftruck bij team wijkbeheer. Dit levert een jaarlijkse besparing op van € 1.800 vanwege vervallen kosten inhuur kraan, laadschop of heftruck.

Veiligheid

Vervangen camera's toezicht
Dit betreft een reguliere vervangingsinvestering om het de camera's die in 2023 geplaatst zijn te kunnen vervangen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

Verkeerskundige aanpassingen Bergerstraat
In 2024 wordt gestart met de voorbereiding van de verkeerskundige aanpassingen van de Bergerstraat tussen de Veerweg en de komgrens Nattenhoven. De uitvoering wordt in 2025 opgepakt.

LED armaturen openbare verlichting
Conform het vigerende beleid worden conventionele armaturen planmatig vervangen door LED armaturen.

GGA Stein centrum wegen
Het laatste gebied dat is aangewezen in verband met de gebiedsgewijze aanpak is Stein Centrum. Door de onduidelijkheid over eventuele aanleg van het Groene Net is in de voorgaande jaren de realisatie hiervan doorgeschoven naar 2026. In 2025 is de start van de voorbereiding van de GGA Stein Centrum voorzien.

Vervangen lichtmasten
Betreft het vervangen van lichtmasten conform het vastgestelde beleidsplan.

Verkeersmaatregelen veilige schoolomgeving
Eind 2020 is het Mobiliteitsplan 2021-2025 vastgesteld. Onderdeel van dit Mobiliteitsplan is het Meerjaren Investerings Plan Verkeer 2021-2025 (MIP Verkeer 2021-2025). In dit MIP Verkeer is een doorkijk gemaakt welke korte termijn projecten de komende jaren vanuit het budget Verkeersmaatregelen / Veilige schoolomgeving worden uitgevoerd.

Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg
De rotonde gelegen op de kruising Steinderweg-Koolweg is aan groot onderhoud toe. Bij dit onderhoud willen wij ook de rotonde ook aanpassen aan de laatste inzichten op gebied van verkeer en onderhoud. De uitvoering staat gepland voor 2024.

Jaagpaden Julianakanaal
Het medegebruik van jaagpaden is de laatste decennia sterk gestegen. Jaagpaden langs het Julianakanaal zijn geliefd bij menig recreant en sportliefhebber, maar ook voor functionele verplaatsingen met de fiets. Afgelopen jaren zijn enkele jaagpaden opgewaardeerd naar een fietspad en van enkele jaagpaden is het gebruik als wandelpad verbeterd. In overleg met Rijkswaterstaat bekijken we de mogelijkheden om meerdere wandeltrajecten te verbeteren en trajecten eventueel op te waarderen naar fietspad.

Doorfietspad/op-afrit Elsloo
De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen en de Chemelot Campus zijn van groot belang om onze sterke economische positie te behouden. Om die situatie ook op langere termijn te kunnen garanderen blijven investeringen op het gebied van verbetering van infrastructuur noodzakelijk. We investeren daarom in de infrastructuur rond het bedrijventerrein in Elsloo, de bereikbaarheid van Station Beek-Elsloo en het creëren van een snelfietsroute langs ons hoofdroutenetwerk.

In 2022 is hiervoor gestart met het project 'Aanpak rotondes en op- en afritten Businesspark Stein'. Het project heeft tot doel om het wegennet te verbeteren, de doorstroming te bevorderen

en de verkeersveiligheid te verbeteren. Het project heeft impact op en raakvlakken met meerdere (toekomstige) projecten langs dit traject van zowel gemeente als provincie Limburg. Het betreft onder andere het project 'Snelfietsroute Maastricht-Sittard' van de provincie en het project 'Stationsomgeving Beek - Elsloo'. De provincie heeft € 2,4 miljoen subsidie verstrekt voor het doorfietspad op Steins en Beeks grondgebied. Op grond van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning in 2025 een investeringsbudget van € 750.000 opgenomen voor de aanleg van het doorfietspad.

Gebiedsvisie Dorine Verschureplein
Het Dorine Verschureplein is een belangrijke centrale locatie in Elsloo. De ruimtelijke kwaliteit ter plaatse is aan verbetering toe en we verwachten toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen aan en rond het plein. Deze aspecten samen geven aanleiding tot het opstellen van een visie op de inrichting van het gebied.

Opknappen Beatrixplein
Voor het Beatrixplein wordt in 2023 een gebiedsvisie opgesteld. Aan het plein worden nieuwe woningen gerealiseerd.

Parkeerplaats Steinerbos
In het kader van de uitvoeringsagenda toerisme is een investeringsbudget opgenomen voor de parkeerplaats Steinerbos. De kapitaallasten van deze investering worden gedekt uit de bestemmingsreserve parkeerplaats Steinerbos.

GGA Nieuwdorp (wegen)
Investeringsbudget voor de gebiedsgerichte aanpak van de openbare ruimte in de parochie-wijk Nieuwdorp in het kader van het 'Wijkactieprogramma Toekomstbestendig Nieuwdorp'.

Maatregelen rotondevisie
Voor de implementatie van de rotondevisie is in de investeringsplanning een investering van € 101.086 opgenomen voor de inrichting van de resterende zeven rotondes, te weten: Elsloo station, Aronskelk, Heisteeg, Centrum West, Centrum Oost, Heirstraat en Steinerbos. De kosten van de inrichting van de overige drie rotondes (*Businesspark Stein Napoleonsbaan/Sanderboutlaan en de Koolweg)* worden gedekt uit reeds beschikbaar gestelde investeringsbudgetten van groot onderhoud en reconstructie.

GGA Meers
Diverse wegen en riolering in Meers zijn aan groot onderhoud toe. Wij willen de benodigde werkzaamheden gebiedsgericht aanpakken door samen met de bewoners tot een nieuwe toekomstbestendige inrichting te komen. De voorbereiding van het project start in 2024. De uitvoering vindt plaats in 2025 en 2026.

Stationsomgeving
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 en een separaat raadsvoorstel d.d. 8 juni 2023, is voor het verbeteren van de bereikbaarheid en kwaliteit van het station een totaal investeringsbudget van € 2.359.000 opgenomen. Dit bedrag wordt voor € 445.000 gesubsidieerd door provincie Limburg. De daadwerkelijke realisatie van de plannen is voorzien vanaf eind 2023, startend met het verleggen van kabels en leidingen. Vervolgens wordt gestart met de aanleg van de voorzieningen aan de Elsloo zijde en daarna aan de zijde van Beek. Het totale plan is in 2025 gereed. Een gedeelte van de kapitaallasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve Stationsomgeving Beek-Elsloo.

Fietspadenstructuur
Stein profileert zich steeds meer als fiets- en wandelgemeente. Daarbij hoort een nieuwe visie op de inrichting voor de fietser en wandelaar. In de komende periode zullen wij ons inzetten voor het inrichten van een aantal woongebieden en wegen waarbij de automobilist “te gast” is. Het wonen

en leven in een prettige en veilige omgeving staat daarbij centraal en is leidend. Bovendien kijken we naar een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners. Voordat concrete maatregelen worden benoemd wordt in 2023 en 2024 eerst gewerkt aan een nieuwe visie voor de inrichting van de openbare ruimte voor fietsers en wandelaars.

Trage paadjes
Door fietspaden aan de zijkant te voorzien van wandelstroken, het creëren van "trage paadjes" is een voorbeeld van een maatregel om een betere scheiding tussen utilitair en recreatief fietsverkeer en wielrenners maar ook tussen voetgangers en fietsers te realiseren.

Herstel oude dorpskernen
Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning een bedrag van €1,5 miljoen opgenomen voor het herstel van oude dorpskernen. In 2023 wordt voor Catsop onderzocht welke maatregelen kunnen worden getroffen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Reconstructie Michiel de Ruyterstraat
Op basis van verkeersarrangement Elsloo wordt de Michiel de Ruyterstraat opnieuw, op een verkeersveiligere wijze ingericht. De voorbereiding start in 2023; uitvoering volgt in 2024.

Herinrichting Koolweg
Op basis van het verkeersarrangement Elsloo wordt de Koolweg als eenrichtingsstraat ingericht. De voorbereiding start in 2025 terwijl de uitvoering in 2026 wordt opgepakt

Doorfietspad
De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen en de Chemelot Campus zijn van groot belang om onze sterke economische positie te behouden. Om die situatie ook op langere termijn te kunnen garanderen blijven investeringen op het gebied van verbetering van infrastructuur noodzakelijk. We investeren daarom in de infrastructuur rond het bedrijventerrein in Elsloo, de bereikbaarheid van Station Beek-Elsloo en het creëren van een snelfietsroute langs ons hoofdroutenetwerk.

In 2022 is hiervoor gestart met het project 'Aanpak rotondes en op- en afritten Businesspark Stein'. Het project heeft tot doel om het wegennet te verbeteren, de doorstroming te bevorderen en de verkeersveiligheid te verbeteren. Het project heeft impact op en raakvlakken met meerdere (toekomstige) projecten langs dit traject van zowel gemeente als provincie Limburg. Het betreft onder andere het project 'Snelfietsroute Maastricht-Sittard' van de provincie en het project 'Stationsomgeving Beek - Elsloo'. De provincie heeft € 2,4 miljoen subsidie verstrekt voor het doorfietspad op Steins en Beeks grondgebied. Op grond van het bestuursakkoord 2022-2026 is in de meerjarige investeringsplanning in 2025 een investeringsbudget van € 750.000 opgenomen voor de aanleg van het doorfietspad.

Grote Straat Beekstraat (wegen)
Op basis van het verkeersarrangement Urmond wordt, met het oog op een verhoging van de verkeersveiligheid de bocht nabij de waterpomp in 2024 aangepast.

Heerstraat Zuid (wegen)
Op basis van het verkeersarrangement Stein wordt de Heerstraat-Zuid volgens de kenmerken van Duurzaam Veilig Gebiedsontsluitingswegen ingericht teneinde de snelheid te verlagen en de verkeersveiligheid te vergroten. De voorbereiding start in 2026. De uitvoering staat gepland in 2026.

Wegreconstructie Schoorweg
De Schoorweg is aan het einde van zijn levensduur. Regulier onderhoud plegen heeft financieel gezien geen zin, omdat dan binnen korte tijd wederom onderhoud nodig is. De weg dient gereconstrueerd te worden zodat deze weer tientallen jaren in orde blijft.

Parkeerplaatsen Beekstraat/de Bath
In de directe omgeving van de Beekstraat / de Bath worden in 2024 parkeerplaatsen aangelegd voor bezoekers van Oud Urmond en de omliggende natuur.

Kruising Meerser Eindstraat-Maasbanderkerkweg
Op de kruising Meerser Eindstraat - Maasbanderkerkweg wordt in 2024 een T-kruising aangelegd om de verkeersveiligheid te verhogen. Hierbij wordt ook het monument van kapelaan Berix verplaatst.

Parkeerplaats brasserie Steinerbos
De parkeerplaats voor de brasserie Steinerbos wordt opgeknapt en toegankelijk gemaakt.

Nieuwdorp upgrade kerkplein
Upgrade kerkplein is onderdeel van de integrale planontwikkeling Bruisend Hart. De investering voorziet in diverse groen-maatregelen ter voorkoming van verdere warmtestress en draagt bij aan de bodeminfiltratie van het oppervlaktewater.

Herinrichting Dross. Jonker van Kesselstraat
De herinrichting van het weggedeelte tussen het winkelcentrum en de Mauritsweg.

Rotonde Gerichtstraat / Heerstraat-Noord
In het verkeersarrangement is opgenomen om een rotonde aan te leggen op de kruising Gerichtstraat / Heerstraat Noord. Met deze rotonde wordt de snelheid ter plekke verlaagt en wordt het voor langzaam verkeer veiliger om over te steken.

Rotonde Steinderweg / Merodestraat
In het verkeersarrangement is opgenomen om rotonde aan te brengen op de kruising Steinderweg / Merodestraat. Met deze rotonde wordt de snelheid ter plekke verlaagt en wordt het voor scholieren veiliger om de Steinderweg over te steken.

Aanpak rotonde Heerstraat-Zuid / Heisteeg
In het verkeersarrangement is opgenomen om rotonde op te knappen en opnieuw in te richten volgens de laatste richtlijnen.

Aanpak rotonde Steinderweg / Helmbloem
De rotonde wordt gerenoveerd omdat de onderhoudstoestand slecht is.

Herinrichting Omphaliusstraat
Het brede profiel in de Omphaliusstraat nodigt uit om te hard te rijden. De weg wordt gerenoveerd en versmald om de snelheid te verlagen.

Herinrichting Gerichtstraat
De onderhoudstoestand in de Gerichtstraat is slecht. De weg dient gerenoveerd te worden.

Herinrichting Heerstraat-Noord
In het verkeersarrangement is opgenomen om de Heerstraat Noord zodanig in te richten dat de snelheid verlaagd wordt en de verkeersveiligheid toeneemt.

Beekstraat / De Bath - realiseren parkeerplaatsen
Met het realiseren van parkeerplaatsen op de Bath, wordt de parkeerdruk in de Beekstraat verlaagt en wordt de doorgang ter plekke voor grotere voertuigen verbeterd. De parkeerplaatsen kunnen ook door toeristen gebruikt worden die van de natuur tussen de Maas en het kanaal willen genieten.

Herinrichting Odalaan
De onderhoudstoestand van de Odalaan is slecht. De weg dient gerenoveerd te worden.

Reconstructie Mauritslaan/Heirstraat
De Mauritslaan/Heirstraat zijn momenteel gebiedsontsluitingswegen waar 50 km per uur gereden mag worden. In het bestuursakkoord is beschreven om deze wegen terug te brengen naar de nieuwe landelijke categorie gebiedsontsluitingsweg 30 km/h. Om dit te kunnen realiseren is een andere inrichting van het wegprofiel noodzakelijk.

Reconstructie Siekendaalweg Beek-Elsloo
Door de gemeente Beek wordt in 2024 de Siekendaalweg op hun grondgebied gereconstrueerd. Het gedeelte op Steins grondgebied moet ook op korte termijn gereconstrueerd worden. Wij pakken dit samen met de gemeente Beek op. Hiermee wordt de overlast voor het verkeer beperkt. Wij nemen tegelijkertijd maatregelen om wateroverlast in Catsop te verminderen.

Reconstructie Bergerweg
De Bergerweg is aan het einde van zijn levensduur. Regulier onderhoud plegen heeft financieel gezien geen zin, omdat dan binnen korte tijd wederom onderhoud nodig is. De weg dient gereconstrueerd te worden zodat deze weer tientallen jaren in orde blijft.

Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad
Het Jaagpad langs de Molenweg wordt omgevormd tot een volwaardig fietspad.

Economie

Fietsrouteplan rivierpark Maasvallei
In samenwerking met Consortium Grensmaas, werken de gemeenten in het Rivierpark Maasvallei het fietsroutenetwerk uit. De realisatie van de fietspaden is gekoppeld aan de werkzaamheden die plaatsvinden in het rivierpark Maasvallei.

Onderwijs

Uitbreiding Groenewald
In 2024 is voorzien dat er gestart wordt met de bouw van de uitbreiding van Groenewald.

Sport cultuur en recreatie

Vervangen speelvoorzieningen
Meerjarig investeringsbudget voor de vervanging van de speelvoorzieningen.

Renovatie kunstgrasveld Hetjen veld A
In 2024 zal de toplaag van het kunstgrasveld op sportpark 't Hetjen worden vervangen. Vanwege het verbod op microplastics wordt gekozen voor een toplaag met natuurlijke instrooimaterialen. Hiervoor heeft in 2023 samen met de vereniging een oriëntatie plaatsgevonden naar mogelijke alternatieven. Eind 2023 wordt de benodigde aanbestedingsprocedure opgestart.

Maatregelen duurzaamheid Hetjen veld A
Tijdens de vervanging van de toplaag zal in relatie tot het budget de mogelijkheden voor het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen worden onderzocht.

Levensbomenbos
Potentiële locaties voor een levensbomenbos in particulier bezit heeft tot op heden niet tot een aankoopmogelijkheid geleid. Uit een inventarisatie is gebleken dat gemeente Stein weinig geschikte percelen in eigendom heeft. De voorkeur gaat uit naar een spreiding van de locaties over de gehele gemeente. Enkele gemeentelijk locaties van beperkte omvang bieden mogelijkheden om kleine levensbossen aan te leggen.

Nieuwdorp buurttuin
Aanleg en inrichting van een "groene" buurttuin is onderdeel van de integrale planontwikkeling Bruisend Hart en draagt bij aan de gewenste sociale verbinding in de wijk.

Volksgezondheid en milieu

Vervangen pompgemalen
Het onderhoud en beheer van de pompgemalen wordt door WBL (Waterschapsbedrijf Limburg) uitgevoerd. WBL heeft aangegeven dat van de meeste pompgemalen de elektromechanische installaties en pompen technisch en economisch zijn afgeschreven. De komende jaren wordt jaarlijks een deel van de pompen en elektromechanische gedeelte vervangen.

GGA Stein centrum (riool)
Het laatste gebied dat is aangewezen in verband met de gebiedsgewijze aanpak is Stein Centrum. Door de onduidelijkheid over eventuele aanleg van het Groene Net is in de voorgaande jaren de realisatie hiervan doorgeschoven naar 2026. In 2025 is de start van de voorbereiding van de GGA Stein Centrum voorzien.

Bus Stein schoon 8
Conform vervangingsschema wordt deze bus vervangen in 2025. De bus wordt gebruikt voor plantsoenonderhoud in het deelgebied Stein.

Rioned riool
In 2025 wordt de rioolaanhangwagen vervangen. De riool-aanhangwagen wordt door eigen dienst gebruikt voor het verhelpen van verstoppingen in riolen hoofdzakelijk huisaansluitingen. Met de rioolaanhangwagen kunnen we op een adequate en met een korte reactietijd reageren op meldingen van burgers waardoor wordt bijgedragen aan de leefbaarheid van onze gemeente.

Vervangen en relinen vrijvervalriolen
In het meerjareninvesteringsplan zijn op basis van het projectenplan van het Beleidsplan Water & klimaatadaptatie investeringsbudgetten opgenomen voor het vervangen en relinen van vrijvalriolen.

Wateroverlastmaatregelen
Op basis van het in 2021 afgeronde BRP+ en de klimaatstresstest voeren we op veel plaatsen binnen de gemeente verbetermaatregelen door. Voor een aantal maatregelen vindt voorafgaand aan de uitvoering nog onderzoek plaats om te optimaliseren en de plannen af te stemmen met de omgeving. In de periode 2023 t/m 2025 zijn tevens maatregelen opgenomen om de emissies vanuit het rioolstelsel op de ontvangende beken te beperken.

Emissie maatregelen
Op basis van het in 2021 afgeronde BRP+ en de klimaatstresstest voeren we op veel plaatsen binnen de gemeente verbetermaatregelen door.

Afkoppelen riolen
Het afkoppelen van regenwater is zorgen dat het regenwater niet meer naar de rioolwaterzuivering wordt afgevoerd maar naar de bodem of watersysteem. Afkoppelen draagt bij aan het bestrijden van meerdere klimaateffecten, zoals bestrijding van de wateroverlast, hittestress en droogte. Ook

kan afkoppelen een positieve bijdrage leveren aan de belevingswaarde, kwaliteit van de leefomgeving en gezondheid. Om afkoppelen mogelijk te maken als zich hiervoor kansen aanbieden is een bedrag opgenomen van jaarlijks € 200.000.

GGA Meers (riool)
Diverse wegen en riolering in Meers zijn aan groot onderhoud toe. Wij willen de benodigde werkzaamheden gebiedsgericht aanpakken door samen met de bewoners tot een nieuwe toekomstbestendige inrichting te komen. De voorbereiding van het project start in 2024. De uitvoering vindt plaats in 2025 en 2026.

Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg (riool)
Bij de renovatie van rotonde Koolweg wordt ook de aanwezige duiker die er voor zorgt dat regenwater de rotonde kan passeren vergroot.

Opknappen Beatrixplein (riool)
Voor het Beatrixplein is in 2023 een gebiedsvisie opgesteld als basis voor een herinrichting van het plein in 2024 en verdere jaren.

Grote Straat Beekstraat (riool)
Op basis van het verkeersarrangement Urmond wordt, met het oog op een verhoging van de verkeersveiligheid de bocht nabij de waterpomp in 2024 aangepast.

Heerstraat Zuid (riool)
Op basis van het verkeersarrangement Stein wordt de Heerstraat-Zuid volgens de kenmerken van Duurzaam Veilig Gebiedsontsluitingswegen ingericht teneinde de snelheid te verlagen en de verkeersveiligheid te vergroten. De voorbereiding start in 2026. De uitvoering staat gepland in 2026.

Waltstraat e.o. (riool)
Het riool in deze straten is niet meer in goede staat en zal vervangen moeten worden. Het riool is in 1948 aangelegd en is ca. 75 jaar oud. Uit inspecties komt naar voren toe dat er diverse reparaties uitgevoerd moeten worden dit loont zich niet meer voor dit riool. Daarom kunnen wij het riool beter vervangen. In een aantal strengen is spoedig herstel noodzakelijk. Daarnaast zijn er een aantal schadebeelden welke wij in de gaten moeten houden.

Ruimtelijke ordening

Starterslening
De starterslening wordt in 2024 gecontinueerd.

Bijlagen

Bijlage I Overzicht Formatie

Omschrijving	2023		2024	
	FTE	Pers.	FTE	Pers.
Griffie	2,00	3	2,00	3
Hoofdafdeling Secretaris	6,98	9	6,77	10
Hoofdafdeling Concerncontrol	6,00	6	6,00	6
Hoofdafdeling Bedrijfsvoering	30,71	34	30,11	35
Hoofdafdeling MRO	53,65	56	55,08	60
Hoofdafdeling W&I	16,07	20	18,4	21
Hoofdafdeling Dienstverlening	24,66	31	26,33	32
Bovenformatief (vacatureruimte)	1			
Totaal ambtelijk apparaat	**141,07**	**156**	**144,69**	**167**
Raadsleden		**19**		**19**
College B&W	**5,20**	**6**	**5,20**	**6**
Totaal gewezen wethouders		3		2

P-begroting in Euro's:

	Bijgestelde raming 2022	Werkelijk 2022	Bijgestelde raming 2023 na Berap	Primaire raming 2024
Loonkosten ambtelijk personeel	10.471.810	10.268.823	11.628.066	12.305.301
Loonkosten Bestuur	1.107.898	1.107.596	966.998	985.312
Kosten gewezen wethouders	94.802	98.208	94.295	94.295
Inhuur tbv ambtelijk apparaat	2.017.182	1.947.691	1.212.866	676.000
Totaal gemeente Stein	**13.691.692**	**13.422.318**	**13.902.225**	**14.060.908**

Bijlage II Verplichte indicatoren

Indicator	Omschrijving	eenheid	periode	Stein	Limburg
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Formatie		FTE per 1.000 inwoners	2024	5,84	
Bezetting		FTE per 1.000 inwoners	2024	7,73	
Apparaatskosten		Kosten per inwoner	2024	€ 540,00	
Externe inhuur		kosten als % v.d. totale loonsom - kosten totale inhuur externen	2024	5,5	
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	Duizend euro	2023	289	289
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro’s	2023	880	geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro’s	2020	998	geen data
Programma Veiligheid					
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2022	0	2
Geweldmisdrijven	Het aantal geweldmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2022	2,8	4,3
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2022	0,8	1,2
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	Aantal per 1.000 inwoners	2022	5,2	5,9
Programma Economie					
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	%	2022	43,9	50,7
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2022	148,1	154,2
Programma Onderwijs					
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.	per 1.000 inw. 5-18 jr	2022	2,5	3,2
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	per 1.000 inw. 5-18 jr	2022	21	22
Vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie; vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	% deelnemers aan het VO en MBO Onderwijs	2021	1,9	2
Programma Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters	Percentage niet-wekelijks sporters	%	2020	53	53,5

Indicator	Omschrijving	eenheid	periode	Stein	Limburg
Programma Sociaal domein					
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	%	2021	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	4	6
Jeugdwerkloosheid	Het percentage kinderen tot 18 jaar werkloos is.	%	2021	2	2
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	14,5	15,2
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermings-maatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	0,9	1,5
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2021	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrange-ment WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2022	650	geen data
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Buro Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2022	5	8
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	% van de werkzame bevolking ten opzichte van de beroepsbe-volking CBS	2022	67,8	68,1
Lopende re-integratievoor-zieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2022	67,3	171,6
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2022	621,2	793,5
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	Aantal per 10.000 inwoners	2021	210,5	381,7
Programma Volksgezondheid en milieu					
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	Kg/inwoner	2021	118	123
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	%	2021	22,8	13,3
Programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting					
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	Aantal per 1.000 woningen	2022	1,1	6,3
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	%	2023	83,3	75

bon:
www.waarstaatjegemeente.nl
23 augustus 2023

Bijlage III Overzicht subsidies

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Inkomensoverd overig waarderingssubsidie	292	292	292	292
Inkomensoverd maats activiteitensubsidie	42	42	42	42
Inkomensoverd subsidie prof instelling	1.782	1.822	1.861	1.904
Inkomensoverdr ondersteuningssubsidie	178	178	179	179
Inkomensoverdr evenementensubsidie	95	95	95	95
Inkomensoverdr eigen kracht	40	40	0	0
Totaal	**2.429**	**2.469**	**2.468**	**2.512**

Bijlage IV Begrippenlijst

B

Balans	is een onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van)	is een begrotingssysteem waarin alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit ongeacht het jaar waarin zij zijn ontvangen of betaald.
Begroting	is een overzicht van beleidsvoornemens, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), onderscheidt een beleidsbegroting en een financiële begroting.
Behoedzaamheidreserve	is een gedeelte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat het Rijk reserveert voor de uitlichting uit het gemeentefonds wegens verwachte onderuitputting van de rijksuitgaven.
Beleidsbegroting	is een onderdeel van de begroting waarin volgens het BBV met name ingegaan wordt op de programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijke onderdelen van het beheer. De beleidsbegroting bestaat uit: 1. het programmaplan; 2. de paragrafen.
Bestemmingsreserve	is een reserves waaraan een specifieke bestemming is gegeven
Bestuurlijk belang	heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.

C

Categoriale indeling	is een indeling van baten en lasten naar voorgeschreven soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het BBV stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden.
Comptabiliteitsvoorschriften	zijn de wettelijke bepaalde voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds het begrotingsjaar 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D

Deelnemingen	zijn privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente risicodragend participeert.
Doelmatigheid (efficiency)	is de mate waarin een maximale hoeveelheid producten en prestaties is gerealiseerd met een minimale hoeveelheid middelen of een hogere kwaliteit wordt bereikt bij een gelijkblijvende

	hoeveelheid middelen. Onderzoek naar doelmatigheid richt zich vooral op de verbetering van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	is de mate waarin de geleverde producten en prestaties bijdragen aan het realiseren van de gestelde (beleids)doelen. Onderzoek naar doeltreffendheid richt zich op de vergelijking van het gerealiseerde en gewenste effect.
Doeluitkering	is een door een ministerie aan de gemeente verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering is dus niet vrij besteedbaar.
Dualisering	is de ontvlechting van de taken en bevoegdheden tussen de gemeenteraad en het college. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
E	
Economische categorie	kostensoort; aanduiding van de soort kosten en opbrengsten naar bedrijfseconomisch gezichtspunt.
F	
Financieel belang	van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en / of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële begroting	gaat volgens het BBV vooral in op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting. De financiële begroting bestaat uit: 1. het overzicht van de baten en de lasten en toelichting; 2. de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting.
Financiële positie	is een onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen in relatie tot de baten en lasten.
Financiële rechtmatigheid	hiermee wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.

G

Gemeenschappelijke regeling	is het publiekrechtelijk juridische kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.
Gemeentefonds	uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.

K

Kapitaallasten	afschrijving en toegerekende rente op activa.
Kostenplaatsen	op een kostenplaats worden lasten verzameld die niet direct aan een product kunnen worden toegerekend. De verzamelde lasten van een kostenplaats worden vervolgens op basis van geleverde prestaties toegerekend naar de producten.

L

Leges	worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

O

Overzicht van baten en lasten	is het onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.

P

Paragrafen:	geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.
Planning- en controlcyclus	de jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstelen en verifiëren van budgetten.
Prestatie-indicator	kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	is een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Programmabegroting	is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.

R

Raadsprogramma	De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van

	de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen.
Rekening	overzicht van de in een jaar gerealiseerde kosten en opbrengsten. De jaarrekening dient ter verantwoording. Tevens wordt in een jaarrekening de stand van de gemeentelijke vermogenspositie opgemaakt.
Reserve	bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn.
Risicoparagraaf	is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico’s tot het moment van aanbieden van de begroting.
T	
Treasury	is het geheel van activiteiten in verband met de financiering.
V	
Verbonden partij	is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.
W	
Weerstandscapaciteit	is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandscapaciteit incidenteel	is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.
Weerstandscapaciteit structureel	met de structurele weerstandscapaciteit worden die middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's.